

**Vilniaus universiteto Teisės fakulteto
Civilinės teisės ir civilinio proceso katedra**

Aušrinės Baltulionytės,
V kurso, komercinės teisės
studijų atšakos studentės

Magistro darbas

**Viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdai EB direktyvose ir Europos
Teisingumo Teismo praktikoje**

Vadovas: lekt. dr. Deividas Soloveičikas, LL.M

Recenzentė: asist. Veslava Ruskan

Vilnius 2009

TURINYS

IŽANGA	3
I. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ REGLAMENTAVIMAS EB	7
II. BENDRŪJŲ IR SPECIALIŪJŲ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SUTARČIŲ SUDARYMO BŪDŲ SAMPRATA	10
2.1 Bendrųjų ir specialiųjų viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų samprata ir atskyrimo kriterijai	10
2.2. Viešųjų pirkimų skaidrumo užtikrinimas.....	14
III. BENDRIEJI VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SUTARČIŲ SUDARYMO BŪDAI.....	17
3.1. Atviras konkursas.....	17
3.1.1. Samprata.	17
3.1.2. Pasirinkimo kriterijai.	18
3.1.3. Procedūros ir taikymo problematika.....	20
3.2 Ribotas konkursas	29
3.2.1. Samprata.	29
3.2.2. Pasirinkimo kriterijai.	30
3.2.3. Procedūros ir taikymo problematika.....	33
IV. SPECIALIEJI VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SUTARČIŲ SUDARYMO BŪDAI.....	40
4.1. Konkurencinis dialogas.....	40
4.1.1. Samprata.	40
4.1.2. Pasirinkimo kriterijai.	43
4.1.3. Procedūros ir taikymo problematika.....	46
4.2. Derybos	51
4.2.1. Samprata ir pasirinkimo kriterijai.....	51
4.2.2. Skelbiamų derybų sąlygos ir procedūros.	55
4.2.3. Neskelbiamų derybų sąlygos ir procedūros.....	61
IŠVADOS	70
PRIEDAI.....	72
LITERATŪROS SĄRAŠAS	76
SANTRAUKA.....	85
SUMMARY	86

IŽANGA

Temos aktualumas. Viešieji pirkimai yra specializuota, tiek Europos Sąjungoje (toliau – ES), tiek Lietuvoje pakankamai nauja ir nedaug analizuota sritis. Nors viešųjų pirkimų reikšmė tampa vis aktualesnė socialinei ir ekonominei Lietuvos bei visos ES raidai, tačiau beveik tris dešimtmečius viešųjų pirkimų reguliavimas ES buvo fragmentiškas, *acquis communautaire* įgyvendinimas buvo žymiai lėtesnis nei kitų ES politikos sričių, užtikrinančių vidaus rinkos sukūrimo, laisvo prekių ir paslaugų judėjimo bei įsisteigimo laisvės principus, o Lietuvos Respublikoje (toliau – LR) viešieji pirkimai pradėti reglamentuoti tik 1996 m., kuomet buvo priimtas Viešojo pirkimo įstatymas¹.

Nepaisant „pelenės vaidmens“² bei reikiamo įvertinimo nebuvimo siekiant Europos integracijos tikslų, viešieji pirkimai yra labai svarbi ekonomikos dalis, sudaranti 16,3 % bendro vidaus produkto³, perkančiųjų organizacijų atliekamų viešųjų pirkimų apimtys tiek regioniniu, tiek ir ES vieningos rinkos lygiu kasmet auga⁴, todėl valstybinis bei privatus sektorius yra suinteresuoti efektyvia viešųjų pirkimų sistema bei jos tobulinimo ir pritaikymo prie jau egzistuojančių valstybių narių socialinių bei ekonominių sąlygų, mokslo ir technikos pažangos galimybėmis. Dėl šių priežasčių 2004 m. buvo žengtas naujas žingsnis viešųjų pirkimų teisinio reglamentavimo unifikavimo srityje priimant dvi naujas viešųjų pirkimų direktyvas: 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/17/EB dėl viešųjų pirkimų tvarkos vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų srityse koordinavimo (toliau – Komunalinio sektoriaus direktyva)⁵ ir 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvą 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo⁶ (toliau – Klasikinio sektoriaus direktyva). Šiomis direktyvomis siekiama nustatyti vieningas taisykles, leisiančias išvengti „netarifinių barjerų“ taikymo užtikrinant kitų valstybių narių tiekėjų efektyvų dalyvavimą kitose rinkose.

---

¹ Valstybės žinios, 1996, Nr. 84 – 2000.

² BOVIS, Christopher. *Public procurement in the European Union*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2006, p. 1.

³ Oficialus ES informacinis portalas. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-02-12]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/publicprocurement/index_en.htm>.

⁴ ES statistikos agentūros Eurostat duomenimis, viešai ES oficialiajame leidinyje skelbiamų viešųjų pirkimų vertė ES šalyse 2004 m. sudarė 2,65 %, 2005 m. – 2,92 %, o 2006 m. jau 3,27 % bendro ES vidaus produkto. Lietuvoje viešųjų pirkimų dalis paaugo nuo 2,43 % 2004 metais iki 4,25 % bendrojo vidaus produkto – žr. Eurostat. *Value of public procurement which is openly advertised, as a percentage of GDP*. [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-02-12]. Prieiga per internetą: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&pcode=tsier090>>.

⁵ OL, 2004 L 134.

⁶ OL, 2004, L 134.

Klasikinio sektoriaus direktyvos 28 str. numato, kad perkančiosios organizacijos sudaro viešojo pirkimo sutartis atvirų arba ribotų konkursų būdu. Esant tam tikroms aplinkybėms, perkančiosios organizacijos gali sudaryti viešojo pirkimo sutartis konkurencinio dialogo būdu arba taikyti derybų procedūrą tiek skelbdamos, tiek ir neskelbdamos skelbimo apie pirkimą. Tai lemia, kad kiekviena perkančioji organizacija privalo pasirinkti reikiamą viešojo pirkimo sutarties sudarymo būdą, jog pirkimas būtų vykdomas tinkamai bei užtikrinant viešųjų pirkimų principus. Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros strategijoje teigiama, kad „Lietuvoje trūksta viešųjų pirkimų specialistų, gebančių pritaikyti naujausius ir veiksmingiausius pirkimų būdus ir schemas, turinčių kompleksinių ekonomikos, teisės ir techninių žinių“⁷, viešuosius pirkimus reglamentuojantys teisės aktai yra palyginti nauji, egzistuoja jų aiškinimo poreikis, o praktikoje išskyla pakankamai daug šių aktų taikymo problemų. Dėl šių priežasčių nagrinėjama tema yra svarbi tiek viešųjų pirkimų specialistams, tiek teismams, tiek ir įstatymų leidėjui.

Temos naujumas ir originalumas. Temos naujumą ir originalumą lemia tai, kad esamas viešųjų pirkimų reguliavimas yra pakankamai naujas tiek ES, tiek ir Lietuvoje, todėl reikalauja išsamios ir visapusiškos analizės siekiant vystyti ir tobulinti esamą viešųjų pirkimų sistemą. Nors egzistuoja nemažai teisės doktrinos veikalų, analizuojančių viešųjų pirkimų principus, jų reikšmę vykdant viešuosius pirkimus bei tiekėjų teisių gynimo būdus, tačiau manytina, kad nepakankamas dėmesys skiriamas viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo procedūrų analizei ir tinkamam konkrečiau pirkimo būdo pasirinkimui. Viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdai tik itin lakoniškai aptarti kelete Vilniaus universiteto bei Mykolo Romerio universiteto magistro darbų, taip pat per pastaruosius metus nėra jokių kitų tiesiogiai su tema susijusių doktrininių šaltinių. Dėl šių priežasčių detalios viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų analizės pasigendama ir šią temą nagrinėti verta ne tik dėl jos aktualumo, bet ir dėl nepakankamo mokslinių teisinių apibendrinimų lygio.

Darbo objektas ir tikslai. Šio darbo objektas yra EB direktyvomis reglamentuojami viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdai, jų atskyrimas, grupavimo kriterijai, konkrečiau pirkimo būdo pasirinkimas bei taikymas praktikoje, taip pat su viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų taikymu susijusios kylančios problemos. Kadangi viešuosius pirkimus reglamentuojančios direktyvos yra antriniai ES teisės šaltiniai, pasirinktomis priemonėmis turintys būti įgyvendinti valstybių narių, todėl šiame

---

⁷ AVIŽA S; RUMŠIENĖ, G; SOLOVEIČIKAS, D; *Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros strategija*. Mokslinė studija: Vilnius: 2007 m. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-02-12]. Prieiga per internetą: <<http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc>> . p.13.

darbe nebus apsiribojama vien direktyvų nuostatų bei Europos Teisingumo Teismo (toliau - ETT) praktikos analize, tačiau bus atsižvelgiama ir į direktyvas įgyvendinančius Lietuvos Respublikos teisės aktus.

Šio darbo tikslas yra pateikti visapusišką viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų bei kitų procedūrų analizę, išskirti viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų požymius, šių būdų grupavimo kriterijus, išanalizuoti su viešųjų pirkimų būdų pasirinkimu ir taikymu susijusias problemas, padaryti teisingas išvadas bei pateikti optimalius problemų sprendimų variantus, užtikrinsiančius viešųjų pirkimų principų įgyvendinimą.

Darbe aptariant viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdus nebus analizuojamos kitos pirkimo procedūros – projekto konkursas ir elektroninės pirkimo procedūros, nes jos nelaikomos savarankiškais viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdais ir nėra šio magistro darbo objektas.

Tyrimo metodai. Analizuojant viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdus remiamasi loginiu, sisteminiu, lyginamuoju, teleologiniu, istoriniu bei lingvistiniu metodais.

Loginis metodas būtinas atskleidžiant bet kokio mokslinio darbo tikslus, aiškinantis teisės normų turinį, pateikiant išvadas ir rekomendacijas.

Sisteminis metodas reikalingas aiškinant teisės normas, vertinant jas kitų teisės normų kontekste, jis leidžia daryti išvadas dėl tam tikrų teisės normų turinio ir jų praktinio taikymo, pavyzdžiui, analizuojant bendruosius ar specialiuosius viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdus.

Lyginamasis metodas naudojamas lyginant EB direktyvų viešųjų pirkimų srityje nuostatas bei ETT praktiką tarpusavyje bei, prireikus, su nacionaliniais Lietuvos teisės aktais, taip atskleidžiant viešųjų pirkimų būdų ypatumus.

Teleologinis tyrimo metodas reikalingas atskleidžiant tikslus, kurių buvo siekiama nustatant vieną ar kitą normą viešųjų pirkimų direktyvose ar pateikiant aiškinimą ETT sprendimuose.

Istorinis metodas padeda suprasti atitinkamų teisinių santykių reglamentavimo teigiamus ir neigiamus aspektus, išryškinti instituto evoliuciją, kai bėgant laikui šių santykių reglamentavimas kinta. Pavyzdžiui, šiame darbe analizuojamos skirtingu metu EB galiojusios teisės normos, reglamentuojančios viešuosius pirkimus.

Lingvistinis tyrimo metodas naudojamas atskleidžiant EB viešųjų pirkimų direktyvose, ETT sprendimuose bei LR teisės aktuose nustatytų sąvokų elementus.

Šaltiniai. Darbo tema lemia tai, kad jame pagrindinis dėmesys yra skiriamas naujosios EB direktyvoms viešųjų pirkimų srityje, ETT praktikai bei šias direktyvas įgyvendinantiems LR teisės aktams, tarp kurių svarbiausias yra Viešųjų pirkimų

įstatymas. Viešieji pirkimai ir ypač viešųjų pirkimų būdai, jau minėta, nėra itin plačiai nagrinėjami, ir autorių, rašančių šia tema, ratas gana siauras. Darbe bus naudojamos ES viešųjų pirkimų teoretikų Christopher Bovis, Peter Trepte ir Sue Arrowsmith darbais, taip pat Deivido Soloveičiko bei kitų parengtu Viešųjų pirkimų žynynu⁸, V. Jakšto bei K. Jovaišos parengtu Viešųjų pirkimų įstatymo komentaru⁹, LR ūkio ministerijos užsakymu advokato dr. Sauliaus Avižos, advokato dr. Deivido Soloveičiko ir advokato padėjėjos Gintarės Rumšienės atlikta studija „Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros strategija“¹⁰ bei kitų autorių darbais.

Kadangi ES teisė šiuo metu „yra tokios pat apimties kaip ir Europos Bendrijos teisė“¹¹, todėl šiame darbe terminai „Europos Sąjungos teisė“ ir „Europos Bendrijų teisė“ yra vartojami kaip sinonimai. Taip pat dėl skirtingai šaltiniuose vartojamų terminų kaip sinonimai bus vartojami terminai „viešųjų pirkimų būdai“ bei „viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdai“. Viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdai, reglamentuojami EB direktyvomis darbe bus vadinami ir tarptautiniais viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdais.

---

⁸ SOLOVEIČIKAS, D. *et al.* Viešieji pirkimai: žinynas. Vilnius: UAB „Verslo žinios“, 2007.

⁹ JAKŠTAS V., JOVAIŠAS K.. *Viešųjų pirkimų įstatymo komentaras*. Verslo ir komercinė teisė, 2004. Nr. 4-5.

¹⁰ AVIŽA S; RUMŠIENĖ, G; SOLOVEIČIKAS, D; *Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros strategija*. Mokslinė studija: Vilnius: 2007 m. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-02-13]. Prieiga per internetą: <<http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc>> .

¹¹ CAIRNS, Walter. *Europos Sąjungos teisės įvadas*. Vilnius: Eugrimas, 1999, p. 30.

I. VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ REGLAMENTAVIMAS EB

Nors viešieji pirkimai, kaip jau minėta, sudaro nemažą ekonominės veiklos Europos Bendrijoje dalį, į Europos Bendrijos steigimo sutartį¹² (toliau – Romos sutartis) nuostatos, apibrėžiančios bendrąją viešųjų pirkimų politiką nebuvo įtrauktos. Tai lėmė keletas veiksmų¹³. Pirma, viešieji pirkimai buvo laikomi svarbia intervencijos į ekonomiką priemone, kuria valstybės narės galėjo naudotis siekdamos ekonominių, socialinių ar politinių tikslų. Be to, tuo metu visas dėmesys buvo sutelktas į tarifinių kliūčių šalinimą, o netarifinės kliūtys nelaikytos svarbiu konkurenciją iškreipiančiu veiksmu. Galiausiai, tarptautinė konkurencija tuose sektoriuose, kuriuose viešųjų pirkimų vaidmuo buvo svarbus (telekomunikacijų, energetikos, transporto ar gynybos), tuo metu buvo gana menka. Todėl iki 1970 metų viešieji pirkimai buvo nacionalinis valstybių narių teisės dalykas, kuriuo dažnai buvo siekiama įvairių tikslų.

Dėl minėtų priežasčių aštuntajame dešimtmetyje Europos Komisijos (toliau – Komisija) siūlymu Europos Taryba (toliau – Taryba) priėmė tris direktyvas - Europos Tarybos direktyvą 70/32/EEB dėl viešojo prekių pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo¹⁴, Europos Tarybos 1971 m. direktyvą 71/305/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo¹⁵ bei 1977 m. Europos Tarybos direktyvą 77/62/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo¹⁶, taip pradėdama pirmąją viešųjų pirkimų *acquis* kartą¹⁷. Nors direktyvomis buvo siekiama viešųjų pirkimų procedūrų skaidrumo, vienodų sąlygų dalyvauti skelbiamuose konkursuose sudarymo konkurentams iš kitų valstybių bei vietinėms įmonėms, tačiau direktyvose nustatytų priemonių veikimas buvo ribotas dėl menko Komisijos vaidmens prižiūrint numatytų taisyklių įgyvendinimą bei valstybių narių teikiamo prioriteto nacionalinėms įmonėms.

Naujas postūmis viešųjų pirkimų reglamentavimo srityje šalinant kliūtis, trukdančias bendrajai rinkai veikti, buvo bendrosios rinkos programa, pradėta įgyvendinti 1985 m., kuomet buvo priimta Europos Komisijos Baltoji knyga¹⁸ (toliau – Baltoji knyga), kurioje viešieji pirkimai yra identifikuojami kaip pagrindinis netarifinis barjeras

¹² 1957 m. kovo 25 d. Europos Ekonominės Bendrijos steigimo sutartis. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-11]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/lt/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc>>.

¹³ VITKUS, G. et al. *Europos Sąjunga. Enciklopedinis žinynas*. 2-asis leid. Vilnius: Eugrimas, 2002, p. 325.

¹⁴ OL, 1970 L13/1.

¹⁵ OL, 1971 L 181/1.

¹⁶ OL 1977 L 13/1.

¹⁷ Daugiau apie viešųjų pirkimų *acquis* raidą žr. BOVIS, Christopher. *EU Public procurement law*. Cheltenham: Edward Elgar, 2007. p. 17-62.

¹⁸ Commission of European Communities. *Completing the internal market: white paper from the Commission to the European Council*. (OL, 1985 C 310) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-12]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com1985_0310_f_en.pdf>.

patekti į kitos valstybės rinką, todėl tinkamas viešųjų pirkimų reglamentavimas tapo vienu pagrindinių Europos Komisijos uždavinių. Komisijos pasiūlymų, išdėstytų Baltojoje knygoje pagrindu buvo pradėta trečioji viešųjų pirkimų *acquis* karta bei priimtos naujos direktyvos - 1992 m. Tarybos direktyva 92/50/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo¹⁹, 1993 m. Tarybos direktyva 93/36/EEB dėl viešojo prekių pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo²⁰, 1993 m. Tarybos direktyva 93/37/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo²¹ bei 1993 m. Tarybos direktyva 93/38/EEB dėl subjektų, vykdančių savo veiklą vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, viešojo pirkimo tvarkos suderinimo²². Šiose direktyvose pirmą kartą buvo nurodyti trys viešųjų pirkimų būdai – atviras konkursas, ribotas konkursas bei derybos.

Vis dėlto net ir po šių reglamentavimo naujovių viešųjų pirkimų reguliavimas pavieniais aktais buvo gana fragmentiškas ir problematiškas, toks reguliavimas nebuvo progresyvus, be to, laikyta, kad būtina supaprastinti tiek patį viešųjų pirkimų teisinį reglamentavimą antriniais ES teisės aktais, tiek ir viešųjų pirkimų tvarką, įtvirtintą minėtuose teisės aktuose. Dėl šių priežasčių, po ilgų diskusijų ir konsultacijų, 1996 m. Europos Komisijos Žaliosios knygos²³ bei 1998 m. Europos Komisijos baigiamojo komunikato²⁴ pagrindu 2004 m., sujungiant pavienes viešojo sektoriaus direktyvas, buvo priimtas naujas viešųjų pirkimų taisyklių rinkinys – Klasikinio bei Komunalinio sektorių direktyvos, kurios turėjo būti perkeltos į valstybių narių teisės aktus iki 2006 m. sausio 31 dienos. Lietuvoje direktyvų nuostatos buvo perkeltos į šiuo metu galiojančią Viešųjų pirkimų įstatymo (toliau – VPI) redakciją.

Naudojantis gausia ankstesnių reguliavimų patirtimi bei Teismo praktika viešųjų pirkimų reguliavimo srityje, naujosiomis direktyvomis siekiama bene sunkiausio vieningos rinkos tikslo: visiškai integruoti viešąjį sektorių ir panaikinti bet kokius netarifinius barjerus²⁵, o direktyvos yra grindžiamos trimis pagrindinėmis priemonėmis:

---

¹⁹ OL, 1992 L 209.

²⁰ OL, 1993 L 199.

²¹ OL, 1994 L 111.

²² OL, 1993 L 82.

²³ Commission of European Communities. *Green paper. Public procurement in the European Union: Exploring the way forward*. (OL 1996 C 583) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-12]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/green-papers/com-96-583/com-96-583_en.pdf>.

²⁴ Commission of European Communities. *Communication from Commission. Public procurement in the European Union*. (OL 1998 C 143) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-12] Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/green-papers/com-98-143_en.pdf>.

²⁵ *Cit. op.* 2, p. 145.

reguliavimo paprastinimu, modernizavimu bei lankstumu²⁶. Paprastinant reguliavimą į vieną buvo sujungtos trys galiojusios direktyvos bei panaikinti ankstesniųjų direktyvų neatitikimai, teisės normos sugrupuotos pagal viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdus, taip palengvinant direktyvų naudojimą. Modernizuojant viešųjų pirkimų teisę į naujasias direktyvas buvo įtraukta ir ETT suformuluota reikšminga jurisprudencija, reglamentuotos naujos lanksčios viešųjų pirkimų procedūros bei viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo galimybės. Pritartina R. Beuter nuomonei, kad dauguma direktyvų naujovių garantuoja teisinį tikrumą bei turi būti vertinamos teigiamai²⁷.

Atlikti viešųjų pirkimų poveikio vidaus rinkai tyrimai per pastaruosius keliolika metų rodo, kad naujosios direktyvos ženkliai padidino viešųjų pirkimų skaidrumą bei paskatino konkurencijos augimą dalyvaujant viešuosiuose pirkimuose - naujosios EB direktyvos tiek tiesiogiai, tiek netiesiogiai padidino tarptautinį elementą turinčių (angl. – *cross-border*) viešųjų pirkimų skaičių, taip pat to pasėkoje beveik 34% sumažėjo kainos, kurias perkančiosios organizacijos moka už prekes ir paslaugas²⁸.

Viešųjų pirkimų reikalavimų reglamentavimas minėtomis ES direktyvomis taip pat turi didelę praktinę reikšmę, nes suponuoja visų subjektų pareigą vadovautis ES Viešųjų pirkimų direktyvų nuostatų aiškinimu interpretuojant ir taikant VPĮ normas. Pažymėtina, kad ypač svarbi aiškinant bei interpretuojant tiek EB, tiek nacionalines viešųjų pirkimų teisės normas yra ETT praktika, nes teismo sprendimais ir preliminariais nutarimais pateikiamas oficialus EB Viešųjų pirkimų direktyvų normų aiškinimas. ETT yra pasisakęs, kad „taikydamas nacionalinės teisės aktus, <...>, nacionalinis teismas privalo aiškinti savo nacionalinės teisės nuostatas atsižvelgdamas į direktyvos tekstą ir tikslą“²⁹. Todėl analizuojant viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdus bus analizuojamos ne tik EB direktyvos, bet ir jas įgyvendinantis VPĮ bei ETT praktika.

Apibendrinant minėtas reformas, pritartina nuomonei, kad viešieji pirkimai yra esminis gero valdymo elementas. Akivaizdu, kad viešieji pirkimai iš administracinio ir biurokratinio mechanizmo išsivystė į strateginės reikšmės veiklą, skirtą valstybės tikslams pasiekti³⁰.

---

²⁶ BEUTER, Rita. European public procurement reform: main innovations in the public sector directive – a preliminary assessment. *Eipascope*, 2005. Nr. 3, p. 6.

²⁷ *Ibid.*, p. 10.

²⁸ Commission of European Communities. “Report on the functioning of public procurement markets in the EU: benefits from the application of EU directives and challenges for the future”, 2004-02-03. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-02]. Prieiga per internetą: <http://www.iclei-europe.org/fileadmin/template/iclei/ICLEI_Procurement/files/proc_market_report2004.pdf>.

²⁹ Europos Teisingumo Teismo 1984 m. sausio 18 d. sprendimas byloje C-14/83, *Von Colson and Kamann v. Land Nordrhein-Westfalen (1984) ECR I-1891*.

³⁰ PHILLIPS, W., COLDWELL, N., CALLENDER, G. Public procurement. A pillar of good governance? In *Public procurement. International cases and commentary*. Routledge: Oxon, 2007, p. 146.

II. BENDRŪJŲ IR SPECIALIŪJŲ VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SUTARČIŲ SUDARYMO BŪDŲ SAMPRATA

2.1 Bendrųjų ir specialiųjų viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų samprata ir atskyrimo kriterijai

Klasikinio sektoriaus direktyvos 28 str. numato, kad perkančiosios organizacijos sudaro viešojo pirkimo sutartis atvirų arba ribotų konkursų būdu. Esant ypatingoms aplinkybėms, aiškiai apibrėžtoms 29 straipsnyje, perkančiosios organizacijos gali sudaryti viešojo pirkimo sutartis konkurencinio dialogo būdu. Tam tikrais atvejais ir esant aplinkybėms, aiškiai apibrėžtoms 30 ir 31 straipsniuose, jos gali taikyti derybų procedūrą tiek skelbdamos, tiek ir neskelbdamos skelbimo apie pirkimą.

Pažymėtina, kad Klasikinio sektoriaus direktyvos nuostatos taikomos tik toms viešųjų pirkimų sutartims, kurios įeina į jos taikymo sritį, kurioms netaikomos numatytos išimties ir kurių apskaičiuota vertė be PVM yra lygi arba viršija numatytas ribas³¹. Anot ETT³², Bendrijos direktyvose dėl viešojo pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo numatytos ypatingos ir griežtos procedūros yra taikomos tik toms sutartims, kurių vertė viršija kiekvienoje iš minėtų direktyvų aiškiai numatytą ribinę vertę. Taigi šių direktyvų taisyklės netaikomos sutartims, kurių vertė nesiekia jose nustatytos ribinės vertės³³. Visgi atkreiptinas dėmesys, kad tiek Europos Komisija³⁴, tiek ETT pažymi, kad Viešųjų pirkimų direktyvose įtvirtinti principai yra taikomi ir vykdant supaprastintus pirkimus. Pavyzdžiui, minėtoje *Bent Mousten Vestergaard*³⁵ byloje ETT konstatavo, kad net ir tais atvejais, kai perkančiųjų organizacijų planuojamų sudaryti pirkimo sutarčių vertė yra mažesnė už Viešųjų pirkimų direktyvų nustatytąją, kas reiškia, jog ES Viešųjų pirkimų direktyvų reglamentuojamos privalomos taisyklės tokiais atvejais netaikomos, perkančiosios organizacijos tokiu atveju privalo vadovautis fundamentaliaisiais principais, kildinamais iš ES Sutarties.

Autorės nuomone, toks reguliavimas yra pagrįstas ir pakankamai lankstus. Atsižvelgiant į dideles tarptautinių viešųjų pirkimų vertes, manytina, kad detalus viešųjų pirkimų procedūrų reglamentavimas yra būtinas siekiant užtikrinti skaidrų, efektyvų bei

³¹ Sumos nustatytos šiuo metu galiojančiame 2007 m. gruodžio 7 d. Europos Komisijos reglamente, iš dalies keičiančiame Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų 2004/17/EB ir 2004/18/EB nuostatas dėl ribų, taikomų sudarant viešojo pirkimo sutartis Nr. 1422/2007 (OL 2007 L 317, p. 34 -35).

³² Europos Teisingumo Teismo 2001 m. gruodžio 3 d. sprendimas byloje C-59/00, *Bent Mousten Vestergaard*, (2001) ECR I-9505.

³³ Europos Teisingumo Teismo 2008 m. vasario 21 d. sprendimas byloje C-412/04, *Commission of European Community v. Italy*, (2008) OL C 92.

³⁴ Komisijos aiškinamasis komunikatas dėl Bendrijos teisės, taikomos sudarant sutartis, kurioms netaikomos arba tik iš dalies taikomos viešųjų pirkimų direktyvos (OL, 2006 C 179).

³⁵ *Cit. Op.* 32.

objektyvų viešųjų pirkimų procesą, fundamentaliųjų viešųjų pirkimų principų laikymasis yra būtinas vykdant bet kokios vertės pirkimus, o naujų lanksčių procedūrų atsiradimas yra itin svarbus pritaikant šį procesą prie besikeičiančių ir besivystančių valstybių narių ekonominių, socialinių santykių bei mokslo ir technikos pažangos.

Direktyva numato keturis viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdus:

- atvirą konkursą – pirkimo būdą, kurio metu bet kuris suinteresuotas ūkio subjektas gali pateikti pasiūlymą;
- ribotą konkursą - procedūras, kurių metu bet kuris ūkio subjektas gali prašyti leisti jam dalyvauti ir kurių metu tik perkančiosios organizacijos pakviesti ūkio subjektai gali pateikti pasiūlymą;
- derybas - procedūras, kai perkančiosios organizacijos tariasi su pasirinktais ūkio subjektais ir su vienu arba keliais iš jų derasi dėl sutarties sąlygų;
- konkurencinį dialogą - procedūrą, kurios metu bet kuris ūkio subjektas gali prašyti leisti jam dalyvauti ir perkančioji organizacija tariasi su pasirinktais kandidatais, siekdama turėti vieną ar kelis alternatyvius pasiūlymus, kurie atitinka jos reikalavimus ir kurių pagrindu pasirinktieji kandidatai kviečiami pateikti pasiūlymą.

Taip pat direktyvoje numatytos ir kitos pirkimo procedūros - projekto konkursas bei elektroninės pirkimų procedūros, t.y. dinaminė pirkimo sistema bei elektroninis aukcionas. Paminėtina, kad visi pirkimo būdai ir procedūros sudaro vientisą viešųjų pirkimų sistemą, tačiau šiame magistro darbe dėl darbo apimties bei objekto detalai bus analizuojami tik viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdai. Kitos pirkimo procedūros taikomos tik labai siaurai viešųjų pirkimų sričiai bei nelaikomos savarankiškais viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdais, todėl nėra šio magistro darbo tyrimo objektu.

Nors literatūroje nėra išskiriami viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų grupavimo kriterijai, tačiau, autorės nuomone, išsamumo bei struktūros aiškumo dėlei, taip pat doktrinos išvadoms formuoti tikslinga išskirti bendruosius bei specialiuosius viešųjų pirkimų būdus. Toks viešųjų pirkimų sistemos modelis pasirinktas vertinant perkančiosios organizacijos galimybes pasirinkti bei taikyti vieną ar kitą viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdą.

Bendruosius viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdus galima taikyti visais atvejais, atliekant bet kurį pirkimą. Bendraisiais pirkimo būdais laikytini atviras konkursas bei ribotas konkursas.

Atviras konkursas, lyginant su kitais pirkimo būdais, yra įprastinė procedūra ir perkančiosios organizacijos šio pirkimo būdo pasirinkimą turėtų svarstyti pirmiausiai. Tai

pats skaidriausias bei labiausiai konkurenciją tarp tiekėjų užtikrinantis viešųjų pirkimų būdas, kuriam yra teikiamas prioritetas tiek ES, tiek Lietuvos nacionalinėje teisėje. Svarbu paminėti, kad teisinga yra C. Bovis nuomonė, jog atviro konkurso, kaip įprastinės procedūros, pobūdis nereiškia, kad ši procedūra yra privaloma, o tik nurodo šio pirkimo būdo pirmumą kitų viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų, pavyzdžiui, derybų ar konkurencinio dialogo, atžvilgiu³⁶. Ribotas konkursas taip pat laikomas įprastine procedūra. Pabrėžtina, kad nors riboto konkurso pasirinkimas nėra ribojamas, šis pirkimo būdas turėtų būti pasirenkamas tuomet, kai atviro konkurso procedūra, įvertinant galimą didelį skaičių tiekėjų pasiūlymų bei didesnę perkančiosios organizacijos administracinio darbo krūvį, taptų labai sudėtinga.

Pažymėtina, kad perkančiosios organizacijos, remiantis naujosiomis viešųjų pirkimų direktyvomis, neprivalo motyvuoti savo pasirinkimo taikyti vieną ar kitą bendrąjį pirkimo būdą ir „yra laisvos pasirinkti procedūras be jokio pateisinimo“³⁷. Pirminėje Europos Tarybos direktyvoje 77/62/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo³⁸ buvo numatytas reikalavimas pateisinti riboto konkurso taikymą. Perkančiosios organizacijos galėjo vykdyti viešuosius pirkimus riboto konkurso būdu tik tuomet, kai buvo siekiama išlaikyti pusiausvyrą tarp viešojo pirkimo vertės ir procedūrinių kaštų ar specifinio perkamų produktų pobūdžio. Dėl šios priežasties galima manyti, kad anksčiau galiojusiose direktyvose bendruoju viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdu buvo laikomas tik atviras konkursas.

Kitus viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdus galima naudoti tik esant tam tikroms direktyvose imperatyviai nurodytoms sąlygoms. Šiuos būdus dėl riboto jų pasirinkimo tikslinga vadinti specialiaisiais viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdais.

Specialieji pirkimo būdai ribojami dėl keleto priežasčių. Pirma, „tam tikri pirkimo būdai, ypač neskelbiamos derybos, sudaro prielaidas perkančiajai organizacijai piktnaudžiauti, siekiant išvengti viešo skelbimo apie pirkimą ir taip suteikti naudą palankiam ar susijusiam tiekėjui“³⁹. Antra, šie pirkimo būdai taikytini tik tais atvejais, kai egzistuoja tam tikros objektyvios aplinkybės, kuomet atviras ar ribotas konkursas negali būti taikomi arba jų taikymas objektyviai būtų pernelyg apsunkintas griežtų atviro ar riboto konkurso procedūrų. Trečia, perkančioji organizacija privalo motyvuoti specialiųjų viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų pasirinkimą. Dėl šių priežasčių specialiųjų viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų taikymo pagrindų sąrašas yra baigtinis.

³⁶ BOVIS, Christopher. *EU Public procurement law*. Cheltenham: Edward Elgar, 2007, p. 229.

³⁷ TREPTE, Peter. *Public procurement in the EU: a practitioner's guide*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2007, p. 379.

³⁸ Žr. Europos Tarybos direktyvos 77/62/EEB 6 str.

³⁹ *Cit. op.* 8, p. 8.1 – 2.

Kalbėdamas apie sutarčių sudarymą derybų būdu, ETT pažymėjo, kad „šie pagrindai visada turi būti aiškinami siaurinamai, kadangi kitaip būtų nukrypstama nuo viešųjų pirkimų principų“⁴⁰. Remiantis ETT išaiškinimu, nekyla klausimo dėl skelbiamų bei neskelbiamų derybų, kaip viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų, išimtinumo bei specialaus jų taikymo pobūdžio. Daugiau problemų gali iškilti kalbant apie konkurencinį dialogą kaip bendrąjį ar specialųjį viešųjų pirkimų būdą. Nors S. Arrowsmith nuomone, konkurencinis dialogas turėtų būti laikomas įprastine procedūra⁴¹, tačiau pažymėtina, kad Klasikinio sektoriaus direktyvos 28 str. tiesiogiai nurodo, kad konkurencinis dialogas, kaip ir derybos, taikytinas tik esant ypatingoms aplinkybėms, aiškiai apibrėžtoms Klasikinio sektoriaus direktyvos 29 straipsnyje. Dėl šios priežasties, darbo autorės nuomone, konkurencinis dialogas visgi laikytinas specialiuoju viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdu, o minėtas teismo išaiškinimas, atsižvelgiant į lanksčią konkurencinio dialogo prigimtį, turėtų būti taikomas ir šio pirkimo būdo atveju.

Pažymėtina, kad, skirtingai nei Klasikinio sektoriaus direktyvoje, Komunalinio sektoriaus direktyvoje numatyta, jog perkantieji subjektai visais atvejais turi teisę apsispręsti, kuri būdą – atvirą ar ribotą konkursą arba skelbiamas derybas – pasirinkti. Laisvesnis reguliavimas šiuo atveju grindžiamas tuo, kad perkantiesiems subjektams dažnai tenka konkuruoti su privačiomis įmonėmis, kurios yra nepavaldžios griežtam šios direktyvos režimui, todėl tokiems subjektams reikalingas didesnis lankstumas. Šis laisvesnis reguliavimas taip pat lemia tai, kad komunalinio sektoriaus perkantieji subjektai negali taikyti konkurencinio dialogo kaip viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdo. Dėl žymiai didesnio paplitimo bei aktualumo toliau šiame darbe bus analizuojami Klasikinio sektoriaus direktyvoje nustatyti pirkimo būdai ir procedūros.

Iš to, kas aptarta šiame skyriuje, galima daryti išvadą, kad viešųjų pirkimų būdus pagal perkančiosios organizacijos galimybes laisvai juos rinktis tikslingiausia skirstyti į bendruosius ir specialiuosius. Bendrieji viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdai – atviras bei ribotas konkursas - yra taikytini visais atvejais, o jų taikymas perkančiųjų organizacijų turėtų būti apsvarstytas pirmiausiai. Tuo tarpu specialiuosius viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdus – konkurencinį dialogą, skelbiamas bei neskelbiamas derybas - perkančiosios organizacijos gali taikyti tik esant tam tikroms direktyvose imperatyviai nurodytoms sąlygoms.

---

⁴⁰ Europos Teisingumo Teismo 1995 m. gegužės 15 d. sprendimas byloje C-57/94, *Commission of European Community v. Italian Republic*, (1995) ECR I-1949.

⁴¹ ARROWSMITH, Sue. *The law or public and utilities procurement*. London: Sweet and Maxwell, 2005, p. 633.

2.2. Viešųjų pirkimų skaidrumo užtikrinimas

Vienas iš esminių viešųjų pirkimų reglamentavimo sistemos modernizavimo tikslų yra viešųjų pirkimų skaidrumo užtikrinimas, o „viešieji pirkimai rinkos ekonomikos sąlygomis yra neįmanomi be jų skaidraus įgyvendinimo, nes skaidrumas yra tiesioginė sąžiningos ir teisingos konkurencijos prielaida“⁴². Nors vykdant viešuosius pirkimus kertinę padėtį užima visi viešųjų pirkimų principai, tačiau dėl tikslingumo, darbo objekto bei apimties bus apsiribota tik skaidrumo principo, kaip vieno iš viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų pasirinkimo ir atskyrimo kriterijaus, aptarimu.

Anot C. Bovis, skaidrumo principas padeda pasiekti dviejų tikslų: pirma, šis principas sukuria atvirą viešųjų pirkimų sistemą valstybėse narėse, taip padidinant atskaitomybės laipsnį bei panaikinant galimybę diskriminuoti tiekėjus nacionaliniu pagrindu, ir antra, skaidrumas užtikrina šalių lygiateisiškumą, tiekėjams garantuojant „iniciatyvų vaidmenį“ nustatant perkančiosios organizacijos poreikius⁴³. ETT sprendimuose teigiama, kad „perkančiosios organizacijos turi laikytis skaidrumo principo tam, kad būtų sudarytos lygios galimybės visiems dalyviams pateikti savo pasiūlymus“⁴⁴, taip pat, kad „skaidrumo principo reikalaujama siekiant kiekvieno galimo konkurso dalyvio naudai užtikrinti, jog apie konkursą būtų skelbiama plačiai, kad rinką būtų galima atverti konkurencijai bei kontroliuoti viešųjų pirkimų tvarkos nešališkumą“⁴⁵.

Anot S. Arrowsmith, skaidrumas yra svarbus įrankis siekiant išvengti diskriminacinio perkančiųjų organizacijų elgesio bei atlikti jo stebėseną ir apima keturis skirtingus aspektus: sutarčių viešumą, visų procedūrų taisyklių viešumą, apibrėžtą sprendimų priėmimo procedūrą, kuri riboja diskreciją, bei peržiūrėjimo ir priverstinio vykdymo galimybes⁴⁶.

Skaidrumo principas suponuoja valstybių narių, o tuo pačiu ir perkančiųjų organizacijų pareigą įtvirtinti tokių viešųjų pirkimų teisinį reguliavimą, kuriam esant tiekėjams būtų garantuotas viešojo pirkimo proceso ir su juo susijusių procedūrų viešumas. Tai reiškia, kad kiekvienas suinteresuotas tiekėjas turi turėti galimybę žinoti, koks yra pirkimo objektas, kokios yra pirkimo sąlygos ir reikalavimai, kokios procedūros

---

⁴² SOLOVEIČIKAS, Deividas. Viešųjų pirkimų principai: jų taikymas Europos Teisingumo Teismo ir Lietuvos teismų praktikoje. *Justitia*, 2008. Nr. 3(69).

⁴³ *Cit.op.* 36, p. 65.

⁴⁴ Europos Teisingumo Teismo 1996 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje C-87/94, *Commission of European Community v. Kingdom of Belgium*, (1996) ECR I-02043.

⁴⁵ Europos Teisingumo Teismo 2000 m. gruodžio 7 d. sprendimas byloje C-324/98, *Telaustria Verglas GmbH and Telefonadress GmbH v. Telekom Austria AG*, (2000) ECR I-10745.

⁴⁶ *Cit. op.* 41, p. 450.

bus taikomos, kaip bus nustatomas laimėtojas, kokiais kriterijais remiantis, kaip ir kokia tvarka galima ginti pažeistas teises ir pan.⁴⁷

Pažymėtina, kad skaidrumo principo užtikrinimas yra itin svarbus pateikiant tinkamą informaciją apie organizuojamus viešuosius pirkimus, pateikiant pirkimų sąlygas, atplėšiant vokus su pasiūlymais bei nurodant priežastis, dėl kurių atmetamas vienas ar kitas dalyvio pasiūlymas, taip perkančiajai organizacijai užkertant galimybę proteguoti pavienius rinkos dalyvius ir iškreipti konkurenciją rinkoje.

Tiek ETT, tiek Europos Pirmosios instancijos teismas (toliau – EPIT) yra pateikę savo išaiškinimus dėl skaidrumo principo turinio bei jo apimties. Bene pirmoji byla, kurioje EPIT suformulavo pirkimų procedūrų viešumo taisyklę buvo *Embassy Limousine*⁴⁸ byla, išnagrinėta 1998 m. Šioje byloje EPIT pabrėžė, kad perkančiosios organizacijos privalo nedelsiant suteikti tikslią informaciją apie pirkimo procedūrų eigą visiems tiekėjams, kurie yra įtraukti į pirkimo procedūras, įskaitant ir tiekėją, kuris buvo paskelbtas konkurso laimėtoju.

*Universale-Bau*⁴⁹ byloje ETT teigė, kad perkančioji organizacija privalo atskleisti kriterijus, pagal kuriuos tiekėjai kviečiami teikti pasiūlymus. Nors direktyvose nebuvo tiesioginio įpareigojimo atskleisti tiekėjų pasirinkimo kriterijų, tačiau egzistavo konkretus įpareigojimas atskleisti pasiūlymų vertinimo kriterijus. Teismas pasisakė, kad tiek nustatant tiekėjų pasirinkimo, tiek pasiūlymų vertinimo kriterijus turi būti atsižvelgiama į lygiateisiškumo bei skaidrumo kriterijus. Teismas šiuo atveju nesivadovavo principu, kad jei egzistuoja konkretūs skaidrumo reikalavimai vieniems sprendimams, tai užkerta kelią tokių reikalavimų taikymui kitiems sprendimams, tačiau žvelgė plačiau ir išplėtė skaidrumo reikalavimus kitiems sprendimams analogijos pagrindu. Autorės nuomone, šis teismo sprendimas yra pagrįstas ir jame padarytos išvados yra neabejotinai teisingos. Pažymėtina, kad šiuo metu tokia problema iškilti negalėtų, nes tiek Klasikinio, tiek Komunalinio sektoriaus direktyvose⁵⁰ numatytas bendras reikalavimas perkančiosioms organizacijoms veikti skaidriai, taikytinas visoms procedūroms.

Generalinė Advokatė Christine Stix-Hackl savo išvadoje *Coname*⁵¹ byloje nurodė, kad skaidrumo principas iš esmės galioja visiems viešųjų pirkimų aspektams, t. y.

---

⁴⁷ SOLOVEIČIKAS, Deividas. Viešųjų pirkimų principai: jų taikymas Europos Teisingumo Teismo ir Lietuvos teismų praktikoje. *Justitia*, 2008. Nr. 3(69).

⁴⁸ Europos Pirmosios instancijos teismo 1998 m. liepos 2 d. sprendimas byloje T-203/96, *Embassy Limousine and Services v. European Parliament*, (1998) ECR II-4239.

⁴⁹ Europos Teisingumo Teismo 2002 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje C-470/99, *Universale-Bau v. EBS*, (2002) ECR I-11617.

⁵⁰ Žr. Klasikinio sektoriaus direktyvos 2 str. bei Komunalinio sektoriaus direktyvos 10 str.

⁵¹ 2005 m. balandžio 12 d. generalinės advokatės Christine Stix-Hackl išvada byloje C-231/03, *Conorzio Aziende Metano (Coname) v. Comune di Cingia de' Botti*, I-7287.

materialiai pusei, pavyzdžiui, perkamam objektui aprašyti (nurodant technines specifikacijas arba koncesijos trukmę), arba tinkamumo kriterijams (visų pirma kvalifikacijai) ir konkurso laimėjimo sąlygoms, kur būtina laikytis abipusio pripažinimo principo, ir procesinei pusei, t. y. procedūrai siaurąja prasme, pavyzdžiui, procedūros tipo pasirinkimui, paskelbimo subjekto pasirinkimui bei terminams. Taigi skaidrumo principas taikomas ne tik nustatant reikalavimą skelbti apie viešąjį pirkimą, bet ir parenkant viešojo pirkimo procedūrą bei pasiūlymo vertinimo kriterijus.

ETT skaidrumo principą taikė ne tik interpretuodamas esamas direktyvų nuostatas, bet ir papildydamas direktyvas aiškiais taisyklėmis. Pavyzdžiui, *Walloon Buses* byloje teismas teigė, kad tais atvejais, kai perkančioji organizacija nevykdo pareigos aiškiai ir tiksliai nustatyti ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo parinkimo kriterijaus, tai neužkerta kelio perkančiajai organizacijai pakeisti viešojo pirkimo kriterijų ir atlikti viešąjį pirkimą remiantis išimtinai mažiausios kainos vertinimo kriterijumi, jei ši pareiga tokiu atveju būtų įgyvendinta⁵². Šią nuostatą ETT pakartojo ir *Universale-Bau* byloje⁵³.

Atsižvelgus į šiuos išaiškinimus galima daryti pagrįstą išvadą, kad skaidrumo principas viešuosiuose pirkimuose pirmiausia reiškia galimybių viešumą, kuris apima tiekėjų teisę žinoti apie perkančiųjų organizacijų poreikius, planuojamus bei atliekamus pirkimus, perkančiųjų organizacijų pareigą laikytis imperatyvių paskelbimo apie viešuosius pirkimus taisyklių, todėl teigtina, jog vykdant atvirą bei ribotą konkursus šis principas taikytinas plačiausiai. Vykdamas pirkimus kitais būdais, ypač skelbiamų ir neskelbiamų derybų atveju, skaidrumo principas taip pat privalo būti užtikrintas, nes pats principas reiškia fundamentalų sąžiningumą bei atvirumą viešųjų pirkimų procedūrose, tačiau manytina, jog šiuo atveju skaidrumo principo taikymo lygis yra šiek tiek siauresnis. Autorės nuomone, įstatymų leidėjas, nustatydamas sąlygas, kuomet gali būti taikomi šie pirkimo būdai, preziumuoja, jog esant šioms sąlygoms skaidrumo principas gali būti užtikrintas mažesnėmis pastangomis ir taikomas siauresne apimtimi.

---

⁵² Europos Teisingumo Teismo 1996 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje C-87/94, *Commission of European Communities v. Kingdom of Belgium*, (1996) ECR I-02043.

⁵³ Europos Teisingumo Teismo 2002 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje C-470/99, *Universale-Bau v. EBS*, (2002) ECR I-11617.

III. BENDRIEJI VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SUTARČIŲ SUDARYMO BŪDAI

3.1. Atviras konkursas

3.1.1. Samprata. Atviru konkursu yra laikomas pirkimo būdas, kai kiekvienas suinteresuotas tiekėjas gali pateikti pasiūlymą.

Galima išskirti šiuos pagrindinius atviro konkurso požymius:

pirma, taikant atvirą konkursą negali būti ribojamas tiekėjų skaičius. Nors perkančioji organizacija gali nustatyti minimalius kvalifikacijos reikalavimus, tačiau šie reikalavimai turi būti pagrįsti bei proporcingi pirkimo objektui ir tikslui, taip skatinant tiesioginę tiekėjų konkurenciją, t.y. perkančioji organizacija neturi teisės dirbtinai riboti konkurencijos bei galimų tiekėjų skaičių. Pažymėtina, kad šis požymis yra pagrindinis atskiriant atvirą bei ribotą konkursus, nes taikant ribotą konkursą paraiškas dalyvauti konkurse gali pateikti visi tiekėjai, norintys konkurse dalyvauti, o pasiūlymus konkursui – tik perkančiosios organizacijos pakviesti tiekėjai.

Antra, sudarant viešojo pirkimo sutartį atviro konkurso būdu pasiekiamos perkančiajai organizacijai palankesnės kainos, nes konkurse gali dalyvauti visi tiekėjai, siūlantys įvairias kainas, iš kurių galima išsirinkti mažiausią. Kainų minimizavimas gali reikšmingai sumažinti viešojo sektoriaus išlaidas, ypač kai prekės ar paslaugos perkamos dideliais kiekiais. Dėl šios priežasties atviras konkursas yra tinkamiausias, kai perkančioji organizacija pasirenka mažiausios kainos pasiūlymų vertinimo kriterijų.

Trečia, šio pirkimo būdo vykdymo metu negalimos derybos tarp perkančiosios organizacijos bei tiekėjo ir konkursas laikomas įvykusi, kai yra nors vienas neatmestas pasiūlymas. Šis požymis reiškia, kad perkančioji organizacija privalo išrinkti konkurso laimėtoją nesiderėdama dėl geresnių kainų ar sąlygų su bet kuriuo tiekėju bei neturėdama teisės prašyti pakeisti tiekėjo jo pasiūlymo, išskyrus pasiūlymo aiškinimą ar tikslinimą. Pritartina P. Trepte nuomonei, kad derybų negalimumas tarp perkančiosios organizacijos ir tiekėjų iš esmės lemia šalių lygiateisiškumą bei skatina pasitikėjimą perkančiąja organizacija⁵⁴, nes tiekėjai gali būti tikri, jog perkančioji organizacija sudarė lygias galimybes dalyvauti viešajame pirkime visiems kvalifikacinius kriterijus atitinkantiems tiekėjams. Derybų negalimumas taip pat lemia tai, kad tiekėjai, siekdami tapti laimėtojais, yra priversti siūlyti realias kainas ir prekių ar paslaugų kokybę bei veikti kaip sąžiningi tarpininkai (angl. – *honest broker*), taip padidindami savo galimybes laimėti konkursą. Reikia pažymėti, kad remiantis Klasikinio sektoriaus direktyvos preambulės 8 punktu,

---

⁵⁴ TREPTE, P. *Regulating procurement. Understanding the ends and the means of public procurement regulation*. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press, 2006, p. 273.

prieš pradėdant sutarčių sudarymo procedūrą perkančiosios organizacijos gali techninio dialogo būdu ieškoti arba pritarti informacijai, kurią galima būtų naudoti rengiant specifikacijas, su sąlyga, kad ši informacija nekliudys konkurencijai. Taigi darytina išvada, kad iki skelbimo apie pirkimą išsiuntimo perkančioji organizacija gali konsultuotis dėl techninės specifikacijos sudarymo, jei savarankiškai negali jos sudaryti. Autorės nuomone, tais atvejais, kai perkančioji organizacija dėl projekto sudėtingumo pati iš esmės nėra pajėgi sudaryti techninės specifikacijos, racionaliau būtų rinktis konkurencinio dialogo⁵⁵ procedūras, leidžiančias derybas viso konkurencinio dialogo vykdymo metu. Kita vertus, jei perkančioji organizacija negali sudaryti techninės specifikacijos tik dėl tam tikrų specifinių ar techninių žinių apie pirkimo objektą trūkumo, tiksliau būtų taikyti bendruosius viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdus, prieš skelbimo apie pirkimą išsiuntimą konsultuojantis dėl techninės specifikacijos sudarymo.

Remiantis statistiniais duomenimis, 2004–2006 metais daugiau nei pusės visų įvykusių tarptautinių viešojo pirkimo konkursų pirkimo būdas buvo *atviras konkursas*, kuris taip pat sudarė apie 74 – 93% (priklausomai nuo laikotarpio) visų pagal EB direktyvas vykdomų viešųjų pirkimų vertės bei 56% visų pagal direktyvas vykdytų pirkimų⁵⁶. Kitose ES valstybėse narėse atviro konkurso naudojimas yra pakankamai skirtingas, pavyzdžiui, Ispanijoje ar Portugalijoje 2000 metais atviras konkurso būdu įvykdyti viešieji pirkimai sudarė beveik 100% visų pagal direktyvas vykdytų pirkimų, tuo tarpu Jungtinėje Karalystėje bei Danijoje tokie pirkimai sudarė atitinkamai 23% ir 33% visų pirkimų⁵⁷. Statistiniai duomenys leidžia teigti, kad Lietuvoje šis pirkimo būdas yra įprastas bei taikomas tinkamai ir pakankamai dažnai.

Taigi atviras konkursas, lyginant su kitais pirkimo būdais, yra įprastinė procedūra ir perkančiosios organizacijos šio pirkimo būdo pasirinkimą turėtų svarstyti pirmiausiai. Tai aukščiausius skaidrumo bei konkurencijos tarp tiekėjų užtikrinimo standartus atitinkantis viešųjų pirkimų būdas, kuriam yra teiktinas prioritetas tiek ES, tiek Lietuvos nacionalinėje teisėje.

3.1.2. Pasirinkimo kriterijai. Atviras konkursas paprastai turėtų būti pasirenkamas, kuomet pirkimas yra nesudėtingas ir vertinimo kriterijus bus mažiausia kaina. Lietuvos viešųjų pirkimų praktika rodo, kad atviro konkurso būdu vykdomų pirkimų vidutinė vieno viešojo pirkimo vertė, palyginus su kitais viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdais,

---

⁵⁵ Plačiau apie konkurencinį dialogą žr. 4.2. darbo dalyje.

⁵⁶ *Cit. op.* 7, p. 37-38. Žr. Priedą Nr. 1 ir Priedą Nr. 2.

⁵⁷ HEIJBOER, Govert; TELGEN Jan. „Choosing the open or the restricted procedure: a big deal or a big deal?”. *Journal of Public Procurement*. Volume 2, Issue 2, 2002, p. 194. Žr. Priedą Nr. 7.

išskyrus neskelbiamas derybas, yra itin nedidelė⁵⁸, todėl galima daryti išvadą, jog šis pirkimo būdas teisingai pasirenkamas vykdant nesudėtingus, sąlyginai nedidelės vertės pirkimus.

Kadangi atviras konkursas laikomas įvykusi, kai yra nors vienas neatmestas pasiūlymas, perkančioji organizacija neturėtų rinktis šio pirkimo būdo, kai nėra tiksliai žinomas pirkimo objektas, jo specifiška, taip pat kai nėra įsivertinta potenciali pirkimo kaina, nes tokiu atveju yra labai didelė galimybė gauti pasiūlymą su nepriimtina kaina. Esant tokiai situacijai, reikės inicijuoti pirkimo nutraukimo procedūras, arba gali kilti kitų sunkumų, kai pateiktas pirkimo dokumentus atitinkantis pasiūlymas, tačiau perkančioji organizacija neįvertino galimo tokio pasiūlymo pateikimo ir tam tikrų jos netenkinančių pasiūlymo sąlygų⁵⁹.

Darytina išvada, kad vienas iš pagrindinių atviro konkurso procedūrų privalumų yra tai, kad visi suinteresuoti tiekėjai gali pateikti pasiūlymus ir dalyvauti konkurse, o perkančioji organizacija gali išsirinkti objektyviai geriausiai jos poreikius atitinkančias prekes, paslaugas ar darbus. Pritartina S. Arrowsmith nuomonei, kad atviras konkursas, kaip viešojo pirkimo sutarties sudarymo būdas, taip pat leidžia perkančiajai organizacijai išvengti tiekėjų sąmokslų teikiant pasiūlymus⁶⁰, nes tiekėjų skaičius yra neribojamas ir galimybių susitarti dėl pasiūlymo kainos ar kitų sąlygų dėl nežinomų galimų konkurentų beveik nebelieka. Didesnis sąmokslų pavojus kyla taikant ribotą konkursą, nes po kvalifikacinės atrankos pasiūlymus kviečiami pateikti tik keletas tiekėjų, o esant tik keliems potencialiems konkurentams daugėja galimybių pasireikšti nesąžiningai tiekėjų konkurencijai ir sąmoksliniam elgesiui.

Vis dėlto pažymėtina, kad atvirų procedūrų taikymas turi ir neigiamų aspektų, todėl perkančioji organizacija pasirinkdama pirkimo būdą turi įvertinti:

- *pasiūlymų vertinimo laiką ir kaštus*. Taikant šį būdą pasiūlymų vertinimas, ypač kai vertinimo kriterijus yra ekonominis naudingumas ir pasiūlymus pateikė daug tiekėjų, gali nepagrįstai užsitęsti dėl sudėtingos ir ilgos vertinimo procedūros⁶¹;
- *pasiūlymo rengimo kaštus*. Tam tikruose sektoriuose, pavyzdžiui, statybų sektoriuje, kaštai tiekėjams yra žymiai didesni, nes parengti pasiūlymui bei apskaičiuoti jo kainai gali būti reikalingi dideli piniginiai ir žmogiškieji ištekliai.

Kadangi konkurse dalyvaujančių tiekėjų skaičius nėra žinomas prieš rengiant

---

⁵⁸ HEIJBOER, Govert; TELGEN Jan. „Choosing the open or the restricted procedure: a big deal or a big deal?”. *Journal of Public Procurement*. Volume 2, Issue 2, 2002, p. 194. Žr. Priedą Nr. 7.

⁵⁹ *Cit. op.* 9. p. 8.2 - 2.

⁶⁰ *Cit. op.* 41, p. 422.

⁶¹ McMILLAN, J. "Competition in Government Procurement. (IR/PS policy report)". San Diego, CA: University of California, 1999, p. 12.

pasiūlymą, galimybės laimėti konkursą konkrečiam tiekėjui yra menkos, dėl to tiekėjai gali būti nesuinteresuoti rimtai dalyvauti pirkime. To paprastai neatsitiktų taikant riboto konkurso procedūras, nes žinodami konkurentų skaičių tiekėjai konkuruoja turėdami rimtesnius ketinimus⁶²;

- *nekokybiškus pasiūlymus*. Kadangi produkto kokybės lygis ne visada gali būti aiškiai nurodytas pirkimo dokumentuose, tiekėjai, norėdami laimėti konkursą, gali pasiūlyti žemesnės kokybės prekes ar paslaugas, kurios kainuos pigiau nei įprastos kokybės prekės ar paslaugos. Kitaip tariant, dėl tiekėjų kaininės konkurencijos gali nukentėti jų teikiamų prekių ar paslaugų kokybė⁶³, kas nėra naudinga perkančiajai organizacijai.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta aukščiau, ir siekiant išvengti neigiamų atvirų procedūrų taikymo pasekmių, perkančiosioms organizacijoms patartina įvertinti galimą tiekėjų konkurenciją dalyvaujant paskelbtame konkurse, galimus perkančiosios organizacijos kaštus vertinant pasiūlymus bei galimus tiekėjų kaštus šiuos pasiūlymus rengiant. Pavyzdžiui, jei tam tikras kokybiškas prekes ar paslaugas gali tiekti daug tiekėjų, kurie būtų suinteresuoti dalyvauti konkurse, arba tiekėjų patiriami kaštai pasiūlymų rengimui yra pakankamai dideli, tuomet patartina rinktis riboto konkurso procedūras siekiant išvengti didelių pasiūlymų vertinimo kaštų. Priešingai, jei tiekėjų, galinčių pasiūlyti prekes ar paslaugas yra nedaug arba tiekėjų kaštai pasiūlymui parengti nėra itin dideli, prioritetą turi būti teikiamas skaidresnei atviro konkurso procedūrai.

3.1.3. Procedūros ir taikymo problematika. Kadangi viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo procedūros yra panašios ir dažnai skiriasi tik tam tikromis detalėmis, šioje darbo dalyje procedūros bus aptariamos plačiausiai, tuo tarpu analizuojant kitus viešųjų pirkimų būdus bus aptariama tik procedūrų specifika bei skirtumai.

Pažymėtina, kad pasirinkusi vieną procedūrą perkančioji organizacija pirkimą privalo vykdyti pagal šiam pirkimo būdai taikomus reikalavimus. ETT byloje *Commission v Kingdom of Belgium*⁶⁴, kurioje buvo nagrinėjamas klausimas dėl atviro konkurso viešumo reikalavimų tinkamo taikymo, atmetė Belgijos Karalystės argumentus, jog perkančioji organizacija neprivalėjo taikyti atvirų procedūrų, todėl pasirinkus viešąjį pirkimą vykdyti derybų būdu, toks elgesys būtų visiškai atitikęs keliamus procedūrų reikalavimus. Šioje situacijoje Teismas pabrėžė, kad net jei perkančioji organizacija turi

---

⁶² HALLWOOD, C.P. "A Market in Action; Fuzzy Information and Trade-Offs between Operating Rules in the Invited Tender-Bid Procurement Auction." *Journal of Economic Studies*, Nr. 23(3), p. 37.

⁶³ KIM, I.G. "A Model of Selective Tendering: Does Bidding Competition Deter Opportunism by Contractors?" *Quarterly Review of Economics and Finance*, Nr. 38(4), p. 909.

⁶⁴ Europos Teisingumo Teismo 1996 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje C-87/94, *Commission of European Communities v. Kingdom of Belgium*, (1996) ECR I-02043.

teisę pasirinkti viešojo pirkimo sutarties sudarymo būdą, tačiau vieną kartą pasirinkusi taikytiną procedūrą, ji privalo vykdyti visus šiai procedūrai taikomus reikalavimus iki viešojo pirkimo pabaigos.

Praktikoje gali būti išskiriami trys pagrindiniai pirkimo etapai - reikalavimų numatomoms pirkti prekėms, paslaugoms ar darbams nustatymas ir įforminimas, pirkimo procedūros bei pirkimo sutarties sudarymas.

Pirmasis viešųjų pirkimų etapas yra reikalavimų numatomoms pirkti prekėms, paslaugoms ar darbams nustatymas ir įforminimas, kurio metu dar iki viešojo pirkimo pradžios turi būti atlikta daug veiksmų, sudarančių prielaidas tinkamam Viešųjų pirkimų direktyvų bei nacionalinių teisės aktų įgyvendinimui.

Pirmiausiai turi būti priimamas sprendimas pirkti prekes, paslaugas ar darbus, todėl šiame pirkimo etape yra detalizuojami poreikiai ir nustatomi reikalavimai, keliami įsigyjamoms prekėms, paslaugoms ar darbams. Perkančioji organizacija, siekdama įsigyti tinkamą pirkimo objektą, pirkimo dokumentuose turi nustatyti aiškius, tikslius ir nedviprasmiškus reikalavimus, atitinkančius perkančiosios organizacijos poreikius, kurių reikiamas aprašymas sudarys galimybę perkančiajai organizacijai išsirinkti optimalų pasiūlymo variantą.

Viešųjų pirkimų įstatymo 16 str. pirmoji dalis numato, kad perkančioji organizacija pirkimui (pirkimams) organizuoti ir atlikti sudaro Viešojo pirkimo komisiją (toliau vadinama Komisija), nustato jai užduotis ir suteikia visus įgaliojimus toms užduotims vykdyti. Gavusi visą reikiamą informaciją apie perkančiosios organizacijos poreikius bei reikalavimus Komisija, atsižvelgdama į pirkimo objekto savybes, pirkimo vertę ir rinkos apžvalgos duomenis, skubos atvejus ir kitas aplinkybes, nustato, kokios taisyklės reglamentuoja konkretų pirkimą, ir parenka viešojo pirkimo būdą bei patvirtina pirkimo sąlygas.

Remiantis pirkimo sąlygų informacija yra parengiamas bei pateikiamas skelbimas apie viešąjį pirkimą. Klasikinio sektoriaus direktyvos 35 str. ir Komunalinio sektoriaus direktyvos 41 str. numatyti du skelbimų apie viešąjį pirkimą tipai:

1) išankstiniai arba reguliarūs orientaciniai skelbimai. Klasikinio sektoriaus direktyvoje minimi išankstiniai skelbimai, suteikiantys informacijos apie ateityje planuojamus viešuosius pirkimus, kurie vėliau bus skelbiami atskiru skelbimu apie pirkimą bei įgalinantys perkančiąją organizaciją sutrumpinti pasiūlymų pateikimo terminus. Tuo tarpu Komunalinio sektoriaus direktyvoje vartojama reguliarių orientacinių skelbimų sąvoka. Skelbimus komunalinio sektoriaus perkančiosios organizacijos gali naudoti siekdamos ne tik informuoti apie būsimus pirkimus, bet ir, direktyvoje nustatytais

atvejais, pradėti pirkimo procedūras. Abiem atvejais šių skelbimų publikavimas yra privalomas tik tais atvejais, kai perkančioji organizacija nori pasinaudoti galimybe sutrumpinti pasiūlymų pateikimo terminus iki 36 dienų⁶⁵;

2) skelbimai apie pirkimą. Šie skelbimai yra pagrindiniai siekiant užtikrinti skaidrumo reikalavimus ir yra privalomi perkančiosioms organizacijoms atliekant pirkimą (išskyrus Komunalinio sektoriaus direktyvoje numatytus atvejus, kuomet reguliaraus orientacinio skelbimo pateikimu pradedamos pirkimo procedūros bei neskelbiamas derybas), taip pat net ir tuo atveju, kai jos buvo paskelbusios išankstinį skelbimą.

Skelbimai spausdinami ES oficialiajame leidinyje ir „Valstybės žinių“ priede „Informaciniai pranešimai“ bei skelbiami elektroninėje sistemoje *Tenders Electronic Daily* ir Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje. Skelbimas apie iš anksto numatomus pirkimus gali būti publikuojamas perkančiosios organizacijos tinklalapyje specialiai tam skirtoje dalyje - „pirkėjo profilyje“ ir jame gali būti skelbiamas tik išsiuntus Komisijai pranešimą apie ketinimą skelbti tokia forma. Visus šiuos skelbimus perkančioji organizacija pateikia VPT, kuri privalo per 3 darbo dienas skelbimą išsiųsti spausdinti bei paskelbti Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje. Kadangi šie pranešimai turi itin didelę reikšmę įgyvendinant skaidrumo principą, jų turinį nustato ES direktyvos priedai, o standartines formas, naudojamas skelbiant su viešųjų pirkimų procedūromis susijusius skelbimus pagal viešųjų pirkimų direktyvas - 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1564/2005⁶⁶.

Antrasis viešųjų pirkimų etapas – pirkimo procedūros - prasideda VPT gavus perkančiosios organizacijos pateiktą skelbimą apie pirkimą ar reguliarų orientacinį skelbimą, kuriuo jau kviečiama varžytis dėl pirkimo sutarties.

Perkančioji organizacija pirkimo dokumentuose privalo nustatyti paraiškų ir pasiūlymų pateikimo terminus, nurodant datą, valandą ir minutę, o ūkio subjektai privalo per pirkimo dokumentuose nustatytą terminą pateikti paraišką dalyvauti konkurse arba galutinį pasiūlymą. Klasikinio sektoriaus direktyvos 38 str. 1 d. nurodyta, kad nustatydamos prašymų dalyvauti pirkime ir pasiūlymų priėmimo terminus, perkančiosios organizacijos ypač atsižvelgia į sutarties sudėtingumą ir pasiūlymams parengti reikalingą laiką, nepažeisdamos šiame straipsnyje nustatytų būtiniausių terminų.

Minimalus pasiūlymų pateikimo terminas atvirų procedūrų atveju yra 52 dienos, kuris skirtas užtikrinti ūkio subjektams galimybę tinkamai parengti pasiūlymus ar paraiškas. Atviro konkurso atveju terminas skaičiuojamas nuo dienos, kurią buvo išsiųstas

---

⁶⁵ Paminėtina, kad atvirų procedūrų atveju bendrasis minimalus terminas pasiūlymams priimti yra 52 dienos nuo skelbimo apie pirkimą išsiuntimo dienos.

⁶⁶ OL, 2005 L 257, p. 1 -126.

skelbimas apie pirkimą. Kaip jau minėta, tais atvejais, kai perkančioji organizacija yra paskelbusi išankstinį skelbimą, minimalus terminas pasiūlymams pateikti gali būti sutrumpinamas iki 36 dienų.

Sutrumpinti terminai gali būti taikomi, jei egzistuoja dvi sąlygos. Pirma, perkančioji organizacija iš anksto paskelbė apie pirkimą ne mažiau kaip prieš 52 dienas ir ne daugiau kaip prieš 12 mėnesių iki pirkimo pradžios. Antra, išankstiniame skelbime informacija pateikiama nustatyta tvarka⁶⁷. Be to, kai skelbimai apie pirkimą yra parengiami ir perduodami elektroninėmis priemonėmis, terminas gali būti sutrumpintas septyniomis dienomis, o dar penkiomis dienomis terminas sutrumpinamas, kai perkančioji organizacija nuo skelbimo publikavimo dienos suteikia galimybę elektroninėmis priemonėmis be apribojimų ir tiesiogiai susipažinti su visais pirkimo ir papildomais dokumentais bei skelbime nurodant interneto adresą, kuriuo galima susipažinti su šia dokumentacija.

Pasiūlymų pateikimo terminas taip pat gali būti ir pratęstas. Taip gali atsitikti, jeigu dėl kokių nors priežasčių pirkimo dokumentai ar jų dalis iš perkančiosios organizacijos buvo pareikalauti laiku, tačiau nepateikti nustatytais terminais arba jei pateikus pirkimo dokumentus paaiškėja, kad pasiūlymus galima parengti tik apsilankius darbų atlikimo vietoje ir ten susipažinus su pirkimo dokumentuose nustatytais dalykais. Tokiu atveju perkančioji organizacija pasiūlymų pateikimo terminus privalo pratęsti tiek, kad visi suinteresuoti tiekėjai turėtų galimybę susipažinti su visa pasiūlymui parengti reikalinga informacija, ir apie tai paskelbti patikslindama skelbimą. Manytina, kad toks terminų pratęsimo institutas yra pažangus ir atitinka realią situaciją, nes, atsižvelgiant į esamą padėtį, numatytas 52 dienų terminas gali būti nepakankamas tinkamai pateikti pasiūlymą.

Esant neaiškumų dėl pirkimo dokumentų, tiekėjas turi teisę kreiptis į perkančiąją organizaciją dėl tokios informacijos išaiškinimo, o perkančioji organizacija turi pareigą atsakyti į tiekėjo užklausimą, atsakymą išsiunčiant užklausimą pateikusiam tiekėjui bei visiems kitiems paraiškas pateikusiems tiekėjams nenurodant, iš ko buvo gautas užklausimas. Paskelbtos informacijos tikslinimo atveju, perkančioji organizacija privalo atitinkamai patikslinti skelbimą ir, prireikus, pratęsti pasiūlymų pateikimo terminą protingumo kriterijų atitinkančiam terminui, per kurį tiekėjai, rengdami pasiūlymus, galėtų atsižvelgti į patikslinimus.

---

⁶⁷ *Cit. op.* 8, p. 8.2 – 4.

Suėjus pasiūlymų pateikimo terminui, Komisija VPT direktoriaus įsakymu⁶⁸ nustatyta tvarka rengia vokų su pasiūlymais atplėšimo posėdį. Visi vokai su pasiūlymais, gauti nepasibaigus jų pateikimo terminui, atplėšiami komisijos posėdyje, kuris vyksta pirkimo dokumentuose nurodytoje vietoje, prasideda nurodytą dieną, valandą ir minutę, sutampančią su pasiūlymų pateikimo termino pabaiga. Vokų atplėšimo procedūroje turi teisę dalyvauti visi pasiūlymus pateikę tiekėjai arba jų atstovai. Protokole užfiksavusi vokų atplėšimo posėdžio rezultatus, Komisija privalo patikrinti, tiekėjams nedalyvaujant, pateikusių siūlymus subjektų kvalifikaciją, o apie šio patikrinimo ir įvertinimo rezultatus informuoti teikėjus: ar jų kvalifikacija pripažinta tinkama, paprašyti ją patikslinti (jei pateikiami ne visi kvalifikaciją įrodantys dokumentai arba jie yra neaiškūs), ar jų pasiūlymas atmestas dėl to, kad netenkinami minimalūs kvalifikaciniai reikalavimai. Vėliau posėdyje atliekamas komercinio pasiūlymo vertinimas, kuris turi būti atskirtas nuo kvalifikacijos tikrinimo. ETT *Gebroeders Beentjes BV*⁶⁹ byloje pasisakė, kad kvalifikacijos tikrinimas ir komercinio pasiūlymo vertinimas yra dvi atskiros procedūros ir pasiūlymas gali būti vertinamas tik tuomet, kai yra patikrinta tiekėjų kvalifikacija. Taigi šios procedūros negali būti atliekamos vienu metu ar nenuosekliai.

Jeigu perkančioji organizacija pasiūlymus vertina pagal jų ekonominį naudingumą, vokai su pasiūlymais turi būti atplėšiami dviejuose Komisijos posėdžiuose. Pirmame posėdyje atplėšiami tik tie vokai, kuriuose yra techniniai pasiūlymo duomenys, antrame posėdyje – vokai, kuriuose nurodytos kainos.

Patikrinusi tiekėjų kvalifikaciją bei įvertinusi komercinį pasiūlymą, perkančioji organizacija sudaro preliminarią pasiūlymų eilę (išskyrus atvejus, kai pasiūlymą pateikia tik vienas tiekėjas). Preliminari pasiūlymų eilė nustatoma ekonominio naudingumo mažėjimo arba kainų didėjimo tvarka. Tais atvejais, kai kelių tiekėjų pasiūlymų kaina ar ekonominis naudingumas yra vienodas, sudarant preliminarią pasiūlymų eilę pirmesnis į šią eilę įrašomas tiekėjas, kurio vokas su pasiūlymais įregistruotas anksčiausiai. Apie preliminarios eilės sudarymą perkančioji organizacija privalo pranešti pasiūlymą pateikusiems dalyviams, o dalyviui, kurio pasiūlymas neįrašytas į šią eilę, – ir jo pasiūlymo atmetimo priežastis.

Pagal šiuo metu galiojantį reguliavimą, patvirtinti pasiūlymų eilę ir priimti sprendimą dėl laimėjusio pasiūlymo perkančioji organizacija gali tik tada, kai

---

⁶⁸ 2006 m. sausio 26 d. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus įsakymas „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 25 d. įsakymo NR. 1S-20 „Dėl viešojo pirkimo komisijos vokų atplėšimo procedūros protokolų privalomųjų rekvizitų patvirtinimo“ pakeitimo“ 1S-6. (Valstybės žinios, 2006-01-30, Nr. 12-453).

⁶⁹ Europos Teisingumo Teismo 1988 m. spalio 20 d. sprendimas byloje C-31/87, *Gebroeders Beentjes BV v. State of the Netherlands* (1988) ECR I- 04635.

išnagrinėtos pasiūlymus pateikusių dalyvių pretenzijos ir ieškiniai (jeigu tokių buvo gauta), bet ne anksčiau kaip po 10 dienų nuo pranešimo apie preliminarią pasiūlymų eilę išsiuntimo dalyviams dienos. Ši, autorės nuomone, progresyvi tiekėjų teisių gynimo nuostata buvo įtvirtinta 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2007/66/EB, iš dalies keičiančioje Tarybos direktyvas 89/665/EEB ir 92/13/EEB dėl viešųjų sutarčių suteikimo peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo⁷⁰, (toliau – Tiekėjų teisių gynimo direktyva) siekiant užtikrinti, kad tiekėjams būtų sudarytos galimybės pasinaudoti veiksmingomis ir skubiomis teisių gynimo priemonėmis, nes „nacionalinės taisyklės, kuriomis yra įgyvendinamos šios peržiūros procedūrų direktyvos, daugeliu atvejų neužkirto kelio ginčijamų sutarčių dėl viešųjų pirkimų pasirašymui“⁷¹.

Šios nuostatos poreikis ypač išryškėjo po ETT išaiškinimų precedentinėje *Alcatel*⁷² byloje, kurioje ginčas iškilo dėl to, kad perkančioji organizacija preliminarią pasiūlymų eilę paskelbė ir su laimėtoju pasirašė viešojo pirkimo sutartį tą pačią dieną. Generalinis advokatas J. Mischo savo išvadoje⁷³ nurodė, kad ES teisės prasme negali susidaryti tokia situacija, kad tuo pačiu metu būtų ir paskelbta preliminarioji pasiūlymų eilė, ir su laimėtoju pasirašoma viešojo pirkimo sutartis. Generalinis advokatas taip pat pažymėjo, kad tiekėjams turi būti suteikta visapusiška teisinė apsauga ginti savo interesus.

Byloje teismas nurodė, kad ES direktyvos dėl tiekėjų teisių gynimo turi būti aiškinamos ir taikomos taip, kad būtų sudaromos sąlygos tiekėjams ginčyti visus perkančiųjų organizacijų sprendimus ir/arba veiksmus, kuriais pažeidžiamos tiekėjų teisės. Teismas taip pat pažymėjo, kad priežiūros sistema, kuri nenumato pranešimo apie sutarties sudarymą bei nenumato kitų teisių gynimo būdų, išskyrus žalos atlyginimą, yra nesuderinama su direktyvų nuostatomis.

Laimėjusiu pripažinto pasiūlymo teikėjui perkančioji organizacija pateikia kvietimą sudaryti sutartį. Tiekėjas sudaryti sutarties kviečiamas raštu, kartu jam pranešama, kad jo pasiūlymas pripažintas laimėjusiu.

Po kvietimo sudaryti sutartį išsiuntimo vykdomas *trečiasis viešųjų pirkimų etapas* – sudaroma viešojo pirkimo sutartis, kurioje negali būti keičiama laimėjusio tiekėjo

---

⁷⁰ OL, 2007 L 317, p. 34.

⁷¹ Europos Komisijos 2006 m. birželio 04 d. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 89/665/EEB ir 92/13/EEB dėl viešiesiems pirkimams taikomų peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo. COM (2006) 195 final. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-05]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0195:FIN:LT:PDF>, p. 2.

⁷² Europos Teisingumo Teismo 1999 m. spalio 28 d. sprendimas byloje C-81/98, *Alcatel Austria AG and Others v. Bundesministerium für Wissenschaft und Verkehr* (1999) ECR I- 7671.

⁷³ 1999 m. birželio 10 d. generalinio advokato Jean Mischo išvada byloje C-81/98, *Alcatel Austria AG and Others v. Bundesministerium für Wissenschaft und Verkehr*, I- 7671.

pasiūlymo kaina ar derybų protokole užfiksuota galutinė derybų kaina ir pirkimo dokumentuose bei pasiūlyme nustatytos pirkimo sąlygos. Perkančioji organizacija, sudariusi sutartį arba preliminarųjį susitarimą, ne vėliau kaip per 48 dienas po sutarties arba preliminarinio susitarimo sudarymo siunčia skelbimą apie konkurso rezultatus, nurodydama ūkio subjektą, kuris laimėjo sutartį, sutarties kainą ir priežastis. Šis skelbimų tipas, autorės nuomone, gali būti naudojamas kaip efektyvi viešųjų pirkimų stebėsenos priemonė, siekiant nepertraukiamai analizuoti esamą viešųjų pirkimų sistemą, kurti ir pritaikyti jos tobulinimo mechanizmus.

Kalbant apie galimas atviro konkurso taikymo problemas vertėtų paminėti, kad Lietuvos Respublikos civiliniame kodekse⁷⁴ (toliau – CK) yra įtvirtintas viešo konkurso institutas, todėl gali kilti klausimas, ar šis institutas yra kuo nors susijęs su viešųjų pirkimų būdais, taip pat ar tarp šių institutų galima kolizija ar konkurencija.

CK 6.947 str. pateikta viešo konkurso samprata ir nurodoma, kad asmens viešas pažadėjimas sumokėti specialų atlyginimą (premiją) už geriausią tam tikro darbo atlikimą arba kitokį rezultatą (konkurso paskelbimas) įpareigoja šį asmenį sumokėti pažadėtą atlyginimą asmeniui, kurio darbas ar kitoks rezultatas pagal konkurso sąlygas pripažintas konkurso nugalėtoju. Konkursu taip pat yra pripažįstamas asmens viešas pažadėjimas suteikti specialią teisę už geriausią tam tikros teisės įgyvendinimo projektą. Toks viešas pažadėjimas įpareigoja šį asmenį suteikti specialią teisę asmeniui, kurio projektas pagal konkurso sąlygas pripažintas konkurso nugalėtoju.

Viešo konkurso sutarties sudarymą reglamentuoja CK ir konkurso taisyklės, kurias tvirtina konkurso organizatorius ar kitas jo įgaliotas asmuo. Nors šie institutai turi tam tikrų panašumų, tokių kaip kvalifikacijos reikalavimai, galimas atviras ir uždaras konkursas, paskelbimas ir pranešimas apie laimėtą konkursą, tačiau, autorės nuomone, jie yra visiškai nesusiję ir taikytini skirtingiems teisiniams santykiams. CK įtvirtintas viešo konkurso institutas yra netaikytinas viešųjų pirkimų atveju, nes VPĮ yra *lex specialis* CK 1.3 str. prasme, taip pat skirtingi ir šiems institutams taikomi reikalavimai.

Dėl aukščiau minėtų priežasčių galima daryti pagrįstą išvadą, jog CK numatytas viešas konkursas pritaikytas civiliniams santykiams tarp privačių asmenų, turi skirtingus tikslus bei paskirtį, todėl neturi visiškai nieko bendro su viešaisiais pirkimais bei viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdais ir neturėtų būti siejamas ar maišomas su atviru konkursu kaip viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdu.

Kaip pagrindinė ir viena opiausių šių laikų viešųjų pirkimų problema tiek literatūroje, tiek visuomenėje įvardijama itin plačiai paplitusi korupcija. Kadangi viešųjų

---

⁷⁴ Valstybės žinios, 2000, Nr. 74.

pirkimų atveju lėšos iš viešojo sektoriaus pereina į privatų sektorių, todėl vykdant viešųjų pirkimų procedūras kyla didžiulė galimybė pasireikšti korupcijai. Korupcijos sąvoka viešuosiuose pirkimuose apibrėžiama kaip piktnaudžiavimas suteikta galia siekiant privačių tikslų. Šiuo atveju privatūs tikslai turėtų būti aiškinami ir interpretuojami plačiai, įskaitant ir tokius tikslus, kurie atsiranda iš šeimos narių, politinių partijų ir tam tikrais atvejais iš nepriklausomų organizacijų ar labdaros institucijų, kurie vaidina atitinkamą ekonominį vaidmenį finansiniuose ir socialiniuose interesuose⁷⁵.

Nors jau minėta, kad bendrieji viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdai yra patys skaidriausi ir atviriausi viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdai, kuriems turėtų būti teikiamas prioritetas kitų pirkimo būdų atžvilgiu, tačiau viena pagrindinių viešųjų pirkimų problemų, aktualių ir bendrųjų viešųjų sutarčių sudarymo atveju, galima įvardinti lygiateisiškumo ir skaidrumo principų nesilaikymą sudarant technines specifikacijas bei kvalifikacijos reikalavimus. Neretai sudaromos tendencingos, vienam konkrečiam tiekėjui pritaikytos techninės specifikacijos ir kvalifikaciniai reikalavimai. Tokiu atveju pirkimo sąlygos sudaromos taip, kad konkursą gali laimėti tik viena iš anksto numatyta įmonė⁷⁶, kas, apklausų duomenimis, yra dažniausia problema, su kuria susiduria viešųjų pirkimų konkursų dalyviai⁷⁷.

Šios problemos aktualumą ir mastą pagrindžia daugybė į viešumą išskylančių neskaidrių viešųjų pirkimų atvejų, taip pat daugelis tokių atvejų lieka neišaiškinti. Transparency International Lietuvos skyriaus atlikto tyrimo duomenimis⁷⁸, daugelio (30 %) respondentų nuomone viešųjų pirkimų sąlygos yra pritaikomos proteguojamoms įmonėms, tik 19 % respondentų mano, jog tokia situacija nėra susiklosčiusi viešųjų pirkimų praktikoje. Remiantis Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros strategija, būtent rengiant konkurso dokumentus korupcijos požymiai yra labiausiai tikėtini⁷⁹.

Manytina, kad siekiant, jog kovos su korupcija viešuosiuose pirkimuose priemonės būtų veiksmingos, jos turi būti nuoseklios ir visapusiškos, todėl teigiamai vertintini teorijoje išskiriami gero pirkimo principai⁸⁰, kurių turėtų laikytis perkančiosios organizacijos, siekdamos mažinti korupcijos apraiškas viešuosiuose pirkimuose:

---

⁷⁵ *Cit. op.* 7, p. 57.

⁷⁶ Apskritojo stalo diskusija. *Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlį ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų (I)*. Dalyvauja V. Dauskuras, V. Jakštas, D. Soloveičikas. *Juristas*, 2008. Nr. 2. p. 11.

⁷⁷ *Cit. op.* 56, p. 64. Žr. Priedą Nr. 7.

⁷⁸ Transparency International Lietuvos skyriaus atliktas tyrimas „12 išvalgų apie viešuosius pirkimus Lietuvoje“, kuriame dalyvavo 98 įmonių atstovai. [interaktyvus]. [žiūrėta 2008-12-07]. Prieiga per internetą: <http://www.transparency.lt/new/images/vp_spaudos_konf.pdf>. Žr. Priedą Nr. 5.

⁷⁹ *Cit. op.* 7, p. 63. Žr. Priedą Nr. 6.

⁸⁰ Handbook. *Curbing Corruption in Public Procurement*. Berlin: Transparency International, 2006, p. 48.

integralumas, skaidrumas bei atskaitomybė. Pažymėtina, kad šių bendrųjų principų laikymasis padėtų išvengti daugelio kylančių problemų bei užtikrintų tinkamą viešųjų pirkimų kokybės lygį. Tačiau visgi teigtina, jog be šių bendrųjų principų laikymosi turi būti imamasi ir konkrečių priemonių siekiant bendrai kovoti su korupcija bei kiek įmanoma labiau riboti perkančiosios organizacijos galimybes pritaikyti pirkimo sąlygas vienai ar kelioms šias sąlygas atitinkančioms įmonėms. Dažniausiai įvardijamos tokios priemonės kaip pirkimo dokumentų nuostatų aiškumas, sąlygų pagrindimas, aiškių kriterijų pripažįstant tiekėją laimėtoju nustatymas, vienodos informacijos užtikrinimas visiems tiekėjams, pasiūlymo atmetimo pagrindimas bei kitos.

Atsižvelgiant į susiklosčiusią situaciją bei kitų valstybių sėkmingos kovos su korupcija viešuosiuose pirkimuose pavyzdžius⁸¹, darytina išvada, kad pastangų užkertant kelią korupcijai yra dedama tikrai nemažai. VPT yra parengusi sektorinę antikorpucinių priemonių programą, kurioje ypatingas dėmesys skiriamas didelės vertės ir sudėtingiems pirkimams bei operatyviam reagavimui į žiniasklaidoje pasirodžiusią informaciją apie galimus VPI pažeidimus, taip pat ES struktūrinių fondų skaidresniam panaudojimui viešuosiuose pirkimuose. Akcentuojamas ir tarnautojų bei darbuotojų mokymas bei kvalifikacijos kėlimas, antikorpucinių nuostatų formavimas, tačiau pabrėžtina, kad nepakankamas dėmesys skiriamas pareigūnų atsakomybei už korupcinio pobūdžio pažeidimus bei antikorpucinei kontrolei, todėl manytina, kad šioms sritims turėtų būti skiriama daugiau dėmesio ir Lietuvoje.

Vertinant tai, kas pasakyta, manytina, kad pagrindiniai atviro konkurso procedūrų privalumai yra skaidrumas bei objektyvumas, nes visi suinteresuoti tiekėjai gali pateikti pasiūlymus ir dalyvauti konkurse, o perkančioji organizacija gali išsirinkti objektyviai geriausiai jos poreikius atitinkančias prekes, paslaugas ar darbus. Pažymėtina, kad perkančiosios organizacijos, siekdamos tinkamai taikyti atviro konkurso procedūras, privalo vengti tendencingų, vienam ar keletui tiekėjų pritaikytų techninių specifikacijų ir kvalifikacinių reikalavimų bei imtis kryptingų kovos su korupcija priemonių organizacijoje.

---

⁸¹ Korėjos nepriklausomos komisijos prieš korupciją vadovo Soung-jin Chung pranešimas 2004-10-12 Kvala Lumpūre vykusiame antrajame antikorpucinių agentūrų forume. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-12]. Prieiga per internetą - [www.kicac.go.kr/english/download/ACA_Forum_Speech\(final\).doc](http://www.kicac.go.kr/english/download/ACA_Forum_Speech(final).doc); CHAN T. Corruption prevention – the Hong Kong experience. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-12]. Prieiga per internetą www.unafei.or.jp/english/pdf/PDF_rms/no56/56-26.pdf; Honkongo patirtis kovojant su korupcija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-12]. Prieiga per internetą - http://www.yearbook.gov.hk/2004/en/16_06.htm.

3.2 Ribotas konkursas

3.2.1. Samprata. Ribotu konkursu laikomas pirkimo būdas, kai paraiškas dalyvauti konkurse gali pateikti visi norintys konkurse dalyvauti tiekėjai, o pasiūlymus konkursui – tik perkančiosios organizacijos pakviesti tiekėjai. Kaip ir atviras konkursas, ribotas konkursas laikytinas bendruoju viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdu, nes perkančioji organizacija gali pasirinkti vykdyti ribotą konkursą visais atvejais.

Apibrėžiant ribotą konkursą kaip viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdą bei atskiriant jį nuo atviro konkurso, išskirtini tokie riboto konkurso požymiai:

pirma, vykdant ribotą konkursą tiekėjas pirmiausiai turi kreiptis į perkančiąją organizaciją dėl dalyvavimo viešajame pirkime, t.y. pateikti paraišką su kvalifikaciniais duomenimis, ir tik perkančiosios organizacijos atrinkti tiekėjai pateikia pasiūlymus dėl pirkimo objektu esančių prekių, paslaugų ar darbų. Tuo šis pirkimo būdas skiriasi nuo atviro konkurso, kuomet pasiūlymus pateikti gali visi norintys tiekėjai.

Antra, skirtingai nei atviro konkurso atveju, laimėjusio pasiūlymo nustatymas riboto konkurso būdu yra vykdomas ne vienu, bet dviem etapais. Pirmojo etapo metu yra paskelbiama apie pirkimą ir, remiantis paskelbtais kvalifikaciniais kriterijais, atrenkami kandidatai, kurie bus kviečiami pateikti pasiūlymus. Antrajame etape perkančioji organizacija, vadovaudamasi pirkimo dokumentuose numatytais sąlygomis, nagrinėja, vertina ir palygina pakviestų dalyvių pateiktus pasiūlymus.

Trečia, riboto konkurso vykdymo metu, kaip ir vykdant atvirą konkursą, negalimos derybos tarp perkančiosios organizacijos bei tiekėjo ir konkursas laikomas įvykusi, kuomet yra nors vienas neatmestas pasiūlymas. Nemažai teorinių diskusijų kyla dėl Klasikinio sektoriaus direktyvos preambulės 8 punkto aiškinimo ir taikymo riboto konkurso atveju. Kaip jau minėta, šiame punkte teigiama, kad prieš pradėdant sutarčių sudarymo procedūrą perkančiosios organizacijos gali techninio dialogo būdu ieškoti arba pritarti informacijai, kurią galima būtų naudoti rengiant specifikacijas, su sąlyga, kad ši informacija nekliudys konkurencijai. Taigi pažodžiui suprantant šią normą galima teigti, kad riboto konkurso atveju, norint konsultotis dėl techninės specifikacijos sudarymo, diskusijas reikia baigti iki skelbimo apie pirkimą išsiuntimo. Tokį normos aiškinimą kritikuoja S. Arrowsmith, kuri teigia, kad racionaliausia perkančiajai organizacijai dėl techninės specifikacijos konsultotis su atrinktais tiekėjais, kurie bus kviečiami pateikti pasiūlymus. Argumentuodama tuo, kad pats direktyvos tekstas šia prasme nebuvo pakeistas, ir remdamasi anksčiau galiojusiu direktyvų aiškinimu, S. Arrowsmith linkusi teigti, kad techninės specifikacijos gali būti derinamos su tiekėjais ir prasidėjus

procedūroms, tačiau perkančioji organizacija turi užtikrinti visų konsultacijų viešumą bei skaidrumą, taip pat konsultuotis su visais pakviestais tiekėjais lygiais pagrindais⁸².

Autorės nuomone, negalima visiškai sutikti su S. Arrowsmith teiginiais, nes naujosiose viešųjų pirkimų direktyvose daugeliu atvejų, kai negalima objektyviai nustatyti pirkimo objekto techninių reikalavimų, taikytinas naujas viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdas – konkurencinis dialogas, kuris leidžia perkančiajai organizacijai bet kuriuo momentu derėtis su tiekėjais bei kartu nustatyti reikiamus techninius reikalavimus.

3.2.2. Pasirinkimo kriterijai. Skirtingai nei atviro konkurso atveju, pasirinkus ribotą konkursą yra apribojama konkurencija ir nustatomas tiekėjų, kurie bus pakviesti pateikti pasiūlymus, skaičius.

Vertinant galimą didelį pasiūlymų skaičių, atviras konkursas gali sąlygoti didesnę perkančiosios organizacijos administracinio darbo krūvį, kai pasiūlymų vertinimui pasirinktas ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo vertinimo kriterijus. Perkančioji organizacija pati nusistatydamą kriterijus, pagal kuriuos išsirenka ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą, vėliau privalo šiuos kriterijus, tokius kaip kokybė, kaina, techniniai privalumai, estetiškos ir funkcinės charakteristikos, eksploataavimo išlaidos, aplinkosauginės charakteristikos, garantinis aptarnavimas bei techninė pagalba, pristatymo laikas bei kitus, įvertinti. Jei būtų pateikta daug pasiūlymų, pirkimo procedūra taptų gana sudėtinga, todėl tokiu atveju rekomenduotina pasirinkti riboto konkurso pirkimo būdą. Todėl darytina išvada, kad šis pirkimo būdas taikytinas tuomet, kai pasiūlymų vertinimui pasirinktas ekonomiškai naudingiausio pasiūlymo kriterijus, pats pirkimas yra sudėtingas ir dėl to būtų sutaupoma laiko bei kitų kaštų paraiškų administravimo sąskaita.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta, ribotas konkursas labiau tinka, kai pats pirkimo objektas ir pasiūlymų vertinimo administravimo išlaidos bei tinkamam įgyvendinimui reikalingas laikas lemia, kad racionaliau būtų apriboti nagrinėtinų pasiūlymų skaičių⁸³. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad riboto konkurso atveju nustatyti du minimalūs terminai paraiškoms bei pasiūlymams pateikti: paraiškų dalyvauti pirkime pateikimo terminas negali būti trumpesnis kaip 37 dienos nuo skelbimo išsiuntimo iš Viešųjų pirkimų tarnybos dienos, o pasiūlymų pateikimo terminas negali būti trumpesnis kaip 40 dienų nuo kvietimų pateikti pasiūlymus išsiuntimo tiekėjams dienos, t.y. minimalus bendras terminas riboto konkurso atveju yra 77 dienos (atviro konkurso atveju minimalus

---

⁸² *Cit. op.* 41, p. 489-490.

⁸³ *Cit. op.* 8, p. 8.3 – 1.

terminas yra 52 dienos). Kita vertus, riboto konkurso atveju „po galutinio pasiūlymų pateikimo termino procedūros dažniausiai vyksta greičiau nei atviro konkurso atveju, nes įvertinti reikia tik keletą tiekėjų pasiūlymus“⁸⁴, todėl bendra procedūrų trukmė riboto konkurso atveju gali būti trumpesnė negu vykdant atviras procedūras.

Apibendrinant darytina išvada, kad organizacija privalo atsakingai įvertinti tiek tinkamam to įgyvendinimui reikalingą laikotarpį, tiek bendrą pirkimų procedūrų trukmę, taip pat turimus žmogiškuosius išteklius bei jų pasirengimą vykdyti pirkimo procedūras.

Kalbant apie riboto konkurso taikymo praktiką Lietuvoje pastebėtina, kad šis pirkimo būdas, palyginus su atviru konkursu, yra taikomas itin retai⁸⁵, todėl manytina, jog jį nesuklystant galima būtų pavadinti „mirusiu“. Nors naujasis Klasikinio sektoriaus direktyvoje numatytas pirkimo būdas – konkurencinis dialogas - taikomas taip pat retai, tačiau jo retumą lemia konkurencinio dialogo specifika – šis būdas taikomas tik tuomet, kuomet dėl objektyvių priežasčių neįmanoma apibrėžti priemonių, kurios tenkintų perkančiųjų organizacijų poreikius, arba įvertinti, kokius techninius ir/arba finansinius bei teisinius sprendimus rinka galėtų pasiūlyti.

Atkreiptinas dėmesys, kad Jungtinėje Karalystėje ribotas konkursas naudojamas 60% visų viešųjų pirkimų atveju. Tai taip pat pats populiariausias viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdas Danijoje⁸⁶. Kita vertus, ribotas konkursas taip pat itin retai naudojamas ir kai kuriose senosiose ES valstybėse narėse, pavyzdžiui, Ispanijoje, Austrijoje bei Italijoje⁸⁷. Pritartina S. Arrowsmith, kad šie skirtumai dažnai atspindi skirtingas vertybes viešuosiuose pirkimuose: atviros procedūros dažniau pasitaiko tais atvejais, kai didžiausias dėmesys skiriamas atskaitomybei, palyginus, pavyzdžiui, su veiksmingumu. Taip pat skirtumai gali atspindėti skirtingas faktines situacijas, egzistuojančias valstybėse narėse: atviros procedūros nėra itin reikalingos, kur korupcijos lygis yra pakankamai menkas, taip pat, kuomet už viešuosius pirkimus atsakingi pareigūnai yra patyrę savo srities profesionalai⁸⁸.

Lietuvoje retą riboto konkurso taikymą lemia daugiausiai tai, kad perkančiosios organizacijos pirkimo dokumentuose labai tiksliai apibūdina perkamo objekto specifikaciją, taip palikdamos tiekėjams galimybę pasiūlyti minimalų galimų sprendinių skaičių, tuo pačiu ir apribodamos potencialių tiekėjų skaičių. Be to, dažnai nustatomi tokie kvalifikaciniai reikalavimai, kad juos atitikti gali tik keletas, kaip taisyklė 3-7

---

⁸⁴ HEIJBOER, Govert; TELGEN Jan. „Choosing the open or the restricted procedure: a big deal or a big deal?”. *Journal of Public Procurement*. Volume 2, Issue 2, 2002. p. 204.

⁸⁵ Žr. Priedą Nr. 1.

⁸⁶ *Cit. op.* 7, p. 187. Žr. Priedą Nr. 7.

⁸⁷ Žr. Priedą Nr. 7.

⁸⁸ *Cit. op.* 41, p. 423.

įmonės, o perkančiajai organizacijai rinktis atviro konkurso procedūras yra paprasčiau ir patogiau, nes nereikia vykdyti pirkimo dviem etapais, kas užima daugiau laiko ir reikalauja daugiau pastangų. Dėl šių priežasčių žymiai dažniau yra taikomos atviro konkurso procedūros. Kita vertus, retą riboto konkurso taikymą sąlygoja ir objektyvios prielaidos. Pakankamai nedidelė Lietuvos rinka lemia, kad objektyviai tam tikras prekes, paslaugas ar darbus gali pasiūlyti tik keletas Lietuvos tiekėjų, o dėl nedidelės pirkimo vertės, kiti tiekėjai nėra suinteresuoti, todėl riboto konkurso procedūros nėra būtinos.

Vertinant situaciją iš perkančiosios organizacijos pusės teigtina, kad šiai organizacijai yra būtina užtikrinti maksimalią savo interesų apsaugą perkant būtent tas prekes, paslaugas ar darbus, kurie jai yra reikalingi. Taip pat manoma, kad, tiekėjui atitikus itin aukštus kvalifikacinius reikalavimus, nekils jokių problemų vykdant sudarytą sutartį.

Vadovaujantis ETT praktika⁸⁹, vertinimo kriterijai turi tenkinti keturias sąlygas: jie turi būti taikomi nediskriminuojant, turi būti pateisinami privalomaisiais bendrojo intereso pagrindais, turi būti tinkami jų siekiamam tikslui įgyvendinti ir neviršyti to, kas reikalinga jam pasiekti. Perkančiosios organizacijos prieš nustatydamos vertinimo kriterijus privalo įvertinti visas šias sąlygas bei į pirkimo dokumentus neįtraukti kriterijų, galinčių pažeisti bent vieną iš reikalaujamų sąlygų.

Autorės nuomone, Lietuvoje susiklosčiusi situacija yra ydinga, nes maksimaliai apsunkina gauti didesnius užsakymus naujiems rinkos dalyviams dėl to, kad dažniausiai perkančiosios organizacijos nustatytus reikalavimus atitinka tik anksčiau pirkimuose dalyvavę „patikimi“ tiekėjai. Taip pat pažymėtina, kad neišnaudojami riboto konkurso privalumai tuomet, kai yra pasirenkamas ekonominio naudingumo vertinimo kriterijus, nes perkančiosios organizacijos, net pasirinkusios šį pasiūlymų vertinimo kriterijų, yra linkusios taikyti atvirą konkursą.

Atsižvelgiant į išdėstytas aplinkybes bei ETT praktiką darytina išvada, kad perkančiosios organizacijos neturėtų dirbtinai riboti konkurencijos ir nustatyti aukštesnius reikalavimus nei yra objektyviai būtina siekiant numatytų tikslų bei taikyti tam tikrai situacijai tinkamiausią pirkimo būdą – atvirą arba ribotą konkursą. Teigtina, kad perkančiosios organizacijos, nustatydamos minimalius kvalifikacijos reikalavimus, turėtų vadovautis proporcingumo, nediskriminavimo principais ir ETT suformuluotomis

---

⁸⁹ Europos Teisingumo Teismo 1993 m. kovo 31 d. sprendimas byloje C-19/92, *Dieter Kraus v. Land Baden-Württemberg*, (1993) ECR I-1663; Europos Teisingumo Teismo 1995 m. lapkričio 30 d. sprendimas byloje C-55/94, *Reinhard Gebhard v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano*, (1995) ECR I-4165 bei Europos Teisingumo Teismo 2005 m. spalio 27 d. sprendimas byloje C-243/03, *Contse SA, Vivisol Sr, Oxigen Salud SA v. Instituto Nacional de Gestión Sanitaria (Ingesa)/Instituto Nacional de la Salud (Insalud)*, (2005) ECR I-09315.

sąlygomis bei užtikrinti, kad šiuos kvalifikacinius reikalavimus atitiktų realus tiekėjų skaičius. Tokiu būdu taikant atvirą konkursą būtų užtikrinama veiksminga konkurencija, nes būtų sudaromos galimybės dalyvauti konkursuose didesniai tiekėjų ratui, o riboto konkurso taikymas pasiektų jam keliamus tikslus – sumažinti perkančiųjų organizacijų sąnaudas bei darbo krūvį.

3.2.3. Procedūros ir taikymo problematika. Kadangi dauguma ribotam konkursui būdingų procedūrų yra tokios pat kaip ir atviro konkurso atveju, šioje darbo dalyje toliau bus aptariamos tik specifinės riboto konkurso atveju taikomos procedūros. Tačiau pažymėtina, kad kartais dėl dviejų riboto konkurso vykdymo etapų tam tikrais aspektais skiriasi ir sutampančios procedūros.

Esminės riboto konkurso procedūrinės ypatybės yra tos, kad turi būti atliekama kvalifikacinė atranka, o po to pateikiami kvietimai pasiūlymams teikti⁹⁰. Remiantis šia riboto konkurso ypatybe, riboto konkurso atveju skiriasi paraiškų ir pasiūlymų pateikimo terminai, paraiškų ir pasiūlymų pateikimas bei kvalifikacinė atranka.

Kadangi ribotas konkursas vykdomas dviem etapais, nustatyti du minimalūs terminai - pasiūlymams ir paraiškoms pateikti. Paraiškai pateikti taikomas minimalus 37 dienų terminas nuo skelbimo išsiuntimo iš VPT, kuris gali būti sutrumpintas 7 dienomis jeigu skelbimas apie pirkimą parengiamas ir perduodamas elektroninėmis priemonėmis. Pasiūlymui pateikti taikomas minimalus 40 dienų terminas nuo kvietimų pateikti pasiūlymus išsiuntimo tiekėjams dienos, kuris gali būti sutrumpintas iki 36 dienų, jei yra paskelbtas išankstinis skelbimas apie pirkimą. Kaip ir atviro konkurso atveju, 40 dienų terminas gali būti sutrumpinamas 5 dienomis.

Skubos atveju, kai neįmanoma pirkimo atlikti laikantis bendrųjų terminų, perkančioji organizacija turi teisę ribotą konkursą įvykdyti taikydama pagreitintą procedūrą. Pažymėtina, kad atliekant pagreitintą procedūrą, perkančioji organizacija skelbime apie pirkimą turi nurodyti pateisinamas priežastis, dėl kurių pirkimas atliekamas pagal greitesnę procedūrą. Šiuo atveju pasiūlymų pateikimo terminas gali būti sutrumpinamas iki 22 dienų nuo skelbimo išsiuntimo iš VPT dienos (direktyvoje – nuo kvietimų dalyvauti konkurse išsiuntimo dienos).

Atkreiptinas dėmesys, kad pagreitintos procedūros atveju tiekėjai turėtų aktyviai imtis savo interesų užtikrinimo priemonių, nes nepagrįstai trumpo termino nustatymas gali nulemti vieniems tiekėjams nepagrįstai privilegijuotas sąlygas kitų atžvilgiu. Kadangi ši išimtis gali apriboti konkurenciją, ji turi būti taikoma griežtai, t.y. tik tais atvejais, kai

---

⁹⁰ *Cit. op.* 8, p. 8.2 – 2.

perkančioji organizacija gali įrodyti objektyvų skubotumo poreikį ir tikrą negalimumą naudoti įprastus procedūrų atlikimo terminus⁹¹.

Tiekėjai, norintys dalyvauti vykdomame ribotame konkurse, numatytais terminais privalo parengti ir pateikti paraiškas dalyvauti viešajame pirkime. Paraiška yra vienas iš esminių riboto konkurso dokumentų, kuriuo tiekėjas pareiškia pageidavimą dalyvauti pirkimo procedūrose, pristato save bei suteikia perkančiajai organizacijai reikiamą informaciją apie kvalifikaciją. Pažymėtina, kad paraiškoje privalo būti pateikta visa perkančiosios organizacijos reikalaujama informacija, nurodyta skelbime apie pirkimą.

Praėjus nustatytam paraiškų teikimo terminui pradedama pagrindinė riboto konkurso procedūra, kurios metu perkančioji organizacija pagal pirkimo dokumentuose nustatytus kvalifikacinius kriterijus atranka kandidatus, kviestinus dalyvauti tolesnėse pirkimo procedūrose, ir kurios dėka sutaupoma laiko bei kitų kaštų paraiškų administravimo sąskaita - riboto konkurso kandidatų⁹² kvalifikacinė atranka. Kvalifikacinė atranka yra taikoma tais atvejais, kuomet iš visų keltus kvalifikacijos reikalavimus atitinkančių tiekėjų reikia atrinkti tuos, kurie bus pakviesti dalyvauti tolesnėse pirkimo procedūrose.

Perkančioji organizacija kvalifikacinės atrankos metu siekia ne tik sudaryti sutartį kuo racionalesnėmis perkančiajai organizacijai finansinėmis sąlygomis, tačiau siekia, kad būtų užtikrintas sklandus ir efektyvus sutarties vykdymas, todėl ji turi įsitikinti tiekėjo tinkamumu remiantis ekonominiais ir finansiniais kriterijais, profesinėmis ir techninėmis žiniomis arba sugebėjimais, taip pat tiekėjo patikimumu bei pajėgumu vykdyti sutartį. Klasikinio sektoriaus direktyvos 44 straipsnyje teigiama, kad perkančiosios organizacijos skelbime apie pirkimą nurodo objektyvius ir nediskriminacinius kriterijus arba taisykles, kurias jos ketina taikyti, mažiausią ketinamų kviesti kandidatų skaičių ir, jei reikia, didžiausią jų skaičių. Šis straipsnis detalizuojamas VPĮ, kuriame nustatyti kvalifikacinės atrankos kriterijų rengimo principai.

Pirma, turi būti užtikrinta reali konkurencija. Šis principas reiškia, kad perkančioji organizacija negali dirbtinai riboti konkurencijos, numatydamą per aukštus ar specifinius reikalavimus, kuriuos tenkintų tik vienas ar keli organizacijos pasirinkti tiekėjai ir dėl kurių pirkime negali dalyvauti kiti tiekėjai, nors realiai sutartį tinkamai įvykdyti galėtų ir pastarieji. Šiuo atveju perkančioji organizacija privalo laikytis proporcingumo principo ir

---

⁹¹ European Commission Guide to Community Rules on Public Supply Contracts. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/guidelines/supply_en.htm>.

⁹² Anot Viešųjų pirkimų žinyno autorių, terminas „kandidatas“ vartojamas, kadangi šioje procedūroje dalyvauja tiekėjai, kurie pageidauja būti pakviesti dalyvauti ribotame konkurse, t.y. pateikę paraiškas ir siekiantys būti pakviesti pateikti pasiūlymus. *Cit. op.* 8, p. 8.3 – 6.

numatyti tik tokius reikalavimus, kurie yra būtini ir nepertekliniai, kad būtų pasiektas viešojo pirkimo tikslas – sudaryti pirkimo sutartį, leidžiančią įsigyti perkančiajai organizacijai reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, racionaliai naudojant tam skirtas lėšas. Laikantis proporcingumo principo minimalūs kvalifikaciniai reikalavimai turi atitikti sutarties vykdymo sudėtingumą, t.y. aukštesni kvalifikaciniai reikalavimai taikytini tuomet, kai tinkamam sutarties įvykdymui, atsižvelgiant į sutarties vykdymo sudėtingumą, objektyviai reikalinga užtikrinti pakankamą tiekėjo pasirengimą vykdyti sutartį.

Antra, kvalifikacinės atrankos kriterijai turi būti aiškūs ir nediskriminuojantys. Atrankos kriterijai privalo būti suformuluoti tiksliai, aiškiai ir nedviprasmiškai, jie privalo būti pagrįsti, taip pat tiekėjams keliami kvalifikaciniai reikalavimai priešastiniu ryšiu turi būti susiję su tiekėjo gebėjimu įvykdyti sutartį. Pabrėžtina, kad perkančioji organizacija negali nustatyti skirtingų reikalavimų skirtingiems kandidatams ar dalyviams, taip pat negali pareikalauti informacijos, nesusijusios su kandidato galimybe tinkamai įvykdyti sutartį, t.y. finansiniais, ekonominiais ar techniniais reikalavimais. Pažymėtina, kad remiantis ETT išvada *Universale Bau*⁹³ byloje, riboto konkurso atveju perkančioji organizacija, iš anksto nustačiusi kriterijus bei svertus, pagal kuriuos bus atrenkami kandidatai, turi pareigą, vadovaujantis skaidrumo ir lygiateisiškumo principais, apie tai informuoti kandidatus.

Trečia, atrankos kriterijai turi būti pagrįsti remiantis kandidatų ir dalyvių ekonomine ir finansine būkle, kandidatų ir dalyvių techniniu bei profesiniu pajėgumu, kokybės vadybos ir aplinkos apsaugos vadybos standartų atitikimu. Perkančioji organizacija taip pat privalo sudaryti galimybę tiekėjui pateikti kompetentingos institucijos išduotą pažymą, kad jis yra registruotas oficialiuose patvirtintų tiekėjų sąrašuose ir atitinka nurodytus kvalifikacinius reikalavimus.

Ketvirta, kviečiamų kandidatų skaičius negali būti mažesnis kaip 5. Nors perkančioji organizacija turi diskreciją nustatyti minimalų ir, prireikus, maksimalų kviečiamų kandidatų kiekį, tačiau šis pakviestų dalyvauti kandidatų skaičius turi būti pakankamas, kad būtų užtikrinta reali konkurencija. Manytina, kad mažiau nei penkių kandidatų pakvietimas pateikti pasiūlymus gali dirbtinai riboti konkurenciją, neužtikrinti tiekėjų lygiateisiškumo, taip pat sukurti sąlygas korupcijai atsirasti. Jei kandidatų, atitinkančių atrankos kriterijus ir reikalaujamą pajėgumų lygį, skaičius yra mažesnis už minimalųjį, perkančioji organizacija gali tęsti procedūrą ir pakviesti reikiamus pajėgumus

---

⁹³ Europos Teisingumo Teismo 2002 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje C-470/99, *Universale-Bau v. EBS*, (2002) ECR I-11617.

turintį(-čius) kandidata(-us). Tačiau šiuo atveju svarbu paminėti, kad pateikti pasiūlymus negalima kviesti tiekėjų, nepateikusių paraiškos dalyvauti viešojo pirkimo konkurse.

Pažymėtina, kad iki naujųjų direktyvų priėmimo galiojęs reguliavimas nenumatė reikalavimo iš anksto nustatyti minimalaus kviečiamų teikti pasiūlymus tiekėjų skaičiaus, tačiau buvo nurodyta, kad jei minimalus kviečiamų tiekėjų skaičius nustatytas iš anksto, jis turi būti tarp 5 ir 20. Ši formuluo­­tė nebuvo aiški, nes nebuvo konkrečiai pasakyta, kad daugiausiai 20 ir mažiausiai 5 tiekėjai turi būti pakviesti pateikti pasiūlymus. Ši neaiškumą iš dalies išskleidė ETT *Nord-Pas-de-Calais*⁹⁴ byloje pasisakydamas, kad pirkimo dokumentuose negali būti nurodoma, jog bus kviečiami daugiausiai 5 tiekėjai (kaip buvo pasielgta šios bylos atveju), nes mažiausiai 5 tiekėjai turi būti pakviesti pateikti pasiūlymus. Sutiktina su P. Trepte nuomone⁹⁵, kad ETT šioje byloje visgi paliko neaiškumą nepasisakydamas, ar minimalus 5 kviečiamų tiekėjų skaičius taikytinas ir tada, kai iš anksto nebuvo skelbiama, kiek tiekėjų bus pakviesta pateikti pasiūlymus. Šie neaiškumai buvo panaikinti naujosiose viešųjų pirkimų direktyvose nedviprasmiškai įtvirtinant *Nord-Pas-de-Calais* bylos taisyklę kaip bendrąją.

Kvalifikacinė atranka riboto konkurso atveju susideda iš dviejų etapų:

1) paraiškas pateikusių tiekėjų minimalių kvalifikacinių reikalavimų atitikimo patikrinimas. Šiame etape, vadovaujantis aukščiau minėtais principais, atrenkami kandidatai, atitinkantys minimalius kvalifikacinius reikalavimus. Minimalių kriterijų neatitinkantys kandidatai nevertinami ir jų kvalifikacijos palyginimas neatliekamas;

2) kandidatų kvalifikacijos vertinimas ir palyginimas. Kvalifikacijos vertinimas gali būti atliekamas pagal VPT direktoriaus įsakymu patvirtintas tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodines rekomendacijas⁹⁶, taip pat naudojant kitus perkančiajai organizacijai priimtinius metodus, o tarpusavyje lyginama tik minimalius kvalifikacinius reikalavimus atitinkančių kandidatų kvalifikacija.

Atlikus kandidatų kvalifikacijos palyginimą, perkančioji organizacija pagal nustatytą kandidatų eiliškumą atrenka reikiamą kandidatų kiekį, kurie bus kviečiami teikti pasiūlymus, išreiškiančius jau nebe tiekėjų ketinimą dalyvauti viešojo pirkimo procedūrose, o valią sudaryti viešojo pirkimo sutartį, jei pasiūlymas būtų pripažintas laimėjusiu. Paminėtina, kad skirtingai nei atviro konkurso atveju, perkančioji

⁹⁴ Europos Teisingumo Teismo 2000 m. rugsėjo 26 d. sprendimas byloje C-225/98, *Commission of the European Communities v. French Republic* (2000) ECR I-7445.

⁹⁵ TREPTE, P. *Regulating procurement. Understanding the ends and the means of public procurement regulation*. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press, 2006, p. 284.

⁹⁶ 2007 m. birželio 8 d. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus įsakymas „Dėl Tarnybos direktoriaus 2003 m. spalio 20 d. įsakymo Nr. 1S-100 „Dėl tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo“ 1S-23. (Valstybės žinios, 2007-06-14, Nr. 66-2595).

organizacija, vertindama tiekėjų pateiktus pasiūlymus, nebevertina tiekėjų kvalifikacijos, nes tai jau buvo atlikta ankstesniame kvalifikacinės atrankos vykdymo etape. Šiuo atveju iš karto yra vertinami pasiūlymai bei sudaroma preliminarioji eilė.

Kaip ir atviro konkurso atveju, ribotą konkursą vykdanči organizacija dėl tam tikrų, tiek teisėtų, pavyzdžiui, poreikis mažinti projekto apimtį arba siekis įtraukti naują vertinimo kriterijų, kuris leistų efektyviau įvertinti pasiūlymų ekonominį naudingumą, tiek neteisėtų, pavyzdžiui, siekis apriboti tam tikrų tiekėjų galimybes dalyvauti ar laimėti viešojo pirkimo konkursą, taip pat noras, kad viešojo pirkimo konkursą laimėtų tam tikras tiekėjas, kuris esant jau nustatytiems reikalavimams jo nelaimėtų, priešasčių gali siekti pakeisti techninę specifikaciją, kvalifikacinius reikalavimus, vertinimo kriterijus ar kitas procedūrinės taisykles. Atkreiptinas dėmesys, kad nei Klasikinio sektoriaus, nei Komunalinio sektoriaus direktyvos tiesiogiai nereglamentuoja tokio keitimo galimybes, todėl analizuojant bendruosius viešųjų pirkimų būdus svarbu atsakyti į klausimą, ar perkančiosios organizacijos apskritai atvirų ar ribotų procedūrų metu gali keisti techninę specifikaciją, kvalifikacinius reikalavimus, vertinimo kriterijus ar kitas procedūrinės taisykles ir, jei tai įmanoma, kokiais atvejais tai turėtų būti leidžiama atlikti.

Egzistuoja VPĮ 18 str. 8 dalyje aiškiai įtvirtinta nuostata, kad po viešojo pirkimo sutarties sudarymo jos sąlygos negali būti keičiamos, išskyrus tokias pirkimo sutarties sąlygas, kurias pakeitus nebūtų pažeisti viešųjų pirkimų principai ir tikslai, o tokiems pirkimo sutarties sąlygų pakeitimams yra gautas Viešųjų pirkimų tarnybos sutikimas. Taigi šiuo atveju problemų ir neaiškumų nekyla. Tačiau lieka neaišku, ar pirkimo dokumentai (ne viešojo pirkimo sutarties sąlygos) gali būti keičiami iki laimėtojo paskelbimo ir sutarties sudarymo.

EVN byloje⁹⁷ ETT, analizuodamas vertinimo kriterijų pakeitimą iki laimėtojo paskelbimo bei sutarties sudarymo, pažymėjo, kad perkančiosios organizacijos negali keisti vertinimo kriterijų prasidėjus viešojo pirkimo procedūroms, taip pat, jog perkančioji organizacija, iš pradžių įtraukusi neteisėtą vertinimo kriterijų, negali paprasčiausiai jo išbraukti ir tęsti procedūrą toliau. Teismas pabrėžė, jog toks pakeitimas reiškė lygiateisiškumo ir skaidrumo principų pažeidimą, todėl negalėjo būti atliktas be skelbimo apie pirkimą patikslinimo ir naujo termino pasiūlymams pateikti suteikimo.

Manytina, kad šį teismo išaiškinimą galima vertinti dvejopai, t.y. kaip visiškai uždraudžiantį daryti bet kokius pirkimo dokumentų pakeitimus arba kaip draudžiantį tik

---

⁹⁷ Europos Teisingumo Teismo 2003 m. gruodžio 4 d. sprendimas byloje C-448/01, *EVN AG and Wienstrom GmbH v Republic of Austria* (2003) ECR I-14527.

esminius dokumentų pakeitimus. Pritartina S. Arrowsmith⁹⁸ nuomonei, kad griežtas skaidrumo principo aiškinimas, jog bet kokie pakeitimai vykdant atvirą ar ribotą konkursą yra negalimi, neatsižvelgiant ar šis pakeitimas yra esminis ar neesminis, yra nelabai realus, nes daugelis sutarčių yra sudėtingos ir tam tikri pakeitimai yra būtini ir neišvengiami. Manytina, kad antroji interpretacija, jog turi būti draudžiami tik esminiai pakeitimai, yra priimtinesnė. Nors ETT byloje tiesiogiai ir nepasisakė, kad konkretus vertinimo kriterijų pakeitimas yra esminis, tačiau manytina, kad, EVN bylos atveju, reikalavimas tiekėjams turėti galimybę pagaminti energijos iš atsinaujinančių šaltinių už didesnę sumą nei sutarties buvo esminis ir jo panaikinimas būtų turėjęs poveikį tiekėjams ir jų apsisprendimui, todėl procedūros turėjo būti pradėtos iš naujo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, kad esant esminiam (angl. – *material*) dokumentų pakeitimui, t.y. turinčiam poveikį tiekėjams ar jų apsisprendimui dalyvauti ar nedalyvauti viešajame pirkime, turi būti grįžtama į pasiūlymų pateikimo stadiją paskelbiant patikslintą skelbimą bei suteikiant naujus ar pratęsiant esamus pasiūlymų pateikimo terminus ir sudarant galimybes pasiūlymus pateikti kitiems suinteresuotiems tiekėjams. Kita vertus, esant neesminiam dokumentų pakeitimui, t.y. tokiam, kuris negali daryti įtakos tiekėjų apsisprendimui dalyvauti ar nedalyvauti viešajame pirkime, pakeitimai iš esmės gali būti daromi, tačiau perkančioji organizacija privalo užtikrinti tinkamą lygiateisiškumo ir skaidrumo principų įgyvendinimą, pavyzdžiui, pranešdama apie pakeitimus dalyviams ir suteikdama papildomus terminus pasiūlymams pakeisti ar patikslinti.

Kitokio pobūdžio problema taikant tiek ribotą, tiek atvirą konkursą perkančiajai organizacijai kyla tuomet, kai dėl tam tikrų priežasčių tiekėjai neatitinka techninėje specifikacijoje nustatytų reikalavimų, tačiau perkančioji organizacija yra linkusi priimti reikalavimų neatitinkančio tiekėjo pasiūlymą. Taip gali atsitikti kuomet produktas yra tokios pačios kokybės, tačiau siūlomas remiantis kitokia specifikacija, naudojantis kitokia, pažangesne technologija nei nurodyta dokumentuose, ir kai neatitinkantis specifikacijos produktas yra tinkamas perkančiajai organizacijai ir leidžia sutaupyti lėšų.

Vis dėlto priimti reikalavimų neatitinkančio tiekėjo pasiūlymą iš esmės draudžia direktyvos. Ši nuostata buvo ne kartą pabrėžta ETT praktikoje. Pavyzdžiui, *Storebaelt*⁹⁹ byloje Danijos Karalystės perkančioji organizacija organizavo viešąjį pirkimą riboto konkurso būdu tilto statybai. Specifikacijoje buvo nurodyti trys galimi tilto statybos būdai, numatant galimybę pateikti alternatyvius pasiūlymus su sąlyga, kad tiekėjas

---

⁹⁸ *Cit. op.* 41, p. 525.

⁹⁹ Europos Teisingumo Teismo 1993 m. birželio 22 d. sprendimas byloje C-243/89, *Commission of the European Communities v. Kingdom of Denmark* (1993) ECR I-3353.

prisiims atsakomybę už alternatyvaus dizaino detales. Perkančiosi organizacija priėmė alternatyvų pasiūlymą pateikusių tiekėjų pasiūlymą, neatitinkantį numatytos sąlygos. ETT pasisakė, jog šio tiekėjo pasiūlymo priėmimas pažeidė lygiateisiškumo principą, nes vienas tiekėjas turėjo geresnes sąlygas dalyvauti minėtame konkurse. Panaši situacija susiklostė ir *Walloon Buses*¹⁰⁰ byloje, kuomet pagal atviro konkurso procedūras buvo perkami autobusai. ETT aiškiai išreiškė poziciją, kad perkančioji organizacija pažeidė lygiateisiškumo principą priimdama pasiūlymą, kuriame atsarginių autobusų dalių kaina buvo apskaičiuota ne taip, kaip buvo nurodyta specifikacijoje. Pažymėtina, kad ši problema aktuali ne tik taikant atviras arba ribotas procedūras, bet ir perkant prekes ar paslaugas derybų būdu. EPIT byloje *Scan Office Design*¹⁰¹ teigė, kad perkančioji organizacija privalo atmesti pasiūlymus, kurie neatitinka fundamentalių privalomų specifikacijos reikalavimų vykdant derybų procedūras.

Manytina, kad tokia teismų pozicija yra vienareikšmiškai teisinga, nes įtvirtina lygiateisiškumą esminiu viešųjų pirkimų principu, taip pat apriboja perkančiųjų organizacijų diskrecijos teisę užkertant kelią korupcijos apraiškoms atsirasti.

Apibendrinant tai, kas išdėstyta aukščiau, darytina išvada, kad esminių riboto konkurso procedūrinių ypatybių - kvalifikacinės atrankos ir po jos pateikiamų kvietimų pasiūlymams teikti - tinkamas išnaudojimas gali užtikrinti perkančiųjų organizacijų administracinio darbo krūvio bei laiko sąnaudų sumažinimą, tačiau pabrėžtina, kad kvalifikacinės atrankos kriterijai privalo būti aiškūs ir nediskriminuojantys, pagrįsti remiantis kandidatų ir dalyvių ekonomine ir finansine būkle, kandidatų ir dalyvių techniniu bei profesiniu pajėgumu, kokybės vadybos ir aplinkos apsaugos vadybos standartų atitikimu ir negali būti iš esmės keičiami procedūrų metu.

---

¹⁰⁰ Europos Teisingumo Teismo 1996 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje C-87/94, *Commission of European Communities v Kingdom of Belgium*, (1996) ECR I-02043.

¹⁰¹ Europos Pirmosios instancijos teismo 2002 m. lapkričio 22 d. sprendimas byloje T-40/01, *Scan Office Design SA v Commission of European Communities*, (2002) ECR II-5043.

IV. SPECIALIEJI VIEŠŪJŲ PIRKIMŲ SUTARČIŲ SUDARYMO BŪDAI

4.1. Konkurencinis dialogas

4.1.1. Samprata. Konkurencinis dialogas yra naujas viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdas, pirmą kartą įtvirtintas 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo, skirtas „sudėtingų sutarčių sudarymui, kuomet perkančiajai organizacijai būtina aptarti su tiekėjais būsimos sutarties sąlygas“¹⁰² ir yra „labiausiai išviešintas pasikeitimas naujajame viešųjų pirkimų reglamentavime“¹⁰³. Lietuvoje konkurencinis dialogas buvo įtvirtintas 2006 m. sausio 31 dieną pakeitus galiojusį Viešųjų pirkimų įstatymą.

Direktyvos preambulėje teigiama, kad perkančiosios organizacijos, įgyvendinančios ypatingai sudėtingus projektus, gali – be pavojaus būti apkaltintoms – nuspręsti, kad dėl objektyvių priežasčių neįmanoma apibrėžti priemonių, kurios tenkintų jų poreikius, arba įvertinti, kokius techninius ir/arba finansinius/teisinius sprendimus rinka galėtų pasiūlyti¹⁰⁴.

Esamo reguliavimo trūkumai išaiškėjo ir naujos lankstesnės procedūros poreikis atsirado dešimto dešimtmečio pabaigoje, kuomet nelanksčios esamos viešųjų pirkimų procedūros tapo esmine kliūtimi ES viešojo ir privataus sektorių partnerystės politikos plėtrai transporto infrastruktūros srityje¹⁰⁵. Taigi konkurencinio dialogo įteisinimas sietinas su viešosios ir privačiosios partnerystės plėtra, kuri reikalauja kokybiškai naujo požiūrio į viešuosius pirkimus tokio tipo projektuose. Anot C. Bovis, konkurencinio dialogo procedūros atsiradimo poreikį nulėmė trys pagrindiniai faktoriai¹⁰⁶:

1) atvirų ir ribotų procedūrų negalimas taikymas esant sudėtingoms, ypač koncesijų ar viešojo ir privataus sektorių partnerystės (angl. – *Public Private Partnership – PPP*), viešosioms sutartims. Pavyzdžiui, riboto konkurso atveju mažiausiai penkių tiekėjų

¹⁰² Competitive Dialogue Procedure. OGC guidance on the Competitive Dialogue Procedure in the new procurement regulations: London, 2006. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-23]. Prieiga per internetą: <http://www.ogc.gov.uk/documents/guide_competitive_dialogue.pdf>, p. 3.

¹⁰³ *Cit.op.* 36, p. 95.

¹⁰⁴ Manytina, kad taip gali atsitikti, kai įgyvendinami svarbūs integruoti transporto infrastruktūros projektai, diegiami didelės apimties kompiuteriniai tinklai arba projektai, kuriems numatytas sudėtinis ir struktūrinis finansavimas, kurių finansinė ir teisinė struktūra negali būti iš anksto apibrėžta.

¹⁰⁵ ARROWSMITH, Sue. *The law or public and utilities procurement*. London: Sweet and Maxwell, 2005. p. 629. Taip pat žr. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on public-private partnerships in Trans-European Transport Network projects, (OL 1997 C 453), taip pat Communication from the Commission - Public procurement in the European Union, (OL 1998 C 143) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-12]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/green-papers/com-98-143_en.pdf>.

¹⁰⁶ *Cit.op.* 36, p. 95.

reikalavimas neįgyvendinamas dėl itin didelių tokių sutarčių apimčių bei kaštų, taip pat sunkiai įsivaizduojamas ir vienintelės techninės specifikacijos parengimas visiems tiekėjams, nesant galimybės toliau bendrauti su tiekėjais dėl specifikacijos keitimo ar tobulinimo. Kadangi dėl tokių sutarčių sudėtingumo ir kompleksiskumo atviro ar riboto konkurso taikymas šioms sutartims yra neįmanomas, naujuoju pirkimo būdu siekta sukurti lanksčią procedūrą, kuri ne tik išlaikytų konkurenciją tarp ūkio subjektų, tačiau taip pat išsaugotų galimybę perkančiosioms organizacijoms apsvarstyti visus sutarties aspektus su kiekvienu kandidatu;

2) išimtinė neskelbiamų derybų prigimtis. Nors konkurencinis dialogas taip pat yra specialusis viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdas, tačiau jo taikymo sąlygos yra apibrėžtos plačiau nei derybų taikymo sąlygos. Derybų procedūros dėl savo lankstumo bei didesnių galimybių riboti tiekėjų ratą neužtikrina tokių veiksmingos konkurencijos, skaidrumo ir objektyvumo garantijų kaip atviras ar ribotas konkursas bei konkurencinis dialogas;

3) siaurinamai aiškinami skelbiamų derybų taikymo pagrindai. Minėta, kad ETT praktikoje griežtai nurodoma, kad derybų taikymo pagrindai turi būti aiškinami išimtinai siaurinamai, o tokių pagrindų egzistavimą privalo įrodyti perkančioji organizacija¹⁰⁷. Dėl šių priežasčių derybos dažnai negali būti taikomos dėl taikymo pagrindų neegzistavimo, o atviras ar ribotas konkursas negali būti taikomi dėl per griežtų bei nelanksčių procedūrų. Esant tokiai situacijai išaiškėdavo reguliavimo spraga, kuriai užpildyti reikėjo sukurti naują viešųjų pirkimų būdą arba tam pritaikyti derybų procedūras.

Nors pradžioje konkurencinis dialogas buvo numatytas kaip dar viena derybų rūšis – derybos su kvietimu konkuruoti (angl. – *Negotiated procedure with a call for competition*)¹⁰⁸, tačiau dėl savo koncepcijos bei taikymo srities neaiškumo po didelės kritikos bangos bei ilgų diskusijų buvo nuspręsta konkurencinį dialogą reglamentuoti kaip atskirą viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdą, pasirenkant privačių finansų iniciatyvos (angl. - *Private Finance Initiative – PFI*) modelį. Šis modelis nuo devintojo dešimtmečio Jungtinėje Karalystėje taikomas viešojo ir privataus sektoriaus partnerystės projektuose įgyvendinant švietimo, ligoninių statybos, kalėjimų valdymo, Londono metro pertvarkymo procesuose, Gynybos ministerijos projektuose, vykdam naujas vyriausybės IT programas, numatant vandens kelius, kuriant kelių schemas. Naujasis pirkimo būdas, priešingai nei jo pirmtakas, numato aiškias, nedviprasmiškas procedūras bei leidžia

---

¹⁰⁷ Plačiau apie siaurinamąjį derybų taikymo pagrindų aiškinimą kalbamas skyriuje 4.2.

¹⁰⁸ Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the coordination of procedures for the award of public supply contracts, public service contracts and public works contracts (COM (2000) 0275 final). [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-05]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52000PC0275:EN:HTML>>.

viešojo ir privataus sektoriaus sąveiką, kuomet „užduotys ir atsakomybė gali būti pavestos privataus sektoriaus partneriui“¹⁰⁹.

Paminėtina, kad konkurencinis dialogas yra panašus į UNCITRAL pavyzdinio viešųjų prekių, paslaugų ir darbų pirkimų įstatymo¹¹⁰ numatytą dvipakopę procedūrą, kurios metu perkančiajai organizacijai taip pat yra sudaroma galimybė procedūrų metu derėtis su tiekėjais, o vėliau, remiantis su tiekėjais aptarta informacija, nustatyti geriausiai perkančiosios organizacijos poreikius atitinkančius sprendinius ir pakviesti atrinktus tiekėjus pateikti galutinius siūlymus. Pažymėtina, kad UNCITRAL pavyzdinio įstatymo numatytos dvipakopės procedūros taikymo galimybės dėl plačiau apibrėžtų tokios procedūros taikymo sąlygų yra platesnės nei konkurencinio dialogo.

Remiantis Klasikinio sektoriaus direktyva, konkurencinis dialogas apibrėžiamas kaip pirkimo būdas, kai kiekvienas tiekėjas gali pateikti paraišką dalyvauti pirkimo procedūrose ir perkančioji organizacija veda dialogą su atrinktais kandidatais, norėdama atrinkti vieną ar keletą tinkamų, jos reikalavimus atitinkančių alternatyvių sprendinių, kurių pagrindu pasirinktus kandidatus kviečia pateikti pasiūlymus. Taigi išskirtini keturi svarbiausi konkurencinio dialogo požymiai:

1) taikant konkurencinio dialogo procedūras perkančiosios organizacijos gali vesti diskusijas, siekdamos nustatyti organizacijos poreikius bei geriausią šiuos poreikius tenkinantį pasiūlymą;

2) šis pirkimo būdas taikomas tik tuomet, kai pasirinktas ekonominio naudingumo kriterijus nustatant konkurso nugalėtoją. Šiuo atveju perkančioji organizacija privalo sistemiškai įvertinti pasiūlymą, kadangi siūlomos įsigyti prekės, paslaugos ar darbai bei atskiri jų aspektai gali skirtis. Įvertinti šiuos skirtumus pasirinkus mažiausios kainos vertinimo kriterijų neįmanoma, nes būtina įvertinti ir atskiras pasiūlymų charakteristikas;

3) perkančiosios organizacijos gali numatyti, kad procedūra vyktų viena po kitos sekančiomis pakopomis, siekiant sumažinti dialogo metu aptartinių sprendimų skaičių. Tai privalo būti nurodyta skelbime apie pirkimą;

4) paprašytas patikslinti ar paaiškinti pasiūlymą, tiekėjas negali pakeisti pagrindinių pasiūlymo aspektų, kurių pakeitimai, tikėtina, galėtų apriboti arba iškreipti konkurenciją arba turėti diskriminacinį poveikį.

Dėl platesnio konkurencinio dialogo sąlygų aiškinimo nei derybų atveju teorijoje išreiškiama nuomonė, kad konkurencinis dialogas turi būti laikomas bendruoju,

---

¹⁰⁹ *Cit.op.* 36, p. 53.

¹¹⁰ UNCITRAL Model Law on Procurement of Goods, Construction and Services with Guide to Enactment. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/procurem/ml-procurement/ml-procure.pdf>>.

neišimtinu viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdu¹¹¹. Kadangi šiame magistro darbe viešųjų pirkimų būdai į bendruosius ir specialiuosius skirstomi pagal jų taikymo galimybes, todėl vienareikšmiškai teigtina, kad konkurencinis dialogas laikytinas specialiuoju viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdu, nes gali būti taikomas tik esant konkrečiai nurodytoms (nors ir plačiau interpretuojamoms) sąlygoms

Autorės nuomone, net ir atsižvelgus į visus konkurencinio dialogo privalumus, egzistuoja tam tikra rizika, kad konkurencinio dialogo atsiradimas ir jo naudojimas lems, kad ateityje ETT praktikoje bus dar siauriau interpretuojami derybų pagrindai, taip ne padidinant pačioms sudėtingiausioms sutartims sudaryti būtiną procedūrų lankstumą, tačiau jį sumažinant praradus galimybę tokioms sutartims taikyti derybų procedūras.

Procedūrine prasme konkurencinio dialogo padėtį tarp EB direktyvose nustatytų viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų galima įvardinti kaip „pusiaukelę“¹¹² tarp santykinai nestruktūrotų derybų bei griežtai reglamentuotų atviro ir riboto konkurso, nes konkurencinio dialogo forma ir skirtingi etapai bei procedūros yra detaliau reglamentuoti nei derybų atveju, tačiau apima ir dalį lanksčių derybų savybių, kurių negali būti vykdančią atvirą ar ribotą konkursą. Viena vertus, konkurencinio dialogo atveju mažiausias leidžiamas kviečiamų dalyvių skaičius yra mažesnis (trys) nei riboto konkurso atveju (penki), pačios procedūros vykdomos laipsniškai, yra galimybė deryboms ir šalių bendradarbiavimui, įskaitant galimybę aptarti pasiūlymus tiek iki laimėtojo paskelbimo, tiek po to. Kita vertus, konkurencinio dialogo procedūros ne tokios lanksčios kaip derybų atveju, nes reikalaujama detalesnių, labiau išbaigtų galutinių pasiūlymų, taip pat egzistuoja mažesnė derybų galimybė su laimėjusiu tiekėju.

4.1.2. Pasirinkimo kriterijai. Kaip jau minėta, perkančioji organizacija dėl reikalavimų sudėtingumo ar išskirtinių aplinkybių nebūdama tikra dėl geriausiai jos poreikius galinčio atitikti sprendimo, gali būti nepajėgi veikdama viena nustatyti paties pažangiausio ar efektyviausio techninio sprendimo, pirkimo objekto teisinio statuso ar finansinės sandaros, todėl atviro ar riboto konkurso taikymas dėl menko lankstumo negali užtikrinti perkančiosios organizacijos poreikių patenkinimo. Dėl šių priežasčių konkurencinis dialogas – tinkamiausias pirkimo būdas ypač sudėtingų ir didelių projektų atveju, kai šių projektų realizavimas teisiniu, finansiniu ar techniniu aspektais perkančiajai organizacijai be konsultacijų su potencialiais tiekėjais nėra pakankamai aiškus.

---

¹¹¹ *Cit. op.* 41, p. 571, 632.

¹¹² *Cit. op.* 41, p. 630.

Nors konkurencinis dialogas, minėta, buvo sukurtas siekiant įgyvendinti pačius sudėtingiausius PPP ir PFI projektus bei sudėtingoms viešosioms sutartims sudaryti, tačiau teorijoje vis dar diskutuojama dėl šio modelio tinkamumo ir pritaikomumo vykdant tokios apimties projektus. Pažymėtina, kad Europos Komisija yra tvirtai įsitikinusi šio modelio tinkamumu ir teigia, kad konkurencinio dialogo procedūrų visiškai pakanka vystyti sudėtingiems PPP ir PFI projektams, o taikant šią tvarką praktiškai abejonės turėtų išsisklaidyti¹¹³. Panašią nuomonę savo išvadoje išdėstė ir Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas¹¹⁴ nurodydamas, kad konkurencinis dialogas įtvirtino derybų principą vadinamosioms kompleksinėms sutartims. Tuo tarpu S. Arrowsmith teigia, kad galima abejoti dėl konkurencinio dialogo tinkamumo įgyvendinant sudėtingus projektus, kuriems šis pirkimo būdas ir buvo iš esmės sukurtas¹¹⁵. Anot jos, kuomet projektas yra tokios didelės apimties, kad negali būti vykdomas taikant PFI procedūras, egzistuoja tam tikras netikrumas, ar konkurencinis dialogas užtikrins pakankamą lankstumo laipsnį derantis ir konsultuojantis su laimėjusiu tiekėju po galutinio pasiūlymo pateikimo.

Atsižvelgiant į tai, kas išdėstyta aukščiau, manytina, kad konkurencinio dialogo tinkamumas ir pritaikomumas sudėtingiausioms sutartims labai didele dalimi priklauso nuo ETT bei kitų institucijų pozicijos aiškinant bei interpretuojant direktyvas. Autorės nuomone, lankstesnės nei atviras ar ribotas konkursas, bet skaidresnės ir labiau veiksmingą konkurenciją užtikrinančios viešųjų pirkimų procedūros taikymas tais atvejais, kuomet neišpildomos derybų taikymo sąlygos, turėtų lemti ne tokį griežtą konkurencinio dialogo taikymo sąlygų interpretavimą. Tuo tarpu derybos po galutinio pasiūlymo pateikimo bei sutarties su laimėtoju pasirašymo turėtų būti vertinamos kiekvienu konkrečiu atveju atsižvelgiant į lygiateisiškumo bei nediskriminavimo principų reikalavimus, iš esmės nekeičiant pasiūlymo ar jo dalių.

Nepaisant galimų privalumų, konkurencinis dialogas yra specialusis viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdas ir gali būti naudojamas tik numatant sudaryti ypač sudėtingas sutartis. Perkančioji organizacija kiekvienu konkrečiu atveju privalo įvertinti, ar egzistuoja sąlygos, pagrindžiančios konkurencinio dialogo procedūrų taikymą. Klasikinio sektoriaus direktyvos 1 str. 11 dalyje teigiama, kad “ypač sudėtinga sutartis“ yra tuomet, kai:

---

¹¹³ Commission of European Communities. *Green paper on public-private partnerships and Community law on public contracts and concessions*. (OL 2004 C 327) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-06]. Prieiga per internetą: < http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2004/com2004_0327en01.pdf >.

¹¹⁴ Opinion of the European Economic and Social Committee on the "Green Paper on public-private partnerships and Community law on public contracts and concessions". (OL 2005 C 120) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-06]. Prieiga per internetą: < <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004AE1440:EN:HTML> >. p. 109.

¹¹⁵ *Cit. op.* 41, p. 630-631.

1) negalima objektyviai nustatyti pirkimo objekto techninių reikalavimų, kurie tenkintų perkančiosios organizacijos poreikius arba tikslus. Esant sudėtingam pirkimui perkančioji organizacija dėl objektyvių priežasčių negalinti apibrėžti techninių priemonių, reikalingų tikslui pasiekti, arba negalinti apibrėžti, kuris iš galimų kelių sprendimų geriausiai tenkintų jos poreikius, gali taikyti konkurencinio dialogo procedūras. Anot Viešųjų pirkimų žinyno autorių, pirmoji situacija turėtų būti pakankamai reta, kadangi apibrėžiant pirkimo objektą, techninėje specifikacijoje gali būti nurodomas funkcionalumas ar pageidaujamas rezultatas¹¹⁶;

2) negalima objektyviai apibrėžti pirkimo objekto teisinio statuso ar jo finansinės sandaros. Dažnai vykdydamos PPP ar PFI projektus perkančiosios organizacijos pačioje pradžioje negali nuspręsti, ar projektui įgyvendinti reikės koncesijos sutarties, ar įprasto viešojo pirkimo sutarties (žinoma, jeigu perkančioji organizacija yra įsitikinusi, kad projektas bus vykdomas koncesijos sutarties pagrindu, Klasikinio sektoriaus direktyva bei jos nuostatos dėl konkurencinio dialogo taikomos nebus). Esant tokiai situacijai, perkančiajai organizacijai blogai pasirinkus sutarties sudarymo būdą, organizacija turi dvi išeitis – arba tęsti konkursą pažeidžiant EB teisės normas, arba visas procedūras pradėti iš naujo. Konkurencinio dialogo taikymas leidžia išvengti minėtos situacijos, nes procedūriniai reikalavimai bus tenkinami abiem atvejais, t.y. jei bus sudaroma koncesijos arba viešojo pirkimo sutartis. Praktinis tokios situacijos pavyzdys galėtų būti mokyklos, ligoninės ar kitokios paskirties valstybinės įstaigos statybos ar rekonstravimo darbai, kuomet perkančioji organizacija nori šiai įstaigai vadovauti bei pageidauja, jog darbai būtų vykdomi, finansuojami ir prižiūrimi privataus subjekto. Remiantis Europos Komisijos aiškinamuoju raštu, teisinė ir finansinė tokio pirkimo schema yra pakankamai sudėtinga ir gali būti, kad pačioje pirkimo pradžioje nėra aišku, ar tai bus koncesijos, ar viešojo pirkimo sutartis¹¹⁷.

Kadangi konkurencinis dialogas Lietuvoje buvo įtvirtintas tik 2006 m., šis būdas iki 2009 m. pradžios buvo taikytas tik 3 kartus¹¹⁸. ES konkurencinio dialogo taikymo praktikos yra šiek tiek daugiau. Remiantis *Tenders Electronic Daily* duomenų baze nuo 2009 m. sausio 1 d. iki 2009 m. kovo 1 d. paskelbta daugiau nei 100 kvietimų dalyvauti

---

¹¹⁶ *Cit. op.* 8, p. 8.4-4.

¹¹⁷ European Commission Directorate General Internal Market and Services. Explanatory note – Competitive Dialogue – Classic Directive. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/explan-notes/classic-dir-dialogue_en.pdf>.

¹¹⁸ Žr. Priedą Nr. 1, taip pat Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. statistinę informaciją, [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207549997&cid=1089622008&sid=1&lan=LT>>.

konkurse¹¹⁹. Manytina, kad toks menkas konkurencinio dialogo taikymas Lietuvoje nulemtas tiek sąlyginai nedideliu itin sudėtingų projektų, kuriems įgyvendinti reikalingas šis viešųjų pirkimų būdas, tiek galimos naujovių baimės, viešuosius pirkimus vykdančių specialistų kompetencijos stokos bei konkurencinio dialogo sėkmingo vykdymo pavyzdžių Lietuvoje negausumo.

Iš to, kas pasakyta, darytina išvada, kad perkančioji organizacija kiekvienu konkrečiu atveju privalo išanalizuoti atitinkamo rinkos segmento prigimtį bei įvertinti, ar yra kompetentinga savarankiškai identifikuoti pirkimo sąlygas. Jei perkančioji organizacija pati tinkamai gali apibrėžti reikalingus techninius reikalavimus ar nustatyti teisinę ar finansinę pirkimo schemą, konkurencinio dialogo procedūros neturėtų būti taikomos. Nors Europos ekonomikos ir socialinių reikalų komiteto nuomonėje teigiama, kad siekiant efektyvaus konkurencinio dialogo taikymo, pradiniai atvejai (sunkumas įvertinti privataus subjekto atsakymą arba konkrečius jo poreikius arba finansines schemas) turi būti suprantami labai plačia ir liberalia prasme¹²⁰, tačiau pritariama pastaruoju metu įsigalinčiai nuomonei, kad šie pradiniai atvejai vis dėlto neturėtų būti aiškinami itin plečiamai, o pats aiškinimas neturėtų apimti atvejų, kai perkančiajai organizacijai trūksta elementarios kvalifikacijos ar vidutinio lygio žinių. Autorės nuomone, itin svarbu, kad perkančioji organizacija objektyviai būtų nepajėgi nustatyti objekto techninių reikalavimų ar teisinės arba finansinės sandaros bei laikytusi lygiateisiškumo, skaidrumo bei nediskriminavimo principų.

4.1.3. Procedūros ir taikymo problematika. Konkurencinis dialogas, kaip ir anksčiau minėti viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdai, yra pradedamas skelbimu apie pirkimą, kuriame perkančioji organizacija nurodo pagrindinius reikalavimus pirkimo objektui, paraiškų pateikimo terminus, minimalius kvalifikacinius reikalavimus bei kitą įprastą pirkimo skelbimuose pateikiamą informaciją.

Pažymėtina, kad nors konkurencinis dialogas vykdomas tais atvejais, kai perkančioji organizacija negali įvardinti visų vykdančią atvirą ar ribotą konkursą būtinų reikalavimų, vėlesnių procedūrų metu negali būti keičiami esminiai skelbime bei pirkimo dokumentuose nurodyti reikalavimai, nors toks poreikis gali atsirasti perkančiajai organizacijai sužinojus galimus sprendinius. Šiuo reikalavimu yra užtikrinamas

---

¹¹⁹ Europos Sąjungos oficialiojo leidinio priedas TED – Tenders Electronic Daily. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-09]. Prieiga per internetą: <http://ted.europa.eu/Exec?DataFlow=ShowPage.dfl&TableName=TED_LT&Template=TED/N_result_list.htm&Page=2>.

¹²⁰ Opinion of the European Economic and Social Committee on the "Green Paper on public-private partnerships and Community law on public contracts and concessions". (OL 2005 C 120) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-06]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004AE1440:EN:HTML>>, p. 109.

lygiateisiškumo principo laikymasis bei panaikinama galimybė vėlesnių procedūrų metu pakreipti dialogo baigtį tam tikro tiekėjo naudai. Atsižvelgiant į šį reikalavimą, perkančiajai organizacijai, autorės nuomone, patartina itin detalai neaprašyti vertinimo kriterijų, o juos formuluoti gan abstrakčiai, nes tiekėjų vertinimas daugiausiai priklausys nuo jų pasiūlytų sprendinių, kurie perkančiajai organizacijai dažniausiai nėra žinomi prieš pradėdant dialogą.

Kaip ir riboto konkurso atveju, vienas iš pagrindinių konkurencinio dialogo metu pateikiamų dokumentų yra paraiška, kuri buvo detalai analizuota skyriuje „Ribotas konkursas“. Paminėtina, kad paraiškų dalyvauti konkurenciniame dialoge pateikimo terminas negali būti trumpesnis kaip 37 dienos nuo skelbimo išsiuntimo iš Viešųjų pirkimų tarnybos dienos. Šis terminas gali būti sutrumpintas 7 dienomis, jeigu skelbimas apie pirkimą perduodamas elektroninėmis priemonėmis.

Pasibaigus paraiškų pateikimo terminui, perkančioji organizacija, vadovaudamasi nustatytais kvalifikacinės atrankos kriterijais, atrenka kandidatus ir kviečia juos pradėti konkurencinį dialogą, kad būtų galima išsiaiškinti ir nustatyti priemones, geriausiai atitinkančias perkančiosios organizacijos poreikius. Pažymėtina, kad perkančioji organizacija, kaip ir riboto konkurso atveju, gali riboti kandidatų, kurie bus pakvieti pateikti pasiūlymą, skaičių. Tokiu atveju skelbime apie pirkimą privalo būti nurodyti objektyvūs ir nediskriminaciniai kriterijai bei taisyklės, kurios bus taikomos atrenkant kandidatus, taip pat mažiausias ir, jei reikia, didžiausias kviečiamų kandidatų skaičius. Atsižvelgiant į gana lanksčią konkurencinio dialogo prigimtį bei jo pagalba vykdomus itin sudėtingus projektus, mažiausias kviečiamų kandidatų skaičius yra mažesnis nei riboto konkurso atveju, t.y. 3. Autorės nuomone, toks reglamentavimas yra pagrįstas dėl konkurencinio dialogo pakankamai lanksčios prigimties, taip pat yra sąlygotas to, kad vykdant itin didelius, sudėtingus bei brangius projektus, su daugiau negu trimis tiekėjais ar jų grupėmis būtų per sudėtinga vesti dialogą, o visas konkurencinio dialogo procesas nepagrįstai ilgai užtruktų. Kita vertus, mažesnio kviečiamų pateikti pasiūlymus kandidatų skaičiaus nustatymas negalėtų visa apimtimi garantuoti lygiateisiškumo, nediskriminavimo bei skaidrumo principų bei tam tikrais atvejais neužtikrintų galimybes perkančiajai organizacijai išsirinkti geriausiai jos poreikius atitinkančio pasiūlymo, nes per daug apribojusi tiekėjų galimybes juos pateikti, perkančioji organizacija rizikuoja nesvarstyti vieno ar kito poreikius visiškai atitinkančio pasiūlymo.

Perkančioji organizacija dialogo turi kviešti ne mažiau kandidatų negu perkančiosios organizacijos nustatytas mažiausias jų skaičius. Esant situacijai, kuomet minimalius kvalifikacijos reikalavimus atitinkančių kandidatų skaičius yra mažesnis už

nurodytą skelbime apie pirkimą, perkančioji organizacija gali tęsti procedūrą ir kviesti dialogo visus paraiškas pateikusius ir minimalius kvalifikacinius reikalavimus atitinkančius kandidatus. Tačiau šiuo atveju atkreiptinas dėmesys, kad kaip ir riboto konkurso atveju, perkančioji organizacija negali kviesti dalyvauti pirkime kitų, paraiškų nepateikusių tiekėjų arba kandidatų, neatitinkančių minimalių kvalifikacijos reikalavimų.

Atrinkusi kandidatus, perkančioji organizacija, siekdama nustatyti geriausiai jos poreikius atitinkančias priemones, raštu ir vienu metu kviečia konkurencinio dialogo, kurio detalios procedūros nereglamentuoja nei Klasikinio sektoriaus direktyva, nei VPI, siekiant šiai procedūrai suteikti kiek įmanoma daugiau lankstumo, o perkančiajai organizacijai daugiau galimybių nustatyti geriausiai poreikius atitinkančius sprendinius.

Konkurencinio dialogo su pasirinktais kandidatais metu perkančioji organizacija gali aptarti visas pirkimo sąlygas, tačiau ji privalo laikytis konfidencialumo, lygiateisiškumo bei skaidrumo principų reikalavimų, įtvirtintų Klasikinio sektoriaus direktyvos 29 str. bei VPI 51 str. 7 dalyje.

Vienas pagrindinių principų, lemiančių tinkamą ir sėkmingą konkurencinio dialogo įgyvendinimą yra konfidencialumo principas, reikalaujantis dialogą vesti atskirai su kiekvienu tiekėju bei draudžiantis atskleisti bet kokią iš tiekėjo gautą informaciją be šio sutikimo, taip pat informuoti tiekėją apie susitarimus, pasiektus su kitais tiekėjais. Pabrėžtina, kad perkančiosioms organizacijoms gali būti pakankamai sudėtinga suderinti konkurencinio dialogo metu galimą viešojo pirkimo procedūrų ir derybų lankstumą bei atsargų ir tinkamą iš tiekėjų gautos informacijos naudojimą, nes tiekėjai gali būti nesuinteresuoti dalyvauti konkurenciniame dialoge arba atskleisti savo novatoriškų sprendimų, kad ši komercinę paslaptį sudaranti informacija nebūtų atskleista konkurentams. Dėl šios priežasties Europos Komisijos aiškinamajame dokumente pažymima, kad skelbime apie pirkimą gali būti nurodomas reikalavimas tiekėjams išreikšti sutikimą, kad tam tikrą vieno tiekėjo pasiūlymo informaciją ar sprendinius būtų galima panaudoti vedant dialogą su kitais tiekėjais. Tokiu atveju galutinis perkančiąją organizaciją tenkinantis pasiūlymas gali apimti atskirų tiekėjų sprendinių aspektus. Nors sutikimo gavimas perkančiajai organizacijai leidžia išsirinkti geriausią jos poreikius tenkinantį sprendinį, be jo sprendinių derinimas yra negalimas¹²¹.

Šioje situacijoje, autorės nuomone, lieka tam tikras neaiškumas, ar tiekėjo paraiška gali būti atmesta dėl to, kad toks sutikimas duotas nebuvo. Žvelgiant sistemiškai bei

---

¹²¹ European Commission Directorate General Internal Market and Services. Explanatory note – Competitive Dialogue – Classic Directive. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/explan-notes/classic-dir-dialogue_en.pdf>, p. 7.

atsižvelgiant į kvalifikacinių kriterijų sampratą, manytina, kad toks kriterijus negali būti laikomas kvalifikacinės atrankos kriterijumi ir paraiška negali būti atmetama vien dėl tokio sutikimo nebuvimo. Siekiant išvengti naudojimosi svetimomis priemonėmis (angl. – „cherry-picking“) grėsmės bei užtikrinti tiekėjų norą dalyvauti konkurenciniame dialoge, tiekėjai atskleisti informaciją gali būti skatinami piniginėmis kompensacijomis už idėjų paviešinimą. Autorės nuomone, įvedus sutikimo atskleisti informaciją mechanizmą, tiekėjai yra efektyviai apsaugomi nuo galimo konfidencialios informacijos atskleidimo ir gali nustatyti, kokią informaciją perkančioji organizacija gali atskleisti kitiems dialoge dalyvaujantiems tiekėjams bei naudoti nustatant galutinius sprendinius.

Tiekėjų lygiateisiškumas turi būti užtikrinamas visiems taikant vienodus reikalavimus, suteikiant vienodas galimybes bei pateikiant vienodą informaciją. Dialogo eiga taip pat privalo būti protokoluojama, o protokolą pasirašo viešojo pirkimo komisijos pirmininkas bei dalyvio, su kuriuo konsultuotasi, atstovas.

Perkančioji organizacija tęsia dialogą tol, kol ji gali nustatyti jos poreikius atitinkantį vieną ar kelis sprendinius, jei reikia, prieš tai juos palyginusi. Perkančioji organizacija konkurencinio dialogo metu taip pat gali nustatyti vieną po kitos einančias pakopas, kad būtų galima, remiantis skelbime apie pirkimą ar aprašomajame dokumente nurodytais kriterijais, mažinti konkurencinio dialogo metu aptariamų sprendinių skaičių. Vadovaujantis Europos Komisijos aiškinamuoju dokumentu, pirkimo sudėtingumas pateisina papildomą tiekėjų skaičiaus apribojimą, kai dialogas vykdomas tam tikrais etapais, ir po kiekvieno sumažinamas dalyvių skaičius. Tokiu atveju tai gali būti atliekama palyginant galimus tiekėjų nurodomus sprendimus, o dalyvių atmetimas pagal jų pateiktus rašytinius dokumentus turi būti grindžiamas pasiūlymo vertinimo kriterijais. Pažymėtina, kad perkančioji organizacija negali reikalauti, kad šie dokumentai apimtų visus elementus, reikalingus projekto įgyvendinimui. Atkreiptinas dėmesys, kad sprendinių skaičiaus mažinimas turi užtikrinti realią konkurenciją¹²². Nors papildomas tiekėjų skaičiaus ribojimas gali lemti, kad tik vienas sprendinys atitinka keliamus reikalavimus, tai neužkerta kelio perkančiajai organizacijai toliau tęsti procedūras, bet tokiu būdu mažindama kandidatų skaičių perkančioji organizacija rizikuoja atmesti pasiūlymą, kuriame bus numatytos geriausios sąlygos bei kainos esant kitam kokybiškai lygiaverčiam sprendiniui. Autorės nuomone, toks kandidatų skaičiaus mažinimas turėtų būti atliekamas itin atsargiai ir visiškai įsitikimus pasirinkto sprendinio pranašumu.

---

¹²² European Commission Directorate General Internal Market and Services. Explanatory note – Competitive Dialogue – Classic Directive. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/explan-notes/classic-dir-dialogue_en.pdf>, p. 8.

Pabaigusi dialogą ir apie tai pranešusi dalyviams, perkančioji organizacija prašo jų pateikti galutinius pasiūlymus, kurie remtųsi sprendimu arba sprendimais, pateiktais ir smulkiai apibūdintais dialogo metu. Informacija apie pabaigtą dialogo procedūrą privalo būti pateikta visiems dalyviams, tačiau pateikti pasiūlymą, kuriame turi būti visi projektui įvykdyti reikalingi ir reikalaujami elementai, kviečiami tik tie kandidatai, kurių sprendiniai buvo pasirinkti. Perkančioji organizacija taip pat gali paprašyti pasiūlymus paaiškinti, smulkiai apibūdinti ir patikslinti, tačiau toks paaiškinimas, smulkus apibūdinimas ir patikslinimas arba papildoma informacija negali pakeisti pagrindinių pasiūlymo ar kvietimo pateikti pasiūlymą aspektų, kurių pakeitimai, tikėtina, galėtų apriboti arba iškreipti konkurenciją arba turėti diskriminacinį poveikį.

ETT praktikoje¹²³ teigiama, kad Europos Bendrijų teisė neleidžia galutinio pasiūlymo pakeitimų, todėl laimėjusiu pripažinto pasiūlymo tiekėjas, nepaisant lanksčios šio pirkimo prigimties ir siekio nustatyti optimalų perkančiosios organizacijos poreikius atitinkantį sprendimą, gali tik aiškinti pasiūlymą ar patvirtinti įsipareigojimus, užtikrinant, kad tai nenulems esminio pasiūlymo pakeitimo ar nepažeis nediskriminavimo bei konkurencijos apribojimo principų, tokiu būdu siekiant sudaryti sąžiningos konkurencijos prielaidas. Pritartina C. Bovis¹²⁴, kad kiekvienu konkrečiu atveju gali būti itin sudėtinga nustatyti pasiūlymo aiškinimo ar įsipareigojimų patvirtinimo bei smulkaus koregavimo ribas, šias sąvokas vertinant konkurencingumo bei procedūrų vientisumo prasme.

Pateiktus pasiūlymus perkančioji organizacija įvertina remdamasi kriterijais sutarčiai sudaryti, nurodytais skelbime apie pirkimą arba aprašomajame dokumente, ir pasirenka ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą. Perkančiajai organizacijai paprašius, dalyvis, įvertintas kaip pateikęs ekonomiškai naudingiausią pasiūlymą, turi patikslinti pasiūlymo aspektus arba patvirtinti pasiūlyme esančius įsipareigojimus, tačiau pabrėžtina, kad tikslinant siūlymą negali būti pakeisti esminiai pasiūlymo ar kvietimo pateikti pasiūlymą aspektai bei negali būti sukeliamas pavojus iškraipyti konkurenciją ar sąlygojama diskriminacija.

Remiantis tuo, kad išdėstyta aukščiau, manytina, kad konkurencinio dialogo atsiradimas ir taikymas paskatins glaudesnę viešojo bei privataus sektoriaus bendradarbiavimą bei bendrų projektų vykdymą, siekiant abiem pusėms naudingų tikslų, todėl perkančiosios organizacijos sudėtingiems projektams vykdyti turėtų dažniau rinktis šią procedūrą ir išnaudoti visus jos privalumus.

---

¹²³ Europos Teisingumo Teismo 2000 m. rugsėjo 26 d. sprendimas byloje C-225/98, *Commission of the European Communities v. French Republic* (2000) ECR I-7445.

¹²⁴ *Cit.op.* 36, p. 97.

4.2. Derybos

4.2.1. Samprata ir pasirinkimo kriterijai. Derybos plačiąja prasme yra apibūdinamos kaip bendravimo procesas, kurio metu partneriai, remdamiesi skirtingais tikslais bei pozicijomis, siekia rasti abi šalis patenkinantį sprendimą. Nors derybos kaip viešųjų pirkimų būdas dėl pakankamai detalaus reglamentavimo skiriasi nuo tradiciškai suprantamų derybų, tačiau remiantis Klasikinio sektoriaus direktyvoje pateikta derybų sąvoka, kurioje teigiama, kad derybų procedūrų metu perkančiosios organizacijos tariasi su pasirinktais ūkio subjektais ir su vienu arba keliais iš jų derasi dėl sutarties sąlygų, galima teigti, kad esminiai derybų plačiąja prasme bruožai bei lankstumas yra išlaikomi ir derybose tarp perkančiosios organizacijos bei tiekėjų.

Visuotinai pripažįstama, kad tam tikrais atvejais dėl atviro ir riboto konkurso procedūrų detalumo ir griežtumo, šie viešųjų pirkimų būdai gali būti netinkami viešojo pirkimo sutarčiai sudaryti, todėl įstatymų leidėjas Klasikinio sektoriaus direktyvos 28 str. bei VPI 55, 56 str. įtvirtino lanksčias derybų procedūras, kaip atsvarą griežtoms atviro bei riboto konkurso procedūroms.

EB direktyvose numatytos dvejopo pobūdžio derybų procedūros: skelbiamos bei neskelbiamos derybos. Skelbiamų derybų atveju perkančioji organizacija privalo paskelbti apie tokiu būdu vykdomą pirkimą bei užtikrinti veiksmingą konkurenciją, tačiau nėra reikalaujama tokio aukšto konkurencijos užtikrinimo laipsnio, kaip atviro ar riboto konkurso atveju. Antruoju, neskelbiamų derybų atveju, perkančioji organizacija gali konsultuotis ir derėtis su tiekėjais tiesiogiai be pranešimo apie pirkimą, neužtikrinant veiksmingos konkurencijos.

Teorijoje egzistuoja nuomonė¹²⁵, kad, atsižvelgiant į žymius skelbiamų bei neskelbiamų derybų skirtumus, šių viešųjų pirkimų būdų subendrinimas juos vadinant vienu derybų vardu yra klaidinantis. Anot tokia nuomonę palaikančių autorių, viešųjų pirkimų direktyvose ir jas įgyvendinančiuose nacionaliniuose teisės aktuose šie pirkimo būdai turėtų būti atskirti ir, pavyzdžiui, remiantis UNCITRAL pavyzdiniu viešųjų prekių, paslaugų ir darbų pirkimų įstatymo¹²⁶ 22 bei 51 straipsniais, neskelbiamas derybas pavadinti pirkimu iš vieno tiekėjo (angl. – *single-source contracting*) arba tiesioginiu sutarties sudarymu (angl. – *direct contracting*), taip išvengiant galinčios kilti painiavos. Atsižvelgiant į šiuos pasiūlymus, autorės nuomone, tikslumo dėlei galbūt būtų galima

---

¹²⁵ *Cit. op.* 41, p. 559.

¹²⁶ UNCITRAL Model Law on Procurement of Goods, Construction and Services with Guide to Enactment. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/procurem/ml-procurement/ml-procure.pdf>>.

pakeisti neskelbiamų derybų pavadinimą, tačiau tai nėra būtina ar skubu, nes tiek viešųjų pirkimų direktyvose, tiek VPĮ derybos yra išskirtos į atskiras rūšis, atskirai nurodant šių procedūrų taikymo sąlygas.

Derybų procedūros, įskaitant ir skelbiamas derybas, dėl savo lankstumo bei didesnių galimybių riboti tiekėjų ratą neužtikrina tokių pačių veiksmingos konkurencijos, skaidrumo ir objektyvumo garantijų kaip atviras ar ribotas konkursas, todėl derybų procedūrų taikymas yra apribotas konkrečiomis sąlygomis, kurių buvimas yra privalomas kiekvienu skelbiamų ar neskelbiamų derybų atveju.

Ypač kalbėdamas apie neskelbiamas derybas, ETT daugybę kartų yra pažymėjęs, kad derybų taikymo sąlygos turi būti interpretuojamos griežtai ir nenukrypstant nuo direktyvose tiesiogiai numatytų reikalavimų¹²⁷. Šiek tiek daugiau neaiškumų kyla dėl skelbiamų derybų sąlygų interpretavimo. Nors ETT dėl tokių sąlygų tiesiogiai nėra pasisakęs, pačią situaciją galima vertinti dvejopai. Viena vertus galima teigti, kad tiek skelbiamos, tiek neskelbiamos derybos savo prigimtimi yra išimtiniai specialieji viešųjų pirkimų būdai, todėl skelbiamų derybų taikymo sąlygos turėtų būti interpretuojamos *mutatis mutandis* taikant ETT išaiškinimus. Kita vertus, galima manyti, kad dėl šių pirkimo būdų skirtumų, skelbiamos derybos bei jų taikymo sąlygos neturėtų būti interpretuojamos taip griežtai ir siaurinamai, kaip neskelbiamų derybų sąlygos, nes veiksmingos konkurencijos užtikrinimo, skaidrumo bei objektyvumo principų įgyvendinimo prasme skelbiamos derybos, anot S. Arrowsmith¹²⁸, yra artimesnės atviram ar ribotam konkursui nei neskelbiamoms deryboms. Panaši problema, kaip jau minėta, kyla ir aiškinant konkurencinio dialogo taikymo sąlygas.

Kitas itin svarbus neskelbiamų derybų taikymo principas, išvystytas ETT praktikoje¹²⁹, numato, kad perkančioji organizacija privalo įrodyti, kad derybų procedūrų vykdymo metu egzistavo aplinkybės, nurodytos derybų taikymo sąlygose. Kaip ir aukščiau minėtu atveju ETT nėra pasisakęs dėl tokio išaiškinimo taikymo skelbiamų derybų atveju, tačiau manytina, kad ETT neturėtų nukrypti nuo šio principo net skelbiamų

---

¹²⁷ Europos Teisingumo Teismo 1987 m. kovo 10 d. sprendimas byloje C-199/85, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (1987) ECR 1039; Europos Teisingumo Teismo 1993 m. lapkričio 17 d. sprendimas byloje C-71/92, *Commission of the European Communities v. Kingdom of Spain* (1993) ECR I-5923; Europos Teisingumo Teismo 1995 m. gegužės 15 d. sprendimas byloje C-57/94, *Commission of European Community v Italy* (1995) ECR I-1949; Europos Teisingumo Teismo 1996 m. kovo 28 d. sprendimas byloje C-318/94, *Commission of European Community v Federal Republic of Germany* (1996) ECR I-1949.

¹²⁸ *Cit. op.* 41, p. 561.

¹²⁹ Europos Teisingumo Teismo 1987 m. kovo 10 d. sprendimas byloje C-199/85, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (1987) ECR 1039; Europos Teisingumo Teismo 1995 m. gegužės 15 d. sprendimas byloje C-57/94, *Commission of European Community v Italy*, (1995) ECR I-1949; Europos Teisingumo Teismo 1996 m. kovo 28 d. sprendimas byloje C-318/94, *Commission of European Community v Federal Republic of Germany* (1996) ECR I-1949.

derybų atveju, nes abu šie būdai yra specialūs ir taikytini tik esant tam tikroms sąlygoms, kurių įrodinėjimo našta, logiškai vertinant, turi atitekti perkančiajai organizacijai. Vienoje iš naujesniųjų bylų¹³⁰ ETT pateikė išaiškinimą, kad vien perkančiosios organizacijos argumento, jog potvynių reguliavimo sistemos statybos darbus dėl jų tęstinumo bei nuoseklumo gali vykdyti vienintelis, šiuos darbus kitose sistemos dalyse teikęs tiekėjas, nepakanka. ETT teigė, kad perkančioji organizacija turėjo detaliau nurodyti, kodėl būtent tiekėjas, atlikęs darbus kitose sistemos dalyse, yra vienintelis tinkamas sutarties vykdytojas.

Pažymėtina, kad priešastys, kodėl perkančioji organizacija pasirinko skelbiamų arba neskelbiamų derybų procedūras, turi būti nurodytos ataskaitoje, kurią po pirkimo procedūrų pabaigos perkančioji organizacija teikia priežiūros institucijai.

Analizuojant skelbiamų bei neskelbiamų derybų taikymo praktiką Europoje, galima daryti išvadą, kad derybos, kaip išimtinis viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdas, naudojamos pakankamai retai. Dažniausiai šios procedūros 2000 metais buvo taikytos Italijoje bei Airijoje, kur sudarė 20-25% visų pagal bendrijos direktyvas taikytų viešųjų pirkimų būdų. Valstybėse, turinčiose ilgametę viešųjų pirkimų patirtį ir tradicijas, derybos naudojamos dar rečiau, pavyzdžiui, Vokietijoje bei Didžiojoje Britanijoje derybos sudarė 15% visų pirkimo būdų, o Danijoje, Ispanijoje ar Portugalijoje – tik iki 5% visų taikytų procedūrų¹³¹. Tuo tarpu Lietuvoje pastebėtina neigiama tendencija, kad 2004 m. beveik 45% visų pagal direktyvas vykdytų pirkimų buvo neskelbiamų derybų taikymo atvejai¹³². Kita vertus, skelbiamos derybos, Lietuvoje taikomos pakankamai retai – nuo 2003 metų šis pirkimo būdas taikytas tik 42 kartus¹³³.

Atsižvelgiant į šiuos statistinius rodiklius darytina išvada, kad neskelbiamos derybos Lietuvoje taikomos itin dažnai, neatsižvelgiant į išimtinį šio pirkimo būdo taikymo pobūdį. Pažymėtina, kad neskelbiamos derybos turėtų būti viena rečiausiai naudojamų procedūrų, nes užtikrina menkiausią efektyvios konkurencijos, skaidrumo bei lygiateisiškumo lygį, kas sudaro puikią, mažai kontroliuojamą terpę korupcijos apraiškoms atsirasti. Tuo tarpu skelbiamų derybų retas taikymas atspindi šio pirkimo būdo išimtinį pobūdį, todėl galima teigti, kad perkančiosios organizacijos apsvarstytai renkasi skelbiamų derybų procedūras bei jomis nepiktnaudžiauja.

---

¹³⁰ Europos Teisingumo Teismo 2004 m. rugsėjo 14 d. sprendimas byloje C-385/02, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (2004) ECR I-08121.

¹³¹ HEIJBOER, Govert; TELGEN Jan. „Choosing the open or the restricted procedure: a big deal or a big deal?”. *Journal of Public Procurement*. Volume 2, Issue 2, 2002. p. 194. Žr. Priedą Nr. 7.

¹³² *Cit. op.* 7, p. 37-38. Žr. Priedą Nr. 1.

¹³³ Žr. Priedą Nr. 1, taip pat Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. statistinę informaciją, [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207549997&cid=1089622008&sid=1&lan=LT>>.

Analizuojant neskelbiamų derybų praktiką Lietuvoje paminėtina, kad, pavyzdžiui, Valstybės įmonė Ignalinos atominė elektrinė laikotarpiu nuo 2003 m. liepos 19 d. iki 2007 m. balandžio 27 d. leidinyje "Valstybės žinios" paskelbė, o VPT į centrinį viešųjų pirkimų portalą patalpino 194 šios įmonės pranešimus apie pirkimo sutarties sudarymą. Iš paskelbtų 194 pranešimų apie pirkimo sutarties sudarymą, 156 pranešimuose nurodyta, kad ši valstybės įmonė pirkimą vykdė neskelbiamų derybų būdu. Vadinasi, iš paskelbtų pranešimų apie sutarties sudarymą, galima pasakyti, jog VĮ Ignalinos atominė elektrinė 80,5% viešųjų pirkimų atliko neskelbdama konkursų, tai yra, naudodama išimtinį viešojo pirkimo būdą. Tuo tarpu 2008 m. pabaigoje – 2009 m. pradžioje VĮ Ignalinos atominė elektrinė paskelbė 13 skelbimų apie sutartį, iš kurių net 12-oje buvo nurodyta, kad pirkimas buvo vykdytas naudojant neskelbiamų derybų procedūras.

Dažniausiai neskelbiamų derybų pirkimo būdo pasirinkimo priežastimi Valstybės įmonė Ignalinos atominė elektrinė skelbimuose apie pirkimo sutarties sudarymą nurodo technines priežastis, dėl kurių prekes, paslaugas ar darbus gali suteikti tik konkretus tiekėjas. Žinoma, kiekvienas atvejis yra individualus ir turi būti nagrinėjamas atskirai, tačiau, objektyviai vertinant, įprastų matavimo prietaisų, gelžbetoninių konteinerių su dangčiais, filtrų, grafitinių sandarinimo įrenginių pirkimas neskelbiamų derybų būdu motyvuojant šio pirkimo būdo pasirinkimą tuo, kad dėl techninių priežasčių nėra jokių kitų alternatyvų, kelia tam tikrų abejonių. Be to, kelia abejonių ir pats faktas, jog daugiau nei 80% ar 90% atvejų dėl techninių priežasčių niekas kitas negali pasiūlyti Valstybės įmonei Ignalinos atominei elektrinei reikalingų prekių, paslaugų ar darbų, išskyrus tam tikrą konkretų tiekėją¹³⁴.

Taip pat abejonių kelia ir 2006 m. gruodžio 15 d. leidinio "Valstybės žinios" priede "Informaciniai pranešimai" Nr. 95¹³⁵ paskelbtas skelbimas, kad Vilniaus miesto savivaldybės administracija neskelbiamų derybų būdu atliko Vilniaus miesto savivaldybės administracinio pastato, kurį statė UAB „Constructus“, inžinerinių sistemų, įrangos priežiūros, eksploatavimo, vidaus patalpų, fasadų, stogų, teritorijos valymo, drabužių saugojimo paslaugų viešąjį pirkimą. Tiekėju pasirenkama ta pati UAB „Constructus“, o sudarytos sutarties vertė yra 4 milijonai 896 tūkstančiai litų. Skelbime nurodyta, kad neskelbiamos derybos buvo pasirinktos „...dėl ypatingos skubos, susidariusios dėl įvykių, kurių perkančioji organizacija (institucija) negalėjo numatyti, ir laikantis direktyvoje nustatytų griežtų sąlygų". Manytina, kad tokio pobūdžio paslaugos

¹³⁴ Informacija nurodyta pagal Centriniam viešųjų pirkimų portale bei Centrinėje viešųjų pirkimų informacinėje sistemoje pateiktus duomenis. Centrinis viešųjų pirkimų portalas. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-16]. Prieiga per internetą: <www.cvpp.lt>. Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-10]. Prieiga per internetą: <<https://pirkimai.eviesiejipirkimai.lt>>.

¹³⁵ Valstybės žinios, 2006-12-15, Nr. 138-5276.

yra objektyviai numatomos iš anksto, todėl paprastai negali susidaryti dėl įvykių, kurių organizacija negalėjo numatyti iš anksto. Tačiau net jei perkančioji organizacija iš tikrųjų objektyviai negalėjo numatyti tam tikrų įvykių, pavyzdžiui, anksčiau šias paslaugas teikęs tiekėjas bankrutavo, nutraukė sutartį ar pan., sunku būtų pateisinti tokią didelę sutarties sumą. Autorės nuomone, esant panašiai situacijai, kuomet paslaugas reikia įsigyti skubiai, perkančioji organizacija turėtų neskelbiamų derybų būdu sudaryti sutartį bei joje numatyti sąlygą, kad sutartis galios tik iki to momento, kada bus įprastu būdu (taikant atvirą ar ribotą konkursą) sudaryta nauja ilgalaikė sutartis dėl paslaugų teikimo. Taip nebus pažeisti lygiateisiškumo, skaidrumo bei nediskriminavimo principai, taip pat bus užtikrinta efektyvi tiekėjų konkurencija.

Tiekėjams taip pat patartina imtis savo teisių apsaugos jei yra akivaizdu, kad perkančioji organizacija „neskuba“ vykdyti pirkimo, kas gali reikšti, kad deklaruojama skuba yra nepagrįsta.

Atkreiptinas dėmesys, kad tiekėjai, gindami savo interesus bei manantys, kad viešasis pirkimas vykdomas nepagrįstai pasirinkus skelbiamas derybas, kai nepagrįstai ribojama konkurencija, ar vedamos neskelbiamos derybos, remiantis VPĮ 19 str. 7 dalimi, turi teisę kreiptis į perkančiąją organizaciją ir reikalauti nurodyti pirkimo objektą ir kainą, derybų pasirinkimo priežastis bei atrinktų kandidatų ir laimėjusių dalyvių pavadinimus ir jų pasirinkimo priežastis. Kadangi, kaip jau minėta, ETT, analizuodamas derybų klausimus, visada akcentuoja būtinumą perkančiajai organizacijai pagrįsti derybų pasirinkimo priežastis, tiekėjai, gautos informacijos pagrindu manantys, kad yra pažeidžiamos jų teisės, gali kreiptis dėl jų interesų apsaugos, remiantis Tiekėjų teisių gynimo direktyva bei VPĮ V skyriuje numatyta tvarka. Pritartina Viešųjų pirkimų žinyno autorių nuomonei, kad vertinant, ar buvo tiekėjų teisių pažeidimas, svarbu atsižvelgti ir į tai, ar iš tikrųjų neskelbiamų ar skelbiamų derybų pradžios momentu egzistavo aplinkybės, sudariusios pagrindą taikyti šį pirkimo būdą¹³⁶.

Nepaisant išsakytos kritikos derybų taikymo praktikai Lietuvoje, galima teigti, kad tiek skelbiamos, tiek neskelbiamos derybos, kaip vieni lanksčiausių viešųjų pirkimų būdų, yra labai svarbūs ir, taikomi pagrįstai, yra labai naudingi tiek perkančiosioms organizacijoms, tiek tiekėjams.

4.2.2. Skelbiamų derybų sąlygos ir procedūros. Kaip jau minėta, skelbiamos derybos yra specialusis viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdas, todėl yra taikytinas išimtiniais viešųjų pirkimų direktyvose bei VPĮ numatytais atvejais. Baigtinis skelbiamų derybų taikymą pagrindžiančių sąlygų sąrašas pateikiamas Klasikinio sektoriaus

---

¹³⁶ *Cit. op.* 8, p. 8.5-3.

direktyvos 30 str. bei VPĮ 55 str., kuriuose teigiama, kad pirkimas skelbiamų derybų būdu gali būti atliekamas esant bent vienai iš šių sąlygų:

1) jeigu atviram, ribotam konkursui ar konkurenciniam dialogui visi pateikti pasiūlymai nepriimtini arba nevysiškai atitinka pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus, o pirkimo sąlygos iš esmės nekeičiamos. Perkančiosios organizacijos nėra įpareigotos skelbti skelbimą apie pirkimą, kai į derybų procedūrą jos įtraukia visus ir tik tuos dalyvius, kurie atitinka perkančiosios organizacijos keliamus kvalifikacinius reikalavimus, ir kurie prieš tai vykusio atviro, riboto konkurso ar konkurencinio dialogo metu pateikė pasiūlymus pagal formalius pasiūlymų pateikimo tvarkos reikalavimus. Dėl šios priežasties perkančioji organizacija turėtų skelbti apie derybas tik tais atvejais, kai nėra suinteresuota derėtis su visais nepriimtinius pasiūlymus pateikusiais tiekėjais. Paminėtina, kad remiantis Europos Komisijos išaiškinimu, nepriimtinais pasiūlymais laikomi ne tik nepriimtini ar pirkimo dokumentų neatitinkantys pasiūlymai, tačiau ir pasiūlymai, kurie visiškai nesusiję su ketinama sudaryti sutartimi, atsižvelgiant į perkančiosios organizacijos poreikius, numatytus pirkimo dokumentuose¹³⁷.

Nors kai kurie viešųjų pirkimų specialistai teigia, kad ši sąlyga negali būti taikoma, kai perkančioji organizacija konstatuoja, jog jai pateiktų pasiūlymų kainos yra per didelės ir dėl to nepriimtinos, autorės nuomone, tokia pozicija yra kritikuotina ir negali būti laikoma teisinga. Vykdydamos pirkimus perkančiosios organizacijos planuoja viešųjų pirkimų biudžetus, todėl tiekėjų pasiūlyta kaina, viršijanti perkančiosios organizacijos nustatytą pirkimo biudžetą, negali tenkinti perkančiosios organizacijos. Nesuteikiant perkančiajai organizacijai galimybės derėtis su tiekėjais bei nusipirkti reikiamų prekių, paslaugų ar darbų už mažesnę, organizacijos galimybes atitinkančią kainą, būtų užkirstas kelias perkančiajai organizacijai nusipirkti reikiamas prekes, paslaugas ar darbus. Tokios galimybės nebuvimas taip pat galėtų paskatinti potencialius tiekėjus derinti bei perkančiajai organizacijai siūlyti aukštesnes nei rinkos kainas. Pastaroji nuomonė taip pat palaikoma ir P. Trepte¹³⁸, kuris pažymi, kad perkančioji organizacija, pamačiusi tiekėjų pasiūlytas kainas, kurios žymiai viršija numatytą biudžetą, taip pat gali nuspręsti pakeisti techninės specifikacijos reikalavimus ar mažinti perkamų prekių, paslaugų ar darbų kiekius. Tačiau esant tokiai situacijai perkančioji organizacija privalo pradėti pirkimą iš naujo įprastu būdu, nes iš esmės yra keičiamos pirkimo sąlygos.

---

¹³⁷ European Commission Guide to the Community Rules on Public Procurement of Services. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/guidelines/services_en.htm>.

¹³⁸ *Cit. op.* 37, p. 387.

Pabaigoje galima pažymėti, kad ši sąlyga praktikoje yra taikoma itin retai, nes nepavykus atviram ar ribotam konkursui, perkančiosios organizacijos dažnai yra ribojamos laiko, todėl priimtinesnis būdas yra neskelbti apie derybas, tačiau į jas pakviesti visus pasiūlymus pateikusius tiekėjus;

2) išimtinu atveju, kai dėl perkamų prekių, paslaugų ar darbų pobūdžio arba su tuo susijusios rizikos perkančioji organizacija negali iš anksto prognozuoti visos kainos. Ši sąlyga yra taikoma tuomet, kai procedūros pradžioje negalima nustatyti vieningos kainos struktūros bei detalaus jos apskaičiavimo mechanizmo, taip pat manytina, kad ši procedūra galėtų būti taikoma ir tuomet, kai vieninga kainos struktūra procedūrų pradžioje gali būti nustatyta, tačiau egzistuoja labai daug galimų kainos apskaičiavimo būdų.

Remiantis sąlygos apibrėžimu galima konstatuoti, kad jos taikymą gali lemti dvi objektyvios aplinkybės. Pirma, kai perkančioji organizacija negali nustatyti kainos dėl prekių, paslaugų ar darbų pobūdžio, pavyzdžiui, PFI projektuose dažnai nėra aišku, kas konkrečiai bus pasiūlyta perkančiajai organizacijai. Antra, perkančioji organizacija negali nustatyti kainos dėl su kainos nustatymu susijusios rizikos, pavyzdžiui, tunelio kasimo kainai gali daryti įtaką geologinės sąlygos. Pastaruoju atveju derybos gali būti būtinos siekiant nustatyti, ar tiekėjai turėtų prisiimti nuo jų nepriklausančių įvykių riziką, ar tam tikrą riziką turėtų prisiimti perkančioji organizacija, mokėdama didesnę kainą už perkamas prekes, paslaugas ar darbus;

3) jeigu perkamų paslaugų, be kita ko (*inter alia*), finansinių draudimo, bankų ir investavimo bei intelektinių paslaugų, pavyzdžiui, darbų projektavimo, pobūdis neleidžia nustatyti pakankamai tikslios perkamų paslaugų specifikacijos, kuri padėtų išrinkti geriausią pasiūlymą atviro ar riboto konkurso būdu. Taigi svarbu atkreipti dėmesį, kad analizuojama sąlyga gali būti taikoma tik tuomet, kai viešojo pirkimo objektas yra paslaugos ir netaikytina tais atvejais, kai objektu yra tik prekės ar darbai. Tačiau šis derybų taikymo pagrindas, lingvistiškai aiškinant, nėra apribojamas vien paslaugų pirkimo sutartimis, todėl pritartina S. Arrowsmith nuomonei¹³⁹, kad jis gali būti taikomas visais atvejais, kuomet yra perkamos paslaugos, nesvarbu ar sutartis vadinsis paslaugų pirkimo sutartimi, ar prekių arba darbų pirkimo sutartimi.

Sąlygoje taip pat aiškiai apibrėžta dalykinė taikymo sritis – intelektinės bei finansinės paslaugos. Finansinės paslaugos yra apibrėžtos Klasikinio sektoriaus direktyvos 2 priedo A dalies 6 kategorijoje kaip draudimo, bankų ir investavimo paslaugos. Tuo tarpu intelektinės paslaugos nėra detalizuotos, todėl, autorės nuomone,

---

¹³⁹ *Cit. op.* 41, p. 570.

sutiktina su nuomone¹⁴⁰, kad šios paslaugos apima tik intelektinės veiklos, o ne fizinės veiklos rezultatus. Nepaisant to, kyla klausimas, ar ši sąlyga turi būti taikoma tik intelektinėms paslaugoms, turinčioms tam tikrą kūrybiškumo laipsnį, pavyzdžiui, konsultavimas rinkodaros, reklamos ar vadybos klausimais, ar turi būti suprantama plačiai ir apimti visas profesines paslaugas. Šis klausimas nėra išspręstas nei direktyvose, nei VPĮ, nei teismų praktikos, tačiau, autorės nuomone, intelektinės paslaugos skelbiamų derybų taikymo prasme turėtų būti aiškinamos gana plačiai ir apimti bet kokias profesines paslaugas, nes siaurinamojo aiškinimo pasėkoje atsirastų nemažai praktinių problemų nustatant, kada tam tikras kūrybiškumo laipsnis yra pakankamas taikyti aptariamą sąlygą.

Vadovaujantis šiuo pagrindu derybos gali būti taikomos tik tuomet, kai techninė specifikacija negali būti apibrėžta pakankamai tiksliai, kad galima būtų taikyti atviro ar riboto konkurso procedūras. Nors manytina, kad techninė specifikacija beveik visada gali būti apibrėžta pakankamai tiksliai, kad būtų taikomos atviro ar riboto konkurso procedūros, nes apibrėžiant pirkimo objektą, techninėje specifikacijoje gali būti nurodomas funkcionalumas ar pageidaujamas rezultatas, tačiau galima situacija, kuomet pakankamai bendras techninės specifikacijos apibrėžimas neleis perkančiajai organizacijai nusipirkti jos poreikius geriausiai atitinkančių paslaugų. Todėl tokiais atvejais analizuojama sąlyga būtų išpildoma ir perkančioji organizacija galėtų taikyti skelbiamų derybų procedūras;

4) jeigu yra perkami darbai, reikalingi tik moksliniams tyrimams, eksperimentams ar mokslo sričiai plėtoti ir jeigu šiais darbais nesiekama ekonominės naudos ar padengti tyrimų ar plėtojimo išlaidų. Šios sąlygos taikymas gali būti pasirenkamas, kai mokslinių tyrimų darbai susiję su ypač slapta informacija, ir todėl kandidatai turi būti kruopščiai atrenkami, tačiau atkreiptinas dėmesys, kad tokiu atveju negali būti taikomas nacionalinis kriterijus¹⁴¹, nes tai sudarytų sąlygas diskriminacijai bei pažeistų vieningos rinkos principą. Kita vertus, ši sąlyga negali būti taikoma perkant didelius kiekius prekių ir taip siekiant bent kiek kompensuoti mokslinių tyrimų ir mokslo srities plėtojimo išlaidas, taip pat perkant pagrindines, įprastines prekes, reikalingas mokslinių tyrimų laboratorijoms¹⁴².

Nėra suprantama, kodėl tiek Klasikinio sektoriaus direktyvoje, tiek VPĮ reikalaujama skelbti apie derybas, jei yra perkami mokslinių tyrimų darbai bei

---

¹⁴⁰ *Cit. op.* 41, p. 570.

¹⁴¹ European Commission Guide to the Community Rules on Public Works Contracts. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/guidelines/works_en.pdf>.

¹⁴² European Commission Guide to the Community Rules on Public Procurement of Services. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/guidelines/services_en.htm>.

nereikalaujama apie jas skelbti, jei yra perkamos moksliniams tyrimams reikalingos prekės. Šiuo atveju išvelgiamas direktyvų nenuoseklumas, kuris, autorės nuomone, turėtų būti panaikintas.

Nustačiusi bent vieną skelbiamų derybų taikymo pagrindą, perkančioji organizacija gali pradėti vykdyti skelbiamų derybų procedūras, kurios yra vykdomos atskirais etapais. Pirmasis etapas pradedamas, kuomet perkančioji organizacija, paskelbdama apie pirkimą, kviečia kandidatus pateikti paraiškas dalyvauti skelbiamose derybose. Pažymėtina, kad visi atviro bei riboto konkurso atveju taikomi reikalavimai skelbimui apie pirkimą, pirkimo dokumentams bei kvalifikaciniams reikalavimams bei kvalifikacinės atrankos vykdymui taip pat yra taikytini ir skelbiamų derybų procedūroms, todėl apie jas detaliau kalbama nebus. Kaip ir riboto konkurso atveju, tiekėjai, pageidaujantys dalyvauti skelbiamose derybose, pagal skelbime numatytus reikalavimus turi parengti paraiškas ir jas numatytais terminais pateikti perkančiajai organizacijai.

Paraiškų dalyvauti pirkime pateikimo terminas negali būti trumpesnis kaip 37 dienos nuo skelbimo išsiuntimo iš Viešųjų pirkimų tarnybos dienos. Šis terminas gali būti sutrumpinamas 7 dienomis, jei skelbimas apie pirkimą perduodamas elektroninėmis priemonėmis. Jeigu skubos atveju neįmanoma pirkimo atlikti laikantis bendrųjų terminų, perkančioji organizacija turi teisę derybas atlikti taikydama greitesnę procedūrą ir nustatyti ne trumpesnę kaip 15 dienų paraiškų pateikimo terminą nuo skelbimo apie pirkimą išsiuntimo iš Viešųjų pirkimų tarnybos dienos, kuris gali būti trumpinamas dar 5 dienomis, jei skelbimas buvo išsiųstas elektroninėmis priemonėmis. Taikydama pagreitintą procedūrą perkančioji organizacija skelbime apie pirkimą privalo nurodyti tokį pasirinkimą pagrindžiančias priežastis.

Nors nei direktyvose, nei VPI nėra numatyta galimybė pratęsti paraiškų pateikimo terminus prieš jiems pasibaigiant, sisteminė normų analizė leidžia teigti, kad toks keitimas būtų galimas tik nepažeidžiant lygiateisiškumo ir nediskriminavimo principų bei anksčiau aptartų pirkimo dokumentų keitimo taisyklių. Manytina, kad, jei pirminis paraiškų pasiūlymas buvo objektyviai per trumpas tokiai paraiškai parengti ir norima jį pratęsti, turėtų būti skelbiamas patikslintas skelbimas apie konkursą, nes toks esminis termino pratęsimas gali turėti įtakos kitų, pirkime nedalyvavusių, tiekėjų apsisprendimui dalyvauti derybose.

Kaip ir riboto konkurso atveju, perkančioji organizacija vykdydama skelbiamas derybas gali nuspręsti atlikti kvalifikacinę atranką ir apriboti kandidatų skaičių, tačiau apie kvalifikacinės atrankos vykdymą bei kriterijus turi būti iš anksto paskelbta skelbime apie pirkimą. Pirkimo dokumentuose nurodomas kandidatų, kurie bus kviečiami derėtis,

skaičius, siekiant garantuoti lygiateisiškumo, nediskriminavimo bei skaidrumo principų laikymąsi bei užtikrinti galimybes perkančiajai organizacijai išsirinkti geriausiai jos poreikius atitinkančio pasiūlymo, negali būti mažesnis kaip 3.

Antrojo etapo metu perkančioji organizacija patikrina, ar paraiškas pateikusių kandidatų kvalifikacija atitinka nustatytus reikalavimus bei, prireikus, atlieka kandidatų kvalifikacinę atranką, kuri vykdoma taip pat kaip riboto konkurso kvalifikacinė atranka, taip pat parengiami kvietimai atrinktiems tiekėjams pateikti pasiūlymus, kurie turi būti parengti pagal perkančiosios organizacijos nustatytus reikalavimus bei nustatytais terminais. Atkreiptinas perkančiųjų organizacijų bei tiekėjų dėmesys, kad VPĮ nereglamentuoja minimalaus pasiūlymų pateikimo skelbiamų derybų metu termino, todėl perkančioji organizacija, atsižvelgusi į pirkimo sudėtingumą bei laiką, reikalingą pasiūlymui pateikti, pati numato terminą pasiūlymams parengti¹⁴³. Pasiūlymų pateikimo laikotarpis turi būti nustatytas laikantis proporcingumo, lygiateisiškumo ir nediskriminavimo principų bei užtikrinant, kad visi kviečiami tiekėjai objektyviai galėtų laiku pateikti savo pasiūlymus.

Perkančiajai organizacijai susipažinus su pasiūlymais, kiekvienas iš tiekėjų, pateikusių pasiūlymus, yra kviečiamas į derybas su perkančiąja organizacija. Pažymėtina, kad derybų procedūros turi būti vykdomos laikantis tų pačių sąlygų kaip ir konkurencinio dialogo atveju, t.y. perkančioji organizacija derybas su kiekvienu tiekėju privalo vesti atskirai, tretiesiems asmenims neatskleisti jokios iš tiekėjo gautos informacijos be šio sutikimo, taip pat neinformuoti tiekėjo apie susitarimus, pasiektus su kitais tiekėjais. Visiems dalyviams turi būti taikomi vienodi reikalavimai, suteikiamos vienodos galimybės ir pateikiama vienoda informacija, o teikdama informaciją perkančioji organizacija neturi diskriminuoti vieno tiekėjo kitų naudai. Derybų eiga taip turi būti protokoluojama. Taip pat kaip ir konkurencinio dialogo atveju, perkančioji organizacija gali nustatyti derybų pakopas, kad būtų galima, vadovaujantis pirkimo dokumentuose nurodytais kriterijais, mažinti pasiūlymų, dėl kurių deramasi, skaičių.

Jei tiekėjas neatvyksta į derybas, pasiūlymas yra atmetamas, tačiau net ir tais atvejais, kai į derybas neatvyksta, tiekėjas ir toliau gali sėkmingai dalyvauti viešajame pirkime, jei nedelsiant perkančiajai organizacijai pateikiami įrodymai, patvirtinantys, kad į derybas neatvykta dėl pateisinamų priežasčių. Ar tenkinti tiekėjo prašymą neatmesti pasiūlymo dėl neatvykimo į derybas, sprendžia perkančioji organizacija, o prašymo nepatenkinus, išlieka teisė VPĮ V skyriaus nustatyta tvarka kreiptis į teismą¹⁴⁴.

---

¹⁴³ *Cit. op.* 8, p. 8.5-14.

¹⁴⁴ *Ibid.*, p. 8.5-15.

Įvykus deryboms su visais pasiūlymus pateikusiais ir neatmestais tiekėjais, perkančioji organizacija, vadovaudamasi pirkimo dokumentuose nustatyta pasiūlymų vertinimo tvarka ir kriterijais, pagal derybų rezultatus, užfiksuotus pasiūlymuose ir derybų protokoluose, išsirenka geriausią pasiūlymą. Pažymėtina, kad remiantis Europos Komisijos išaiškinimu *London Underground* byloje¹⁴⁵, su geriausią pasiūlymą pateikusių tiekėju perkančioji organizacija gali tęsti derybas ir tikslinti projektą, tačiau, kaip jau minėta aptariant ribotą konkursą, tokie pakeitimai negali būti esminiai ir galimai lemti kitų potencialių tiekėjų apsisprendimo dalyvauti derybose.

Derybos laikomos įvykusiomis, jeigu yra bent vienas tiekėjas, kurio pasiūlymas ir derybų su juo rezultatai atitinka perkančiosios organizacijos keliamus reikalavimus. Galiausiai, vadovaujantis bendrosiomis viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo normomis, sudaroma viešojo pirkimo sutartis.

Apibendrinant darytina išvada, kad aiškinant ir interpretuojant skelbiamų derybų taikymą bei taikymo pagrindus itin reikalingas ETT išaiškinimas, nulemsiantis liberalesnį arba griežtą skelbiamų derybų taikymo pagrindų aiškinimą. Autorės nuomone, toks aiškinimas dėl skelbiamų derybų procedūrų specialaus pobūdžio neturėtų būti itin platus bei liberalus, tačiau galėtų būti šiek tiek platesnis nei neskelbiamų derybų atveju.

4.2.3. Neskelbiamų derybų sąlygos ir procedūros. Principas, kad turi būti užtikrintas deramas skaidrumo lygis, reiškia taisyklę, jog turi būti paskelbta apie pirkimą (konkursą)¹⁴⁶, tačiau galioja keletas šios taisyklės išimčių ir pateisinimo pagrindų. Neskelbiamos derybos yra pats lanksčiausias viešųjų pirkimų būdas, nes perkančioji organizacija, neskelbdama apie pirkimą, gali pasirinkti vieną ar keletą tiekėjų, su kuriais bus vedamos derybos bei sudaroma viešojo pirkimo sutartis, todėl perkančiosios organizacijos gali rinktis neskelbiamas derybas tik išimtiniais atvejais, kai egzistuoja konkrečios aplinkybės, nurodytos viešųjų pirkimų direktyvose bei VPĮ. Objektiviomis aplinkybėmis nepagrįstas neskelbiamų derybų pasirinkimas sudaro galimybę diskriminuoti vienus tiekėjus kitų atžvilgiu ir yra netoleruotinas.

Europos Teisingumo Teismas, kaip jau minėta, visada akcentavo neskelbiamų derybų išimtinumą. Byloje *Commission of European Community v. Italy*¹⁴⁷ numatė, kad tiekėjų teisių suvaržymas galimas tik tuo atveju, kai egzistuoja išimtinės aplinkybės. Šios išimtinės aplinkybės, suskirstytos į keturias kategorijas, yra pateikiamos Klasikinio

---

¹⁴⁵ Europos Komisijos 2002 m. spalio 2 d. sprendimas byloje N-264/2002, *London Underground Public Private Partnership*, (2002) OJ 2002 309/15.

¹⁴⁶ 2006 m. rugsėjo 14 d. generalinės advokatės Christine Stix-Hackl išvada byloje C-507/03, *Commission of European Community v. Ireland*, I-09777.

¹⁴⁷ Europos Teisingumo Teismo 1995 m. gegužės 15 d. sprendimas byloje C-57/94, *Commission of European Community v. Italy*, (1995) ECR I-1949.

sektorius direktyvos 31 str. bei VPĮ 56 str. Visgi šių išimtinių aplinkybių, suteikiančių teisę pasirinkti neskelbiamų derybų pirkimo būdą, yra pakankamai nemažai. Manytina, kad toks nemažas kiekis sąlygų, leidžiančių neskelbiamų derybų naudojimą, yra nulemtas siekio apibrėžti šias sąlygas kuo detaliau ir jas pritaikyti konkrečioms atvejams, taip sumažinant skirtingo aplinkybių interpretavimo galimybę.

Pirmojoje sąlygų kategorijoje nurodomos aplinkybės, kuriomis gali būti grindžiamas tiek prekių, tiek paslaugų, tiek darbų pirkimas neskelbiamų derybų būdu. Šios aplinkybės dėl savo universalumo gali būti laikomos bendrosiomis neskelbiamas derybas pagrindžiančiomis aplinkybėmis.

Prekės, paslaugos ir darbai neskelbiamų derybų būdu gali būti perkami esant šioms sąlygoms:

1) jeigu atviram ar ribotam konkursui ar konkurenciniam dialogui pateikti pasiūlymai visi nepriimtini arba nevisiškai atitiko pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus, o pirkimo sąlygos iš esmės nekeičiamos, ir į derybas kviečiami visi vykusiame atvirame, ribotame konkursui ar konkurenciniam dialogui pasiūlymus pateikę tiekėjai, atitinkantys perkančiosios organizacijos nustatytus minimalius kvalifikacijos ir pasiūlymų pateikimo reikalavimus. Ši sąlyga yra beveik identiška jau aptartai skelbiamų derybų pasirinkimo sąlygai, todėl verta paminėti tik tiek, kad, skirtingai nei skelbiamų derybų atveju, į neskelbiamas derybas privalo būti pakviesti visi be išimties atviro bei riboto konkurso ar konkurencinio dialogo procedūrų dalyviai. Priešingai nei skelbiamų derybų atveju, ši sąlyga yra taikoma gana dažnai ir yra itin naudinga perkančiosioms organizacijoms po neįvykusių kitų procedūrų skubiai perkant prekes, paslaugas ar darbus;

2) jeigu, paskelbus atvirą ar ribotą konkursą, apskritai nebuvo gauta pasiūlymų arba nebuvo gauta tinkamų pasiūlymų, o pirminės pirkimo sąlygos iš esmės nekeičiamos ir jei Europos Komisijos prašymu jai pateikiama ataskaita apie šiuo pagrindu atliekamą ar atliktą pirkimą. Jei paskelbus apie pirkimą atviro, riboto konkurso ar konkurencinio dialogo būdu nėra gauta nė vieno ar nė vieno tinkamo pasiūlymo, būtų netikslinga reikalauti iš perkančiosios organizacijos dar kartą taikyti nepavykusią procedūrą, todėl neskelbiamų derybų taikymas yra tinkama išeitis perkančiajai organizacijai siekiant įsigyti reikiamas prekes, paslaugas ar darbus. Kaip ir pirmuoju atveju, viena iš esminių šio pagrindo taikymo sąlygų yra ta, kad pirkimo sąlygos negali būti keičiamos iš esmės, t.y. sąlygos gali būti keičiamos tik tuo atveju, jei tai nepažeistų lygiateisiškumo ir nediskriminavimo principų bei nereikštų naujo, savo esme besiskiriančio pirkimo. Pažymėtina, kad perkančioji organizacija, norėdama, kad konkursą laimėtų jos pasirinktas tiekėjas, gali į atviro, riboto konkurso ar konkurencinio dialogo pirkimo dokumentus

įtraukti sąlygą, dėl kurios norinčių dalyvauti pirkime tiekėjų neatsirastų, o vėliau neskelbiamų derybų būdu, panaikinus netinkamą sąlygą, sudaryti viešojo pirkimo sutartį su pasirinktu tiekėju. Šiuo atveju pirminių pirkimo sąlygų negalimumas keisti iš esmės veiksmingai užkerta kelią tokiam perkančiosios organizacijos elgesiui ir neleidžia piktnaudžiauti neskelbiamų derybų procedūromis;

3) jeigu dėl techninių ar meninių priežasčių arba dėl priežasčių, susijusių su išimtinių teisių apsauga, prekes pateikti, paslaugas pateikti ar darbus atlikti gali tik konkretus tiekėjas. Taikant šią sąlygą nemažai teorinių ir praktinių diskusijų kyla dėl pareigos perkančiajai organizacijai įrodyti, kad nei vienas kitas tiekėjas negali pateikti perkančiajai organizacijai reikiamų prekių, paslaugų ar darbų. S. Arrowsmith nuomone¹⁴⁸, nėra aišku, ar perkančioji organizacija privalo įrodyti, kad kitas galimas tiekėjas neegzistuoja iš viso, ar pakanka įrodyti, kad procedūros pradžioje nebuvo galima pagrįstai nustatyti kito tiekėjo buvimo. Nors griežtas ir siaurinamasis sąlygos aiškinimas galėtų lemti, kad perkančioji organizacija privalėtų įrodyti, jog apskritai neegzistuoja kitas reikalingas prekes, paslaugas ar darbus galintis pateikti tiekėjas, manytina, kad, remiantis protingumo ir proporcingumo principu, pakaktų, kad perkančioji organizacija, būdama atidi ir rūpestinga, negalėtų numatyti, kad toks tiekėjas egzistuoja.

Įrodinėjimo problemas puikiai iliustruoja ETT *Rennes Railway* byla¹⁴⁹, susijusi su miesto lengvojo geležinkelio sistemos įdiegimo paslaugų pirkimu. Prancūzijos atstovai argumentavo, jog perkančioji organizacija teisėtai pasirinko neskelbiamas derybas, nes tiek dėl techninių savybių, tiek dėl teisių išimtinumo, reikalingas paslaugas galėjo suteikti tik vienintelis jų pasirinktas tiekėjas. Savo pozicijai pagrįsti Prancūzijos atstovai pateikė laišką bei protokolą, kuriuose buvo užfiksuota, kad pagrindinis konkurentas negali suteikti reikiamų paslaugų dėl pakankamai trumpo sistemos įdiegimo laikotarpio. Europos Komisija savo ruožtu pateikė ankstesnį laišką, kuriame minėta įmonė nurodo galinti per nurodytą laiką suteikti techninę specifikaciją atitinkančias paslaugas. Generalinio advokato F. J. Jacobs nuomone¹⁵⁰, tokio Europos Komisijos įrodymo pakako siekiant įrodyti, kad perkančioji organizacija negalėjo pirkimo vykdyti derybų būdu. Tačiau atkreiptinas dėmesys, kad tiek generalinis advokatas, tiek ETT pripažino, kad tam tikrais atvejais, kuomet rinkoje yra tik keletas tiekėjų, vieno ar keleto iš jų nesuinteresuotumas arba negalėjimas pateikti pasiūlymo gali būti įrodymas, kad perkančiajai organizacijai reikiamas prekes, paslaugas ar darbus gali pasiūlyti vienintelis

---

¹⁴⁸ *Cit. op.* 41, p. 612.

¹⁴⁹ Europos Teisingumo Teismo 2000 m. spalio 5 d. sprendimas byloje C-337/98, *Commission of the European Communities v. French Republic* (2000) ECR I-8377.

¹⁵⁰ 2000 m. kovo 23 d. generalinio advokato Francis Geoffrey Jacobs išvada byloje C-337/98, *Commission of the European Communities v. French Republic*, I-08377.

tiekėjas. Manytina, kad toks neskelbiamų derybų pateisinimo atvejis turėtų būti labai retas, nes rinkų, kuriose objektyviai veikia tik keli tiekėjai, yra labai nedaug.

Remiantis sąlygos apibrėžimu, situaciją, kad egzistuoja vienintelis tiekėjas, galintis pateikti reikiamas prekes, paslaugas ar darbus, gali lemti trejopo pobūdžio priežastys:

- techninės priežastys. Šias priežastis gali lemti vienintelio tiekėjo kompetencija teikti tam tikras paslaugas ar darbus ar gaminti prekes pagal perkančiosios organizacijos nustatytą techninę specifikaciją. Byloje *Commission of the European Communities v. Italian Republic*¹⁵¹ ETT pripažino, kad technine priežastimi iš principo gali būti ir poreikis pirkti papildomus darbus iš to paties tiekėjo siekiant tęstinumo, tačiau konkrečiu bylos atveju teismas pasisakė, kad toks poreikis byloje nebuvo įrodytas. Kitoje byloje prieš Italiją¹⁵² ETT išaiškino, kad perkančiajai organizacijai nepakanka parodyti, kad tam tikras tiekėjas gali pasiūlyti efektyviausią variantą, bet būtina įrodyti, kad vien tik tas konkretus tiekėjas iš viso gali pasiūlyti reikiamas prekes, paslaugas ar darbus.

Atkreiptinas dėmesys, kad techninėse specifikacijose perkančiosios organizacijos negali nurodyti konkrečios reikalaujamos technologijos, prekės ženklo ar modelio, o to negalint išvengti privalo greta nurodyti „arba lygiavertis“. Dėl šios priežasties perkančioji organizacija negali taikyti neskelbiamų derybų, jei egzistuoja reikalaujamai prekei, paslaugoms ar darbams lygiaverčiai, tačiau kitos technologijos, modelio ar prekės ženklo produktai;

- išimtinės teisės. Ši situacija gali atsirasti tuomet, kai dėl teisinių priežasčių, pavyzdžiui, saugomų intelektinių teisių, tokių kaip prekių ženklai, patentai, autorių teisės, įvykdyti sutartį gali tik vienas tiekėjas. Perkančioji organizacija, siekdama pasinaudoti šiuo neskelbiamų derybų taikymo pagrindu privalo įrodyti, kad išimtinės teisės turintis tiekėjas vienintelis gali pateikti reikiamas prekes, paslaugas ar darbus, taip pat, kad nėra kitų lygiavertes prekes, paslaugas ar darbus galinčių pasiūlyti tiekėjų. Atkreiptinas tiekėjų ir perkančiųjų organizacijų dėmesys, kad neskelbiamos derybos neturėtų būti vykdomos, jei išimtinės teisės gali būti perleidžiamos kitiems asmenims ar įgyjama licencija tiekti pirkimo objektu esančias prekes ir paslaugas¹⁵³;

---

¹⁵¹ Europos Teisingumo Teismo 2004 m. rugsėjo 14 d. sprendimas byloje C-385/02, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (2004) ECR I-08121.

¹⁵² Europos Teisingumo Teismo 1987 m. kovo 10 d. sprendimas byloje C-199/85, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (1987) ECR 1039.

¹⁵³ European Commission Guide to the Community Rules on Public Procurement of Public Services. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/guidelines/services_en.htm>.

- meninės priežastys. Perkančioji organizacija, remdamasi šia sąlyga, gali sudaryti viešojo pirkimo sutartį neskelbiamų derybų būdu siekdama įsigyti unikalų meno kūrinį arba sudaryti sutartį su konkrečiu atlikėju. Šiuo atveju manytina, kad galimų lygiaverčių kūrinių perkančioji organizacija nurodyti neprivalo, nes meno ar kiti autorių kūriniai dažniausiai laikytini unikaliais ir jų pakeičiamumas nėra galimas;

4) jeigu neišvengiamai būtina pirkimą atlikti ypač skubiai dėl įvykio, kurio perkančioji organizacija negalėjo numatyti, kai tokio pirkimo neįmanoma atlikti atviro, riboto konkurso ar skelbiamų derybų būdais šiame įstatyme nustatytais terminais. Pažymėtina, kad aplinkybės, kuriomis grindžiama ypatinga skuba, negali priklausyti nuo perkančiosios organizacijos. Remiantis ETT pirmininko išaiškinimu¹⁵⁴, nenumatytais įvykiais laikytini reiškiniai, kurie nepatenka į normalią ekonominę ir socialinę veiklą, pavyzdžiui, potvyniai, žemės drebėjimai, kai būtina įsigyti paslaugas ar prekes, siekiant padėti aukoms. Šioje byloje buvo nustatyta, kad krematoriumo renovavimo darbai nebuvo nenumatyti, nes jau keletą metų buvo žinota apie tokio renovavimo poreikį.

Byloje *Commission v. Italy*¹⁵⁵ perkančioji organizacija, remdamasi ypatinga skuba nepaprastosios padėties dėl masinių miškų gaisrų Italijoje, neskelbiamų derybų būdu nupirko 49 sraigtasparnius gaisrams gesinti. Generalinis advokatas F. G. Jacobs¹⁵⁶ pažymėjo, kad kaip bendro pobūdžio teiginys, nenuginčijama, jog masinis gaisrų protrūkis gali būti ypatingos skubos priežastis, dėl kurios reikia įsigyti kovos su gaisrais paslaugas ir įrangą, jei jų dar neturima pakankamai, tačiau miško gaisrų protrūkiai vasarą yra nuolat pasikartojantis įvykis pietų Europoje, todėl jie yra numatytini. Visgi konkrečiu atveju generalinis advokatas pripažino, kad numatomi įvykiai gali tapti išskirtinio intensyvumo arba apimties, jog teisėtai galėtų būti laikomi nenumatomais įvykiais. Taip pat pažymėtina, kad šiuo atveju turi būti įsigyjamas toks prekių, paslaugų ar darbų kiekis, kuris būtinas ypač skubiam poreikiui patenkinti, o ne siekiant dalį jų naudoti vėliau¹⁵⁷.

Kadangi skubiems pirkimams atlikti yra numatytos sutrumpintos atviro bei riboto konkurso procedūros, tad skubos atveju perkančioji organizacija pirmiausiai turėtų apsvarstyti šių procedūrų taikymo galimybes ir tik nesant galimybės taikyti bendruosius

¹⁵⁴ Europos Teisingumo Teismo pirmininko 1988 m. rugsėjo 27 d. nutartis byloje C-194/88R, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (1988) ECR 5647.

¹⁵⁵ Europos Teisingumo Teismo 2005 m. spalio 27 d. sprendimas byloje C-525/03, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (2003) ECR I-09405.

¹⁵⁶ 2005 m. birželio 2 d. generalinio advokato Francis Geoffrey Jacobs išvada byloje C-525/03, *Commission of the European Communities v. Italian Republic*, I-09405.

¹⁵⁷ European Commission Guide to the Community Rules on Public Supply Contracts. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/guidelines/supply_en.htm>.

pirkimo būdus turėtų taikyti neskelbiamų derybų procedūras. Šią išvadą pagrindė ETT byloje *Commission v. Italian Republic*¹⁵⁸, kur teismas atmetė argumentą, kad lavinų sulaikymo užtvarų statybos darbus buvo būtina pirkti pagal neskelbiamų derybų procedūrą dėl ypatingos skubos, nes šiuos darbus pabaigti buvo būtina iki žiemos sezono pradžios. Perkančioji organizacija, anot ETT, neįrodė, kad darbai negalėjo būti pabaigti laiku pritaikius pagreitintą atviro ar riboto konkurso procedūrą. Byloje *Commission v. Germany*¹⁵⁹ ETT pažymėjo, kad neskelbiamų derybų procedūra negali būti taikoma renkantis atliekų transportavimo ir jų išmetimo paslaugų subrangovą, nes nustatyta, kad buvo likę pakankamai laiko taikyti pagreitintas atviro ar riboto konkurso procedūras.

Manytina, kad didžiausias prioritetas taikant neskelbiamas derybas yra teikiamas siekiant išvengti žalos asmenų sveikatai, saugumui bei nuosavybei. Tokią nuomonę išreiškė ir generalinis advokatas C. Gullman byloje *Commission v. Italy*¹⁶⁰ teigdamas, kad didelės skubos išimtis gali būti taikoma, kai bent vienas iš šių interesų yra pažeidžiamas. Nors šie klausimai tiesiogiai nebuvo aptarti ETT byloje *Commission v. Spain*¹⁶¹, tačiau galima manyti, kad byloje analizuota Madrido universiteto naujo fakulteto statyba, kurią buvo siekiama baigti iki mokslo metų pabaigos dėl dabartinių pastatų žymiai per didelės apkrovos, galėtų būti vykdoma remiantis šia sąlyga siekiant užtikrinti studentų saugumą, jei nebūtų įmanoma taikyti pagreitintų atviro bei riboto konkurso procedūrų. Siekiant apsaugoti asmenų sveikatą, saugumą bei nuosavybę, žalos atsiradimo galimybė turi būti pakankamai aukšta, tam tikras stygius turi egzistuoti pirkimo metu, o ne siekiama užtikrinti, kad stygiaus neatsirastų vėliau.

Taikant šią sąlygą yra būtina, kad perkančioji organizacija objektyviai negalėtų būsimos skubos nuspėti iš anksto. Jei perkančioji organizacija žino apie tam tikrą problemą, tačiau atidėlioja jos sprendimą, analizuojama sąlyga negali būti taikoma. Dėl šios priežasties *Ems* byloje¹⁶² ETT pripažino, kad neskelbiamų derybų procedūra buvo pasirinkta neteisėtai, nes perkančioji organizacija negalėjo nenumatyti *Ems* upės žemupio dugno valymo darbų poreikio, kadangi šie darbai yra įprasti bei būtini.

Apibendrinant galima sutikti su Viešųjų pirkimų žinyno autorių nuomone, kad perkančioji organizacija gali pasirinkti vykdyti neskelbiamas derybas, kai tai yra būtina

---

¹⁵⁸ Europos Teisingumo Teismo 1993 m. rugpjūčio 2 d. sprendimas byloje C-107/92, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (1993) ECR I-4655.

¹⁵⁹ Europos Teisingumo Teismo 2004 m. lapkričio 18 d. sprendimas byloje C-126/03, *Commission of the European Communities v. Federal Republic of Germany* (2004) ECR I-11197.

¹⁶⁰ 1993 m. gegužės 12 d. generalinio advokato C. Gullman išvada byloje C-107/92, *Commission of the European Communities v. Italian Republic*, I-04655.

¹⁶¹ Europos Teisingumo Teismo 1994 m. gegužės 3 d. sprendimas byloje C-328/92, *Commission of the European Communities v. Kingdom of Spain* (1994) ECR I-1569.

¹⁶² Europos Teisingumo Teismo 1996 m. kovo 28 d. sprendimas byloje C-318/94, *Commission of European Community v Federal Republic of Germany*, (1996) ECR I-1949.

siekiant patenkinti ypatingo skubumo poreikius, o ne dėl to, jog netinkamai planuojant pirkimus, lieka mažai laiko iki perkančiosios organizacijos požiūriu priimtino pirkimo objekto įsigijimo¹⁶³.

Antroje sąlygų kategorijoje nurodytos aplinkybės, kuriomis gali būti grindžiamas prekių pirkimas neskelbiamų derybų būdu:

1) jeigu perkamos prekės gaminamos tik mokslinių tyrimų, eksperimentų, studijų ar plėtros tikslais ir jeigu nesiekama įsigyjamų prekių masine gamyba sustiprinti komercinio pajėgumo arba padengti mokslinio tyrimo ir plėtros išlaidų. Ši sąlyga detaliai buvo aptarta kalbant apie skelbiamų derybų sąlygas, todėl toliau analizuojama nebus;

2) jeigu perkančioji organizacija pagal ankstesnę pirkimo sutartį iš kokio nors tiekėjo pirkė prekių ir nustatė, kad iš jo verta pirkti papildomai, siekiant iš dalies pakeisti turimas ir įprastines prekes ar įrenginius arba padidinti turimų prekių kiekius ar įrenginius, kai, pakeitus tiekėją, perkančiajai organizacijai reikėtų įsigyti medžiagų, turinčių kitokias technines charakteristikas, ir dėl to atsirastų nesuderinamumas arba per didelių techninių eksploatacijos ir priežiūros sunkumų. Šių sutarčių, kaip ir pasikartojančių sutarčių, trukmė paprastai negali viršyti 3 metų nuo pradinės pirkimo sutarties sudarymo momento, tačiau net ir šiam terminui galima taikyti išimtį bei prekes, jei sutarties esmė lemia ilgesnio periodo poreikį, pirkti ilgesniam nei 3 metų laikotarpiui.

Pažymėtina, kad pagal bendrąjį principą perkančiosios organizacijos pirkdamos naujas prekes negali pirkimo vykdyti be įprastų atviro ar riboto konkurso procedūrų, išskyrus šioje sąlygoje nustatytus atvejus, kurių buvimą perkančioji organizacija privalo įrodyti kiekvieną kartą taikydama neskelbiamas derybas. Diskutuojama, ar perkančioji organizacija gali taikyti neskelbiamų derybų procedūrą, jei kito tiekėjo prekės gali būti pritaikomos prie jau esamų prekių ar įrenginių¹⁶⁴. Viena vertus, griežtai aiškinant šią neskelbiamų derybų taikymo sąlygą, galima manyti, kad neskelbiamos derybos šiuo atveju negalėtų būti taikomos, o pirkimo dokumentuose turėtų būti nurodyta, kad prekių pritaikymo riziką bei išlaidas prisiima tiekėjas. Kita vertus, lanksčiau aiškinant šią sąlygą, neskelbiamos derybos galėtų būti taikomos, jei kito tiekėjo prekių pritaikymas sąlygotų neproporcingas išlaidas. Autorės nuomone, antrasis sąlygos aiškinimas yra priimtinesnis, nes jame atsižvelgiama į proporcingumo ir protingumo principus, kartu nepažeidžiant siaurinio aiškinimo principo;

3) jeigu perkamos prekių biržoje kotiruotos prekės;

---

¹⁶³ *Cit. op.* 8, p. 8.5-10.

¹⁶⁴ *Cit. op.* 41, p. 616.

4) kai ypač palankiomis sąlygomis perkama iš tiekėjo, kuris likviduoja savo verslą, arba iš bankrutavusios įmonės, susitarus su kreditoriais arba taikant panašią procedūrą pagal kitus teisės aktus.

Neskelbiamų derybų būdu paslaugos taip pat gali būti perkamos po pagal įstatymų reikalavimus vykdyto projekto konkurso, kuomet perkamos teritorijų planavimo, architektūros, inžinerijos, duomenų apdorojimo ar panašaus pobūdžio paslaugos, iš konkurso laimėtojo arba vieno iš jų. Jei projekto konkurso laimėtoju buvo paskelbtas vienas tiekėjas, jis turi būti kviečiamas į neskelbiamas derybas. Tuo tarpu jei perkančioji organizacija išrinko keletą tiekėjų, jie visi privalo būti pakviesti derėtis.

Ketvirtoji sąlygų kategorija, taikoma paslaugų bei darbų pirkimui, apima du atvejus:

1) kai dėl aplinkybių, kurių nebuvo galima numatyti, paaiškėja, kad yra reikalingi papildomi darbai arba paslaugos, kurie nebuvo įrašyti į pradinį projektą ar sudarytą pirkimo sutartį ir kurių techniškai ar ekonomiškai neįmanoma atskirti nuo pradinės pirkimo sutarties, nesukeliant didelių nepatogumų perkančiajai organizacijai, arba kai tokie darbai ar paslaugos, nors ir gali būti atskirti nuo pradinės pirkimo sutarties, yra būtina reikalingi jai užbaigti. Papildomų darbų ar paslaugų pirkimo sutartis gali būti sudaroma tik su tuo tiekėju, su kuriuo buvo sudaryta pradinė pirkimo sutartis, o visų kitų papildomai sudarytų pirkimo sutarčių kaina neturi viršyti 50% pagrindinės pirkimo sutarties vertės;

2) perkant iš to paties tiekėjo naujas paslaugas ar darbus, panašius į tuos, kokie buvo pirkti pagal ankstesnę pirkimo sutartį, su sąlyga, kad ankstesnioji pirkimo sutartis buvo sudaryta atviro ar riboto konkurso būdu, kuri skelbiant buvo atsižvelgta į tokių papildomų pirkimų vertę, apie galimybę pirkti papildomai buvo nurodyta skelbime apie pirkimą, o visi minimi pirkimai yra skirti tam pačiam projektui vykdyti. Papildomų pirkimų metu sudaromų pirkimo sutarčių trukmė negali būti ilgesnė kaip 3 metai skaičiuojant nuo pradinės pirkimo sutarties sudarymo momento.

Nors tam tikros Viešųjų pirkimų direktyvų bei VPI nuostatos skirtos neskelbiamų derybų procedūrų reglamentavimui, perkančiosios organizacijos, vykdydamos neskelbiamas derybas, turėtų vadovautis bendrosiomis bei skelbiamas derybas reglamentuojančiomis VPI normomis, kiek to nenumato specialios normos bei kiek to nelemia šio pirkimo būdo esmė. Daugeliu atvejų (išskyrus reikalavimą skelbti apie derybas, taip pat paraiškų ir pasiūlymų terminus bei kt.) neskelbiamoms deryboms yra taikytinos tos pačios procedūros kaip ir skelbiamoms deryboms.

Neskelbiamų derybų vykdymo procedūros skirsis priklausomai nuo to, kokiais pagrindais yra atliekamas pirkimas. Jeigu neskelbiamos derybos atliekamos, kuomet

atviram ar ribotam konkursui ar konkurenciniam dialogui pateikti pasiūlymai visi nepriimtini arba nevisiškai atitiko pirkimo dokumentuose nustatytus reikalavimus, o pirkimo sąlygos iš esmės nekeičiamos, į derybas turi būti kviečiami visi vykusiame atvirame, ribotame konkursui ar konkurenciniam dialogui pasiūlymus pateikę tiekėjai, atitinkantys perkančiosios organizacijos nustatytus minimalius kvalifikacijos ir pasiūlymų pateikimo reikalavimus. Pažymėtina, kad jei perkančioji organizacija kvalifikacinės atrankos būdu ankstesnių procedūrų metu sumažino kandidatų skaičių, ši procedūra nekartojama ir dalyvauti neskelbiamose derybose kviečiami tik kvalifikacinę atranką praėję tiekėjai. Visiškai kitaip neskelbiamos derybos bus vykdomos tuo atveju, kai neišvengiamai būtina pirkimą atlikti ypač skubiai dėl įvykio, kurio perkančioji organizacija negalėjo numatyti, kai tokio pirkimo neįmanoma atlikti atviro, riboto konkurso ar skelbiamų derybų būdais šiame įstatyme nustatytais terminais arba jeigu dėl techninių ar meninių priežasčių arba dėl priežasčių, susijusių su išimtinių teisių apsauga, prekes pateikti, paslaugas pateikti ar darbus atlikti gali tik konkretus tiekėjas.

Vertinant susiklosčiusią situaciją, vienareikšmiškai neigiama bei keistina laikytina Lietuvos perkančiųjų organizacijų praktika itin dažnai taikyti neskelbiamų derybų procedūras esant abejotinam jų taikymo pagrindų egzistavimui. Perkančiosios organizacijos privalo šias procedūras taikyti pagrįstai, argumentuotai ir tik išimtiniais atvejais, kuomet objektyviai negalima naudoti atviro ar riboto konkurso procedūrų. Kontroliuojančiajai institucijai patartina atidžiau vertinti perkančiųjų organizacijų nurodytas tiek skelbiamų, tiek neskelbiamų derybų procedūrų pasirinkimo priežastis, vykdyti nuoseklią ataskaitų apie pirkimus stebėseną bei, esant pažeidimui, taikyti VPI numatytas poveikio priemones.

IŠVADOS

1. Išsamumo bei struktūros aiškumo dėlei, taip pat doktrinos išvadoms formuoti, siūlytina išskirti bendruosius bei specialiuosius EB direktyvose numatytus viešųjų pirkimų būdus. Minėti pirkimo būdai išskirtini vertinant perkančiosios organizacijos galimybes pasirinkti bei taikyti vieną ar kitą viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo Bendrieji viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdai – atviras bei ribotas konkursas - yra taikytini visais atvejais, o jų taikymas perkančiųjų organizacijų turėtų būti apsvarstytas pirmiausiai. Tuo tarpu specialiuosius viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdus – konkurencinį dialogą, skelbiamas bei neskelbiamas derybas - perkančiosios organizacijos gali taikyti ribotai, t.y. tik esant tam tikroms direktyvose imperatyviai nurodytoms sąlygoms.

2. Perkančiosios organizacijos tinkamai ir pakankamai dažnai taiko patį skaidriausią ir labiausiai veiksmingą konkurenciją užtikrinantį viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdą - atvirą konkursą - nesudėtingiems, sąlyginai nedidelės vertės pirkimams, kurių vertinimo kriterijus yra mažiausia kaina. Pagrindiniai atviro konkurso privalumai yra skaidrumas bei objektyvumas, nes visi suinteresuoti tiekėjai gali pateikti pasiūlymus ir dalyvauti konkurse, o perkančioji organizacija gali išsirinkti objektyviai geriausiai jos poreikius atitinkančias prekes, paslaugas ar darbus.

3. Ydinga ir keistina laikytina susiklosčiusi situacija, kai perkančiosios organizacijos, siekdamos apriboti tiekėjų skaičių, pirkimo dokumentuose nustato gerokai aukštesnius, nei yra objektyviai būtina siekiant numatytų tikslų, minimalius kvalifikacinius reikalavimus bei dirbtinai riboja konkurenciją. Perkančiosios organizacijos, nustatydamos minimalius kvalifikacijos reikalavimus, turėtų vadovautis proporcingumo ir nediskriminavimo principais bei užtikrinti, kad šiuos kvalifikacinius reikalavimus atitiktų realus tiekėjų skaičius. Tokiu būdu bus užtikrintas tinkamas atviro ir riboto konkurso atribojimas, pakankamai dažnas riboto konkurso taikymas bei bus užkirstas kelias korupcijos apraiškoms atsirasti.

4. Procedūrine prasme naujasis EB direktyvose numatytas viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdas - konkurencinis dialogas - laikytinas „pusiaukele“ tarp santykinai nestruktūruotų derybų procedūrų bei griežtų atviro ir riboto konkurso procedūrų, o jo atsiradimas ir taikymas paskatins glaudesnę viešojo bei privataus sektoriaus bendradarbiavimą bei bendrų projektų vykdymą, siekiant abiem pusėms naudingų tikslų, todėl perkančiosios organizacijos sudėtingiems projektams vykdyti, užtikrindamos

reikiamą lygiateisiškumo, skaidrumo bei nediskriminavimo lygį, turėtų dažniau rinktis šią procedūrą ir išnaudoti visus jos privalumus.

5. Egzistuoja tam tikra rizika, kad konkurencinio dialogo atsiradimas ir platus jo naudojimas lems, kad ateityje ETT praktikoje bus dar siauriau interpretuojami derybų pagrindai, taip ne padidinant pačioms sudėtingiausioms sutartims sudaryti būtiną procedūrų lankstumą, tačiau jį sumažinant praradus galimybę tokioms sutartims taikyti derybų procedūras. Dėl šios priežasties manytina, kad ETT, vertindamas tiek derybų, tiek konkurencinio dialogo procedūras, turėtų nustatyti pakankamai aiškias šių procedūrų taikymo ribas bei užtikrinti pakankamą procedūrų lankstumą, būtiną itin sudėtingiems projektams vykdyti.

6. Neigiamai vertintina bei keistina Lietuvos perkančiųjų organizacijų praktika itin dažnai taikyti neskelbiamų derybų procedūras esant abejotinam jų taikymo pagrindų egzistavimui, todėl perkančiosios organizacijos turi rinktis šį pirkimo būdą atsakingai bei griežtai laikantis neskelbiamų derybų taikymo pagrindų, o kontroliuojanti institucija privalo vykdyti nuoseklią ataskaitų apie pirkimus stebėseną bei, esant pažeidimams, taikyti VPĮ numatytas poveikio priemones.

PRIEDAI

Priedas Nr. 1. Viešųjų pirkimų skaičius Lietuvoje 2003–2006 m. pagal pirkimo būdus.

Viešieji pirkimai pagal pirkimo būdus	2003*	2004	2005	2006
Atviras konkursas	1327	904	1256	1388
Ribotas konkursas	1	-	4	1
Skelbiamos derybos	1	11	5	9
Konkurencinis dialogas	-	-	-	2
Neskelbiamos derybos	490	1055	1108	1051
<i>Visi viešieji pirkimai:</i>	1819	1970	2373	2451

Priedas Nr. 2. Viešųjų pirkimų sumos Lietuvoje 2003–2006 m. pagal pirkimo būdus.

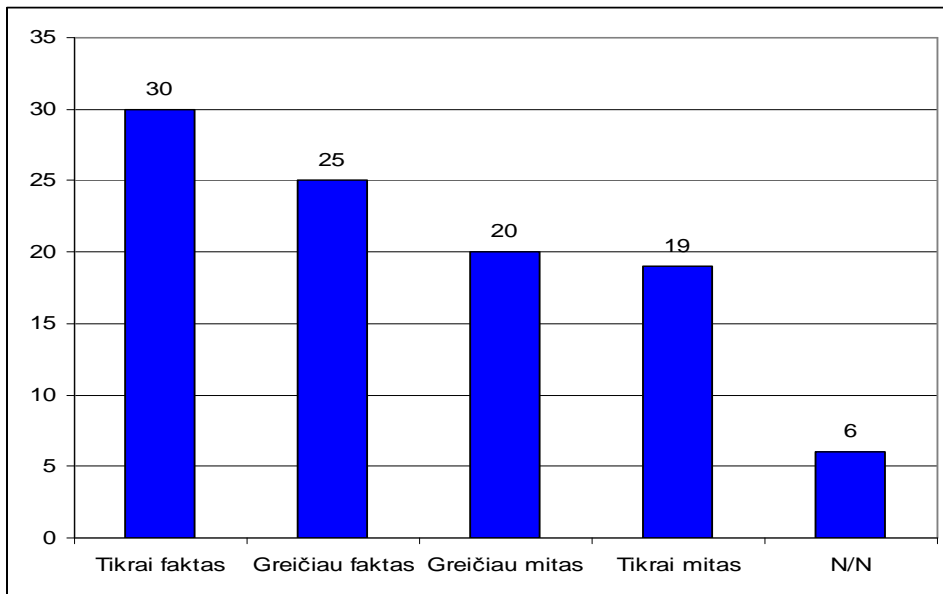
Viešieji pirkimai pagal pirkimo būdus	Pirkimų sumos (tūkst. Lt)			
	2003	2004	2005	2006
Atviras konkursas	1.487.998,4	1.849.013,1	2.618.820,2	3.566.907,9
Ribotas konkursas	1.923,8	-	211.960,0	96.737,9
Skelbiamos derybos	22.114,4	55.699,8	141.710,8	66.417,3
Konkurencinis dialogas	-	-	-	110.965,0
Neskelbiamos derybos	85.810,7	374.237,7	479.860,0	1.043.686,3
<i>Visi viešieji pirkimai:</i>	1.597.847,3	2.278.950,6	3.452.351	4.884.714,4

Priedas Nr. 3. Vidutinė vieno viešojo pirkimo vertė pagal pirkimo būdus (tūkst. Lt)

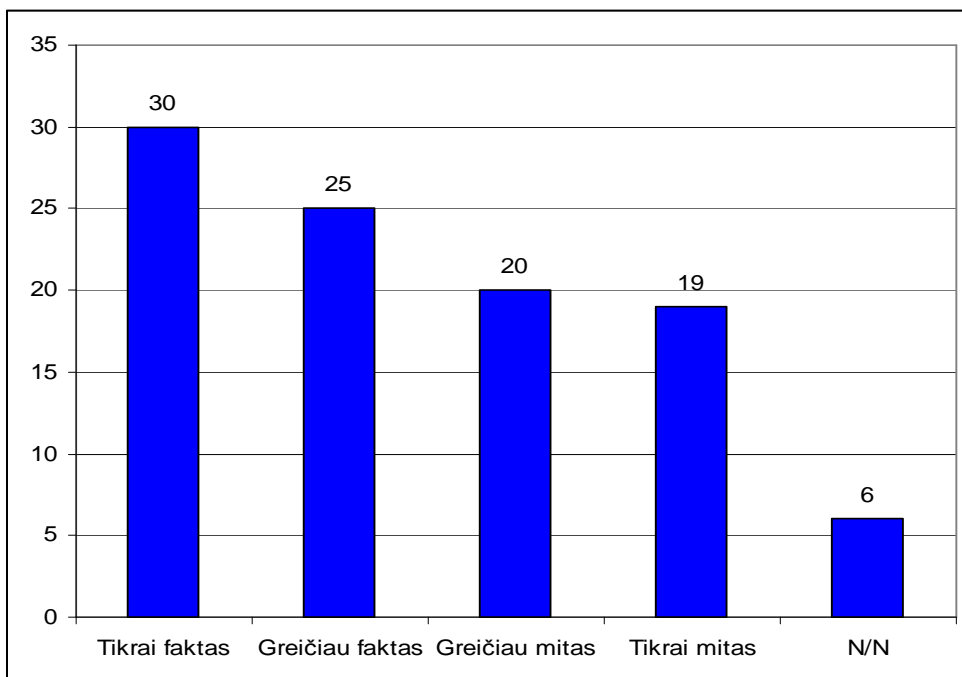
Viešojo pirkimo būdai	2004	2005	2006
Atviras konkursas	2.045	2.085	2.570
Ribotas konkursas	-	52.990	96.738
Skelbiamos derybos	5.064	28.342	7.380
Konkurencinis dialogas	-	-	55.483
Neskelbiamos derybos	355	433	993
<i>Visi viešieji pirkimai:</i>	2.488	20.962.5	32.632.8

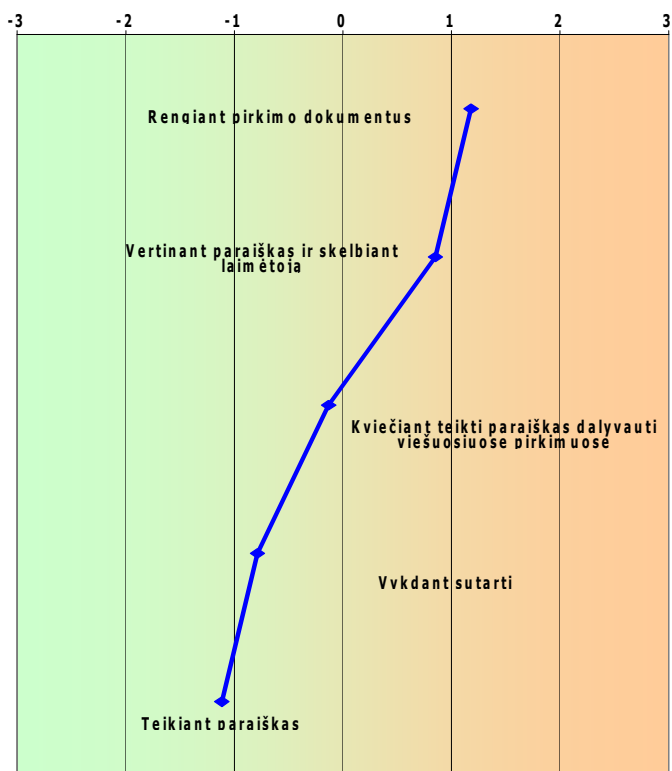
Priedas Nr. 4. Viešųjų pirkimų sąlygos yra pritaikomos proteguojamoms įmonėms.

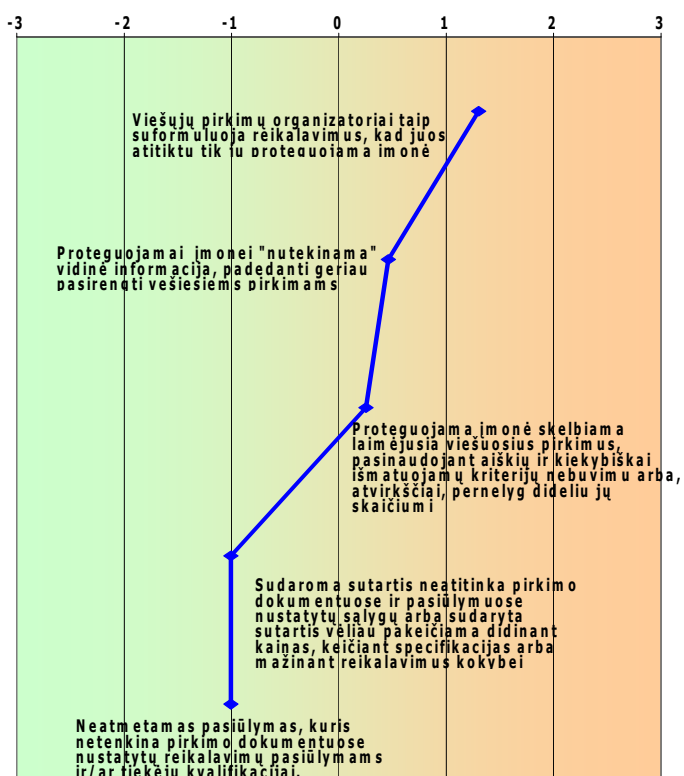
Priedas Nr. 5. Viešųjų pirkimų sąlygos yra pritaikomos proteguojamoms įmonėms.

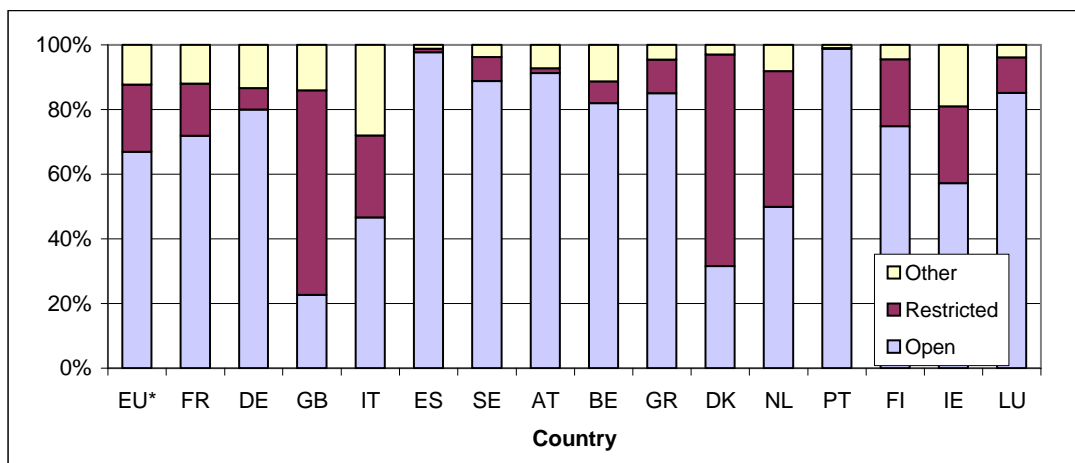
Priedas Nr. 6. Viešųjų pirkimų stadijos, kuriose labiausiai pasireiškia korupcijos požymiai.

Priedas Nr. 6. Kaip dažnai įmonei per paskutinius penkerius metus teko susidurti su išvardintomis problemomis.

Priedas Nr. 7. Viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų naudojimo paplitimas ES
2000 m.

LITERATŪROS SĄRAŠAS

Teisės norminiai aktai:

1. 1957 m. kovo 25 d. Europos Ekonominės Bendrijos steigimo sutartis. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-11]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/lt/treaties/dat/11957E/word/11957E.doc>>;
2. 2005 m. rugsėjo 7 d. Europos Komisijos reglamentas (EB) Nr. 1564/2005, nustatantis standartines formas, naudojamas skelbiant su viešųjų pirkimų procedūromis susijusius skelbimus, pagal Europos Parlamento ir Tarybos direktyvas 2004/17/EB ir 2004/18/EB. (su pakeitimais ir papildymais) (OL, 2005 L 257, p. 1 -126);
3. 2007 m. gruodžio 7 d. Europos Komisijos reglamentas iš dalies keičiantis Europos Parlamento ir Tarybos direktyvų 2004/17/EB ir 2004/18/EB nuostatas dėl ribų, taikomų sudarant viešojo pirkimo sutartis Nr. 1422/2007 (OL 2007 L 317, p. 34 -35);
4. 1970 m. Europos Tarybos direktyva 70/32/EEB dėl viešojo prekių pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo (su pakeitimais ir papildymais) (OL, 1970 L13, p. 1);
5. 1971 liepos 24 d. Europos Tarybos 1971 m. direktyva 71/305/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo (su pakeitimais ir papildymais) (OL, 1971 L 181 p.1);
6. 1977 m. Europos Tarybos direktyva 77/62/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo (su pakeitimais ir papildymais) (OL 1977 L 13 p. 1);
7. 1992 m. vasario 25 d. Tarybos direktyva 92/13/EEB dėl įstatymų ir kitų teisės aktų, reglamentuojančių Bendrijos taisyklių taikymą viešųjų pirkimų tvarkai vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, suderinimo (su pakeitimais ir papildymais) (OL, 1992 L 76, p. 14);
8. 1992 m. birželio 18 d. Tarybos direktyva 92/50/EEB dėl viešojo paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo (su pakeitimais ir papildymais) (OL, 1992 L 209, p. 1-24);
9. 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/36/EEB dėl viešojo prekių pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo (su pakeitimais ir papildymais) (OL, 1993 L 199, p. 1-53);
10. 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/37/EEB dėl viešojo darbų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos koordinavimo (su pakeitimais ir papildymais) (OL, 1994 L 111, p. 114);

11. 1993 m. birželio 14 d. Tarybos direktyva 93/38/EEB dėl subjektų, vykdančių savo veiklą vandens, energetikos, transporto ir telekomunikacijų sektoriuose, viešojo pirkimo tvarkos suderinimo (su pakeitimais ir papildymais) (OL, 1994 L 82, p. 40);

12. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/17/EB dėl viešųjų pirkimų tvarkos vandens, energetikos, transporto ir pašto paslaugų srityse koordinavimo (su pakeitimais ir papildymais) (OL, 2004 L 134, p. 1-113);

13. 2004 m. kovo 31 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2004/18/EB dėl viešojo darbų, prekių ir paslaugų pirkimo sutarčių sudarymo tvarkos derinimo (su pakeitimais ir papildymais) (OL, 2004 L 134, p. 114-240);

14. 2007 m. gruodžio 11 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva 2007/66/EB, iš dalies keičianti Tarybos direktyvas 89/665/EEB ir 92/13/EEB dėl viešųjų sutarčių suteikimo peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo (OL, 2007 L 317 p. 34);

15. Lietuvos Respublikos civilinis kodeksas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 2000, Nr. 74);

16. Lietuvos Respublikos viešųjų pirkimų įstatymas (su pakeitimais ir papildymais) (Valstybės žinios, 1996, Nr. 84-200; 2006, Nr. 4-102);

17. 2006 m. sausio 26 d. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus įsakymas „Dėl Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus 2003 m. vasario 25 d. įsakymo NR. 1S-20 „Dėl viešojo pirkimo komisijos vokų atplėšimo procedūros protokolų privalomųjų rekvizitų patvirtinimo“ pakeitimo“ 1S-6 (Valstybės žinios, 2006-01-30, Nr. 12-453);

18. 2007 m. birželio 8 d. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės direktoriaus įsakymas „Dėl Tarnybos direktoriaus 2003 m. spalio 20 d. įsakymo Nr. 1S-100 „Dėl tiekėjų kvalifikacijos vertinimo metodinių rekomendacijų patvirtinimo“ pakeitimo“ 1S-23 (Valstybės žinios, 2007-06-14, Nr. 66-2595).

Kiti oficialūs dokumentai:

1. Commission of European Communities. *Completing the internal market: white paper from the Commission to the European Council*. (OL, 1985 C 310) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-12]. Prieiga per internetą: < http://europa.eu/documents/comm/white_papers/pdf/com1985_0310_f_en.pdf >;

2. Commission of European Communities. *Green paper. Public procurement in the European Union: Exploring the way forward*. (OL, 1996 C 583) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-12]. Prieiga per internetą:

<http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/green-papers/com-96-583/com-96-583_en.pdf>;

3. Communication from the Commission to the Council, the European Parliament, the Economic and Social Committee and the Committee of the Regions on public-private partnerships in Trans-European Transport Network projects, (OL, 1997 C 453);

4. Commission of European Communities. *Communication from Commission. Public procurement in the European Union*. (OL, 1998 C 143) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-12] Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/green-papers/com-98-143_en.pdf>;

5. Komisijos aiškinamasis komunikatas dėl Bendrijos teisės, taikomos sudarant sutartis, kurioms netaikomos arba tik iš dalies taikomos viešųjų pirkimų direktyvos (OL, 2006 C 179);

6. Commission of European Communities. "Report on the functioning of public procurement markets in the EU: benefits from the application of EU directives and challenges for the future", 2004-02-03. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-02]. Prieiga per internetą: <http://www.iclei-europe.org/fileadmin/template/iclei/ICLEI_Procurement/files/proc_market_report2004.pdf>;

7. Commission of European Communities. *Green paper on public-private partnerships and Community law on public contracts and concessions*. (OL, 2004 C 327) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-06]. Prieiga per internetą: <http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/site/en/com/2004/com2004_0327en01.pdf>;

8. Proposal for a Directive of the European Parliament and of the Council on the coordination of procedures for the award of public supply contracts, public service contracts and public works contracts (COM (2000) 0275 final). [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-05]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52000PC0275:EN:HTML>>;

9. European Commission Directorate General Internal Market and Services. Explanatory note – Competitive Dialogue – Classic Directive. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/explan-notes/classic-dir-dialogue_en.pdf>;

10. Opinion of the European Economic and Social Committee on the "Green Paper on public-private partnerships and Community law on public contracts and concessions".

(OL, 2005 C 120) [interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-06]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=CELEX:52004AE1440:EN:HTML>>;

11. UNCITRAL Model Law on Procurement of Goods, Construction and Services with Guide to Enactment. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.uncitral.org/pdf/english/texts/procurem/ml-procurement/ml-procure.pdf>>;

12. European Commission Guide to the Community Rules on Public Supply Contracts. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/guidelines/supply_en.htm>;

13. European Commission Guide to the Community Rules on Public Works Contracts. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/docs/guidelines/works_en.pdf>;

14. European Commission Guide to the Community Rules on Public Procurement of Services. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-06]. Prieiga per internetą: <http://ec.europa.eu/internal_market/publicprocurement/guidelines/services_en.htm>;

15. Europos Komisijos 2006 m. birželio 04 d. Pasiūlymas dėl Europos Parlamento ir Tarybos direktyvos iš dalies keičiančios Tarybos direktyvas 89/665/EEB ir 92/13/EEB dėl viešiesiems pirkimams taikomų peržiūros procedūrų veiksmingumo didinimo. COM (2006) 195 final. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-05]. Prieiga per internetą: <<http://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2006:0195:FIN:LT:PDF>>.

Specialioji literatūra:

1. ARROWSMITH, S. et al., *Regulating Public Procurement: National and International Perspectives*. Deventer: Kluwer Law International, 2000;

2. ARROWSMITH, Sue. *The law on public and utilities procurement*. London: Sweet and Maxwell, 2005;

3. BEUTER, Rita. European public procurement reform: main innovations in the public sector directive – a preliminary assessment. *Eipascope*, 2005. Nr. 3. p. 5-11;

4. BOVIS, Christopher. *Public procurement in the European Union*. Basingstoke: Palgrave Macmillan, 2006;

5. BOVIS, Christopher. *EU Public procurement law*. Cheltenham: Edward Elgar, 2007;

6. CAIRNS, Walter. *Europos Sąjungos teisės įvadas*. Vilnius: Eugrimas, 1999;

7. HALLWOOD, C.P. "A Market in Action. Fuzzy Information and Trade-Offs between Operating Rules in the Invited Tender-Bid Procurement Auction." *Journal of Economic Studies*, Nr. 23(3). p. 34-43;

8. HEIJBOER, G., TELGEN J. „Choosing the open or the restricted procedure: a big deal or a big deal?”. *Journal of Public procurement*, Volume 2, Issue 2, 2002;
9. JAKŠTAS V., JOVAIŠAS K.. Viešųjų pirkimų įstatymo komentaras. *Verslo ir komercinė teisė*, 2004. Nr. 4-5. p. 13 -244;
10. KIM, I.G. "A Model of Selective Tendering: Does Bidding Competition Deter Opportunism by Contractors?" *Quarterly Review of Economics and Finance*, Nr. 38(4). p. 907-925;
11. McMILLAN, J. "*Competition in Government Procurement. (IR/PS policy report)*". San Diego, CA: University of California, 1999;
12. PHILLIPS, W., COLDWELL, N., CALLENDER, G. Public procurement. A pillar of good governance? In *Public procurement. International cases and commentary*. Routledge: Oxon, 2007;
13. SOLOVEIČIKAS D. *et al. Viešieji pirkimai: žinynas*. Vilnius: UAB „Verslo žinios“, 2007;
14. SOLOVEIČIKAS, Deividas. „Viešųjų pirkimų principai: jų taikymas Europos Teisingumo Teismo ir Lietuvos teismų praktikoje“. *Justitia*, 2008. Nr. 3(69);
15. TATHAM, Allan. *Europos Sąjungos teisė*. Vilnius: Eugrimas, 1999;
16. TREPTE, Peter. *Regulating procurement. Understanding the ends and the means of public procurement regulation*. 2nd edition. Oxford: Oxford University Press, 2006;
17. TREPTE, Peter. *Public procurement in the EU: a practitioner's guide*. 2nd ed. Oxford: Oxford University Press, 2007;
18. VITKUS, G. *et al. Europos Sąjunga. Enciklopedinis žinynas*. 2-asis leid. Vilnius: Eugrimas, 2002;
19. Apskritojų stalo diskusija. *Viešųjų pirkimų skandalai meta šešėlių ir ant sąžiningų perkančiųjų organizacijų (1)*. Dalyvauja V. Dauskuras, V. Jakštas, D. Soloveičikas. *Juristas*, 2008. Nr. 2;
20. Handbook. *Curbing Corruption in Public Procurement*. Berlin: Transparency International, 2006;
21. Valstybės žinios, 2000, Nr. 74.

Praktinė medžiaga:

1. Europos Teisingumo Teismo 1984 m. sausio 18 d. sprendimas byloje C-14/83, *Von Colson and Kamann v. Land Nordrhein-Westfalen (1984) ECR I-1891*;

2. Europos Teisingumo Teismo 1987 m. kovo 10 d. sprendimas byloje C-199/85, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (1987) ECR 1039;
3. Europos Teisingumo Teismo pirmininko 1988 m. rugsėjo 27 d. nutartis byloje C-194/88R, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (1988) ECR 5647;
4. Europos Teisingumo Teismo 1988 m. spalio 20 d. sprendimas byloje C-31/87, *Gebroeders Beentjes BV v. State of the Netherlands* (1988) ECR I- 04635;
5. Europos Teisingumo Teismo 1993 m. kovo 31 d. sprendimas byloje C-19/92, *Dieter Kraus v. Land Baden-Württemberg*, (1993) ECR I-1663;
6. Europos Teisingumo Teismo 1993 m. birželio 22 d. sprendimas byloje C-243/89, *Commission of the European Communities v. Kingdom of Denmark* (1993) ECR I-3353;
7. Europos Teisingumo Teismo 1993 m. rugpjūčio 2 d. sprendimas byloje C-107/92, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (1993) ECR I-4655;
8. Europos Teisingumo Teismo 1993 m. lapkričio 17 d. sprendimas byloje C-71/92, *Commission of the European Communities v. Kingdom of Spain* (1993) ECR I-5923;
9. Europos Teisingumo Teismo 1994 m. gegužės 3 d. sprendimas byloje C-328/92, *Commission of the European Communities v. Kingdom of Spain* (1994) ECR I-1569;
10. Europos Teisingumo Teismo 1995 m. gegužės 15 d. sprendimas byloje C-57/94, *Commission of European Community v. Italy*, (1995) ECR I-1949;
11. Europos Teisingumo Teismo 1995 m. lapkričio 30 d. sprendimas byloje C-55/94, *Reinhard Gebhard v. Consiglio dell'Ordine degli Avvocati e Procuratori di Milano*, (1995) ECR I-4165;
12. Europos Teisingumo Teismo 1996 m. kovo 28 d. sprendimas byloje C-318/94, *Commission of European Community v. Federal Republic of Germany*, (1996) ECR I-1949;
13. Europos Teisingumo Teismo 1996 m. balandžio 25 d. sprendimas byloje C-87/94, *Commission of European Community v. Kingdom of Belgium*, (1996) ECR I-02043;
14. Europos Teisingumo Teismo 2000 m. spalio 5 d. sprendimas byloje C-337/98, *Commission of the European Communities v. French Republic* (2000) ECR I-8377;

15. Europos Teisingumo Teismo 2000 m. rugsėjo 26 d. sprendimas byloje C-225/98, *Commission of the European Communities v. French Republic* (2000) ECR I-7445;
16. Europos Teisingumo Teismo 2000 m. gruodžio 7 d. sprendimas byloje C-324/98, *Telaustria Verglas GmbH and Telefonadress GmbH v. Telekom Austria AG*, (2000) ECR I-10745;
17. Europos Teisingumo Teismo 2001 m. gruodžio 3 d. sprendimas byloje C-59/00, *Bent Moustén Vestergaard*, (2001) ECR I-9505;
18. Europos Teisingumo Teismo 2002 m. gruodžio 12 d. sprendimas byloje C-470/99, *Universale-Bau v. EBS*, (2002) ECR I-11617;
19. Europos Teisingumo Teismo 2003 m. gruodžio 4 d. sprendimas byloje C-448/01, *EVN AG and Wienstrom GmbH v. Republic of Austria* (2003) ECR I-14527;
20. Europos Teisingumo Teismo 2004 m. rugsėjo 14 d. sprendimas byloje C-385/02, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (2004) ECR I-08121;
21. Europos Teisingumo Teismo 2004 m. lapkričio 18 d. sprendimas byloje C-126/03, *Commission of the European Communities v. Federal Republic of Germany* (2004) ECR I-11197;
22. Europos Teisingumo Teismo 2005 m. spalio 27 d. sprendimas byloje C-525/03, *Commission of the European Communities v. Italian Republic* (2003) ECR I-09405;
23. Europos Teisingumo Teismo 2005 m. spalio 27 d. sprendimas byloje C-243/03, *Contse SA, Vivisol Sr, Oxigen Salud SA v. Instituto Nacional de Gestión Sanitaria (Ingesa)/Instituto Nacional de la Salud (Insalud)*, (2005) ECR I-09315;
24. Europos Teisingumo Teismo 2008 m. vasario 21 d. sprendimas byloje C-412/04, *Commission of European Community v. Italy*, (2008) OL C 92;
25. Europos Pirmosios instancijos teismo 1998 m. liepos 2 d. sprendimas byloje T-203/96, *Embassy Limousine and Services v. European Parliament*, (1998) ECR II-4239;
26. Europos Pirmosios instancijos teismo 2002 m. lapkričio 22 d. sprendimas byloje T-40/01, *Scan Office Design SA v. Commission of European Communities*, (2002) ECR II-5043;
27. 1993 m. gegužės 12 d. generalinio advokato C. Gullman išvada byloje C-107/92, *Commission of the European Communities v. Italian Republic*, I- 04655;
28. 1999 m. birželio 10 d. generalinio advokato Jean Mischo išvada byloje C-81/98, *Alcatel Austria AG and Others v. Bundesministerium für Wissenschaft und Verkehr*, I-7671;

29. 2000 m. kovo 23 d. generalinio advokato Francis Geoffrey Jacobs išvada byloje C-337/98, *Commission of the European Communities v. French Republic*, I-08377;

30. 2005 m. balandžio 12 d. generalinės advokatės Christine Stix-Hackl išvada byloje C-231/03, *Conorzio Aziende Metano (Coname) v. Comune di Cingia de' Botti*, I-7287;

31. 2005 m. birželio 2 d. generalinio advokato Francis Geoffrey Jacobs išvada byloje C-525/03, *Commission of the European Communities v. Italian Republic*, I-09405;

32. 2006 m. rugsėjo 14 d. generalinės advokatės Christine Stix-Hackl išvada byloje C-507/03, *Commission of European Community v. Ireland*, I-09777;

33. Europos Komisijos 2002 m. spalio 2 d. sprendimas byloje N-264/2002, *London Underground Public Private Partnership*, OJ 2002 309/15.

Elektroniniai dokumentai:

1. Oficialus ES informacinis portalas. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-11]. Prieiga per internetą: <http://europa.eu/publicprocurement/index_en.htm>;

2. AVIŽA S; RUMŠIENĖ, G; SOLOVEIČIKAS, D; *Lietuvos viešųjų pirkimų sistemos tobulinimo ir plėtros strategija*. Mokslinė studija: Vilnius: 2007 m. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-11]. Prieiga per internetą: <<http://www.ukmin.lt/lt/strategija/doc08/VPI-strategija.doc>>;

3. *Value of public procurement which is openly advertised, as a percentage of GDP*. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-11]. Prieiga per internetą: <<http://epp.eurostat.ec.europa.eu/tgm/table.do?tab=table&init=1&plugin=0&language=en&pcode=tsier090>>;

4. Competitive Dialogue Procedure. OGC guidance on the Competitive Dialogue Procedure in the new procurement regulations: London, 2006. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-23]. Prieiga per internetą: <http://www.ogc.gov.uk/documents/guide_competitive_dialogue.pdf >;

5. Viešųjų pirkimų tarnybos prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės. statistinė informacija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-09]. Prieiga per internetą: <<http://www.vpt.lt/rtmp8/dtd/index.php?pid=1207549997&cid=1089622008&sid=1&lan=LT>>;

6. Europos Sąjungos oficialiojo leidinio priedas TED – Tenders Electronic Daily. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-09]. Prieiga per internetą: <http://ted.europa.eu/Exec?DataFlow=ShowPage.dfl&TableName=TED_LT&Template=TED/N_result_list.htm&Page=2>;

7. Centrinis viešųjų pirkimų portalas. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-11-16]. Prieiga per internetą: <www.cvpp.lt>;
8. Centrinė viešųjų pirkimų informacinė sistema. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2009-03-10]. Prieiga per internetą: <<https://pirkimai.eviesieji.pirkimai.lt>>;
9. Transparency International Lietuvos skyriaus atliktas tyrimas „12 išvalgų apie viešuosius pirkimus Lietuvoje“, kuriame dalyvavo 98 įmonių atstovai. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-07]. Prieiga per internetą: <http://www.transparency.lt/new/images/vp_spaudos_konf.pdf>;
10. Korėjos nepriklausomos komisijos prieš korupciją vadovo Soung-jin Chung pranešimas 2004-10-12 Kvala Lumpūre vykusiame antrajame antikorpucinių agentūrų forume. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-12]. Prieiga per internetą - [www.kicac.go.kr/english/download/ACA_Forum_Speech\(final\).doc](http://www.kicac.go.kr/english/download/ACA_Forum_Speech(final).doc);
11. CHAN T. Corruption prevention – the Hong Kong experience. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-12]. Prieiga per internetą www.unafei.or.jp/english/pdf/PDF_rms/no56/56-26.pdf;
12. Honkongo patirtis kovojant su korupcija. [Interaktyvus]. [Žiūrėta 2008-12-12]. Prieiga per internetą - http://www.yearbook.gov.hk/2004/en/16_06.htm.

SANTRAUKA

Viešieji pirkimai yra labai svarbi ekonomikos dalis, sudaranti 16,3 % bendro vidaus produkto, o perkančiųjų organizacijų atliekamų viešųjų pirkimų apimtys tiek regioniniu, tiek ir ES vieningos rinkos lygiu kasmet auga, todėl valstybinis bei privatus sektorius yra suinteresuoti efektyvia viešųjų pirkimų sistema bei jos tobulinimo ir pritaikymo prie jau egzistuojančių valstybių narių socialinių bei ekonominių sąlygų, mokslo ir technikos pažangos galimybėmis.

Vykdydama viešuosius pirkimus kiekviena perkančioji organizacija privalo pasirinkti reikiamą viešojo pirkimo sutarties sudarymo būdą, kad pirkimas būtų vykdomas tinkamai bei užtikrinant viešųjų pirkimų principus.

Šio darbo objektas yra EB direktyvomis reglamentuojami viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdai, jų atskyrimas, grupavimo kriterijai, konkretaus pirkimo būdo pasirinkimas bei taikymas praktikoje, taip pat su viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų taikymu susijusios kylančios problemos. Kadangi viešuosius pirkimus reglamentuojančios direktyvos yra antriniai ES teisės šaltiniai, pasirinktomis priemonėmis turintys būti įgyvendinti valstybių narių, todėl šiame darbe nebus apsiribojama vien direktyvų nuostatų bei Europos Teisingumo Teismo praktikos analize, tačiau bus atsižvelgiama ir į direktyvas įgyvendinančius Lietuvos Respublikos teisės aktus.

Magistro darbe, remiantis loginiu, sisteminiu, lyginamuoju, teleologiniu, istoriniu bei lingvistiniu metodais, yra pateikiama visapusiška viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų bei kitų procedūrų analizė, išskiriami viešųjų pirkimų sutarčių sudarymo būdų požymiai, aptariami pasirinkimo kriterijai, analizuojamos esančios viešųjų pirkimų vykdymo ir su juo susijusios problemos, formuluojamos išvados bei pateikiami problemų sprendimo variantai, užtikrinsiantys viešųjų pirkimų principų įgyvendinimą.

SUMMARY

Public procurement represents 16.3% of gross domestic product therefore can be counted as a very important part of the economy. The volume of public procurement is constantly growing in both regional and EU single market levels. So the public and the private sector are interested in effective public procurement system as well as its opportunities to improve and adapt to social and economic conditions, technical and scientific progress in EU member countries.

Every contracting authority must choose the appropriate procedure to ensure that the purchase would be carried out properly and in accordance with the principles of public procurement.

This Master Thesis focuses on regulations of international public procurement procedures, their separation and clustering criteria, the particular purchase procedures as well as problems related to the application of these procedures in practice. As the public procurement directives are considered to be EU law secondary source, the thesis is not limited only by regulation of directives and analysis of practice of European Court of Justice but takes into account the national legislation of Lithuania in this field.

According to logical, systematic, comparative, teleological, historical and linguistic methods, this paper comprehensively analyzes existing public procurement procedures, identifies the features and selection criteria of each procedure, reveals related problems and proposes effective solutions to the named problems.